

Suvestinė redakcija nuo 2021-11-16 iki 2021-12-30

Sprendimas paskelbtas: TAR 2021-02-15, i. k. 2021-02885

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

**DĖL ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2021–2023 METŲ STRATEGINIO VEIKLOS
PLANO PATVIRTINIMO**

2021 m. vasario 11 d. Nr. K-11

Alytus

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 40 punktu ir įgyvendindama Alytaus rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 14 d. sprendimu Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ (su pakeitimais), 39 punktą, Alytaus rajono savivaldybės 2021-2028 metų strateginės plėtros planą, patvirtintą Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. K-268 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021-2028 metų strateginės plėtros plano patvirtinimo“, Alytaus rajono savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a**:

patvirtinti Alytaus rajono savivaldybės 2021–2023 metų strateginį veiklos planą (pridedama).

Savivaldybės meras

Algirdas Vrubliauskas

**ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2021–2023 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS
PLANAS**

Asignavimų valdytojas (-ai)	Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktorius, 188718528 Alytaus rajono savivaldybės kontrolierius, 188652583 Alytaus r. Butrimonių gimnazijos direktorius, 190244763 Alytus r. meno ir sporto mokyklos direktorius, 190247688 Alytaus rajono Daugų Vlado Mirono gimnazijos direktorius, 190244044 Alytaus r. Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus gimnazijos direktorius, 190245331 Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro direktorius, 304562801 Alytaus r. Miroslovo gimnazijos direktorius, 290245670 Alytaus r. Pivašiūnų gimnazijos direktorius, 190245865 Alytaus rajono savivaldybės Pivašiūnų globos namų direktorius, 304081885 Alytaus rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos priešgaisrinės apsaugos tarnybos direktorius, 188731956 Alytaus rajono savivaldybės Miroslovo globos namų direktorius, 153713044 Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktorius, 301785539 Alytaus r. Simno gimnazijos direktorius, 290244230 Alytaus rajono Simno specialiosios mokyklos direktorius, 190984347 Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorius, 188202383

APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Išorinės aplinkos analizė:

Politiniai veiksniai

Alytaus rajono savivaldybė veiklą vykdo ir įvairias funkcijas atlieka vadovaudamasi ne tik vidiniais dokumentais (nutarimais, įsakymais tvarkomis ir pan.), bet labai didelę reikšmę turi Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Seimo privalomojo, rekomendacinio ir informacinio pobūdžio teisės aktai.

Vyriausybė siekia ekonomikos augimo, užimtumo didinimo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, energinio efektyvumo ir saugumo didinimo, švietimo, mokslo, kultūros ir sveikatinimo politikos įgyvendinimo gerinant kokybę ir prieinamumą, Europos Sąjungos, užsienio ir gynybos politikos stiprinimo. Tai yra prioritetingos Vyriausybės kryptys, kuriose ypač reikalingos permainos. Vyriausybė taip pat vykdys buvusio ministrų kabineto pradėtų ir šaliai naudingų darbų tęstinumą.

Pasaulis nuolat kinta. Būtina greičiau į tai reaguoti, išnaudoti galimybes, keistis ir prisitaikyti prie pokyčių. Todėl visuomenės gyvenimas, ekonomika ir valdymas turi būti pagrįsti principais, leidžiančiais mums drąsiai sutikti naujus iššūkius. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (toliau – Strategija) – tai valstybės vizija ir raidos prioritetai bei jų įgyvendinimo kryptys iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujamas priimanant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas. Šalies gerovės ir raidos procesų pagrindas yra nacionalinis saugumas ir tik jį užtikrinus galima siekti šalies darnios pažangos. Kartu šalies pažangos procesai, darantys poveikį visuomenės brandai ir sąmoningumui bei šalies gerovės augimui, padės įtvirtinti nacionalinio saugumo interesus. Strategija nustato šalies raidos kryptis, suprantamas ir priimtinas Lietuvos žmonėms, jų bendruomenėms, nevyriausybinėms ir verslo organizacijoms, valdžios institucijoms. Strategija nekelia tikslų ir uždavinių atskiriems šalies ūkio sektoriams, tačiau pabrėžia esminių pokyčių poreikį. Šių pokyčių dalyvis gali būti kiekvienas Lietuvos gyventojas. Strategijai buvo grindžiama remiantis darnaus vystymosi principais bei Lietuvos valstybės ir visuomenės vystymosi materialiais ir nematerialiais ištekliais: gamtos ištekliais, turtinga istorine patirtimi ir kultūros paveldu, profesinėmis ir kvalifikacinėmis galimybėmis, aukšta darbo kultūra, stabili teisės sistema, gera informacinių technologijų ir skaitmeninė infrastruktūra. Kartu įvertintos ir problemos: tapatybės krizė, stereotipų galia, emigracija, visuomenės uždarumas, tolerancijos ir pasitikėjimo trūkumas, rūpesčio vienas kitu ir supančia aplinka stoka, silpnas tikėjimas šalies sėkme. Šioms problemoms spręsti skiriamos esminės iniciatyvos. Strategijai įgyvendinti reikia piliečių pritarimo, ryžto keistis, tarpusavio pasitikėjimo, pagarbos ir iniciatyvos. Jeigu visuomenė bus tik pasyvi stebėtoja, negalėsime įgyvendinti numatytų iniciatyvų, nepavyks sumažinti socialinės atskirties, visuomenės uždarumo, sustiprinti bendruomenių solidarumo, užtikrinti lyčių lygybę, pasiekti reikšmingų pokyčių kitose svarbiose srityse. Turime įveikti inerciją ir kontrastus, nustatyti aiškius tikslus ir jų nuosekliai siekti. Piliečiai turi žinoti, kad jų teisės bus tinkamai apgintos, sumažinta socialinė įtampa ir sukurta saugi aplinka, kurioje kiekvienas galės užsiimti mėgstama veikla, gauti deramą atlygį, užtikrinti savo ir savo artimųjų gerovę ir kartu prisidėti prie valstybės sėkmės.

Sanglaudos politika yra laikoma vienu pagrindinių Lietuvos narystės ES privalumų, o ES fondų investicijos yra pripažįstamos svarbiu Lietuvos ūkio ekonomikos varikliu.

Svarbiausi iššūkiai Lietuvai: netikėtai ištikusios krizės dėl COVID-19 pandemijos pasekmių šalinimas bei ekonomikos ir socialinių sistemų atsparumo krizėms didinimas, lėta Lietuvos ekonomikos transformacija link aukštesnės pridėtinės vertės, socialinė atskirtis ir nelygybė, kuri pandemijos metu tapo dar gilesnė, netolygi švietimo kokybė, lėtas švietimo skaitmenizavimas, prasti Lietuvos gyventojų bendros sveikatos rodikliai, ekonominiai ir socialiniai regioniniai skirtumai, nepakankamas TEN-T junglumas ir saugumas, spartėjanti klimato kaita, taršus transporto sektorius.

Ekonominės raidos scenarijuje numatoma, kad 2020 m. Lietuvos ekonomika dėl su **COVID-19 viruso krize** susijusio šoko susitrauks 7 proc., o BVP 2021 metais augs 5,9 proc. Vėliau BVP vidutiniškai galėtų augti po 2,6 proc. per metus. Todėl būtina – stiprinti sveikatos priežiūros sistemą, kad ji galėtų efektyviai veikti, jeigu pasikartos panaši pandemijos situacija; transformuoti TVG, sparčiau skaitmenizuoti ekonomiką ir socialines sistemas, transformuoti švietimą, siekiant didinti visuomenės atsparumą, gaivinti verslą, ypač MVI, kurios turi mažesnius resursus krizėms įveikti;

sušvelninti neigiamus padarinius darbo rinkoje.

Ekonomikos vystymuisi bei visuomenės gerovei iššūkių kelia ir **demografiniai pokyčiai**. 2004–2019 m. Lietuvoje santykinis gyventojų skaičiaus sumažėjimas buvo vienas didžiausių ES (nuo 3,38 mln. 2004 m. iki 2,79 mln. 2019 m.). Kinta gyventojų amžiaus struktūra, visuomenė senėja – mažėja vaikų, jaunų ir darbingo amžiaus žmonių dalis ir didėja vyresnio amžiaus žmonių dalis. Dėl jų mažėja Lietuvos investicinis patrauklumas, konkurencingumas, didėja infrastruktūros išlaikymo kaštai.

Pagal ekonominius rodiklius, pastaraisiais metais išryškėjo regioniniai skirtumai tarp Vilniaus regiono ir likusios Lietuvos. Sostinės regione 2018 m. buvo sukurta beveik pusė Lietuvos BVP. Regioniniai skirtumai ypač ryškūs yra inovacijų kūrime ir diegime, verslo produktyvume, sveikatos paslaugų teikime, kokybiško švietimo prieinamume, taip pat yra nemaža skaitmeninė atskirtis. Siekiant tolygiau vystyti regionus, 2016 m. Lietuva buvo padalinta į du regionus: Sostinės regioną, kuriame BVP vienam gyventojui pasiekė beveik 112 proc. ES vidurkio bei VVL regioną, kuriame BVP vienam gyventojui regionuose svyruoja nuo 42 proc. iki 77 proc. Toks regionų padalinimas padės nukreipti daugiau investicijų į mažiau išsivysčiusį regioną, sumažinti ekonominius ir socialinius netolygumus, taip pat užtikrins regioninės politikos įgyvendinimo priemonių ilgalaikį poveikį tolygiai ir tvariai plėtrai.

Sostinės regione investicijos bus koncentruojamos į MTEP bei inovacijų stiprinimą; specialistų persikvalifikavimą sumaniosios specializacijos srityse. Tačiau pažymėtina, kad Sostinės regione yra silpniau išsivysčiusios savivaldybės, kurių ekonominė ir socialinė plėtra lėtesnė. 2019 m. skurdo rizikos gylis Sostinės regione (27,4 proc.) buvo didesnis už skurdo rizikos gylį visoje Lietuvoje (26 proc.), darytina išvada, kad skurdo riziką patiriančios asmenų grupės Sostinės regione yra sunkiau integruojamos. Registruoti bedarbiai Sostinės regione sudaro beveik trečdalį visų Lietuvoje registruotų bedarbių, jaunimo tarpe nedarbas irgi didesnis šiame regione. Bendras pajamų lygis ir pragyvenimo kaštai Sostinės regione, lyginant su VVL regionu, didesni apie 48 proc., tad realus skurdo riziką patiriančio Sostinės regiono gyventojo skurdo gylis yra didesnis už skaičiuojamą statistškai. Programa šiame regione remia bazinių viešųjų paslaugų išdėstymo optimizavimą, skatins aktyvią įtrauktį, didins įsidarbinimo galimybes ir investuos į darnią miesto plėtrą.

VVL regione investicijos bus koncentruojamos į verslo konkurencingumo didinimą, energijos vartojimo efektyvumo skatinimą, prisitaikymo ir gyvenimo kokybės priemones su investicijomis augimui skatinti regionuose, socialinės atskirties mažinimą, sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą. Regione taip pat svarbu skatinti MTEP rezultatų ir inovacijų diegimą ir taikymą, siekiant sumažinti atotrūkį tarp VVL ir Sostinės regionų, atrasti potencialius inovatorius regionuose bei perorientuoti juos į aukštesnės pridėtinės vertės gamybą ir rinkas.

Atsižvelgiant į išvardintus iššūkius, ES fondų investicijos po 2021 m. bus koncentruojamos į ES Bendrųjų nuostatų reglamente nustatytus **5 politikos tikslus**. Tikslų įgyvendinimas aprašomas šioje **Programoje**. Jos rengimo metu buvo įvertintos Lietuvai skirtos **Tarybos** rekomendacijos, atsižvelgta į Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano iššūkius, siekiant energetikos ir klimato tikslų, rengiant naują Lietuvos augimo modelį, nustatant investicijų poreikį žaliosioms technologijoms ir darniems sprendimams. Taip pat numatoma siekti bendro ES tikslo – 25 proc. ES fondų išlaidų skirti klimato srities tikslams įgyvendinti.

Lietuva siekia užtikrinti ES fondų ir kitų finansavimo šaltinių **veiklos koordinavimą, papildomumą ir suderinamumą**, kad būtų išvengta veiklos dubliavimo planavimo ir įgyvendinimo etapuose. Investicijų suderinamumas bus vykdomas planuojant naujos **REACT–EU** iniciatyvos, skirtos iššūkiams, susijusiems su COVID-19 pandemijos sukelta krize įveikti, rengiantis žaliajam, skaitmeniniam ir atspariam ekonomikos atgaivinimui, lėšas. Taip pat vertinamos reformų finansavimo galimybės iš EGADP. Numatoma vykdyti koordinavimą su ETBT programomis, EIB ir nacionaliniais finansavimo šaltiniais. Suderinamumas tarp ES fondų ir ES bei tarptautinių programų ir instrumentų, remiasi nuosekliu konkrečios srities vystymu ir siekiamo pokyčio įgyvendinimu, įvertinus tų programų ir instrumentų teikiamas galimybes bei tinkamumo reikalavimus.

Siekiant pirmojo politikos tikslo „**Pažangesnė Europa**“, ES fondų investicijomis bus skatinama **Lietuvos ekonomikos transformacija į aukštesnės pridėtinės vertės ekonomiką, jos konkurencingumas ir skaitmeninis junglumas**. Numatoma siekti NPP tikslų 2030 m., kad pagal

suminį inovatyvumo indeksą Lietuva (Europos inovacijų švieslentė) pakiltų į 12 vietą (2018 m. užėmė 21 vietą) ir pagal DESI subindeksą (skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas) Lietuva pakiltų į 5 vietą (2018 m. užėmė 26 vietą).

Remiantis EIS rezultatais, Lietuvos inovacijų sistemos augimas ilguoju 2011–2018 m. laikotarpiu buvo didžiausias ES (25,7 proc. pagerėjimas). Dėl ilgą laiką buvusio žymaus atsilikimo, Lietuva dar atsilieka nuo ES vidurkio (pagal suminį inovatyvumo indeksą siekia 75 proc. 2018 m. ES vidurkio). Investicijų į MTEP rodiklis 2018 m. sudarė 0,94 proc. BVP ir išlieka daugiau nei dvigubai mažesnis už ES vidurkį, kuris sudarė 2,18 proc. Vis tik verslo investicijos nuo 2012 m. stabiliai auga. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekse (DESI) 2019 m. Lietuva užėmė 14 vietą tarp 28 ES valstybių narių, atvirųjų duomenų srityje Lietuva užima 25 vietą tarp ES šalių narių, o labiausiai taisytina reitingo komponentė – žmogiškųjų išteklių skaitmeniniai įgūdžiai. Lietuva pagal darbo našumo augimą yra viena sparčiausiai augančių ES valstybių narių – per du dešimtmečius Lietuvos darbo našumas per vieną dirbtą valandą išaugo daugiau nei dvigubai (apie 103 proc.), o per tą patį laikotarpį ES valstybių narių – 21 procentu. Kita vertus, nors ir augo, pagal perkamosios galios paritetą darbo našumas Lietuvoje 2018 m. siekė tik 75,8 proc. ES vidurkio. Išsėmus augimo šaltinius ir neužtikrinus žiniomis grįsto augimo, Lietuvai gresia pakliūti į vidutinių pajamų spąstus.

Lėtą Lietuvos ekonomikos transformaciją į aukštesnės pridėtinės vertės ekonomiką sąlygoja struktūrinės ūkio problemos. Pirmą, didelę dalis šalies ekonomikos remiasi tradiciniais ūkio sektoriais, o augimas grindžiamas sąlyginai pigia darbo jėga. Trūksta paskatų pagrindiniams ekonomikos veikėjams persiorientuoti į inovacijomis grįstą augimą, o jaunoms inovuojančioms įmonėms – steigtis. Brangstant esminiams gamybos veiksniams (technologijoms, žaliavoms, darbo jėgai) mažėja tokių įmonių konkurencingumas. Todėl ir tradiciniuose sektoriuose yra potencialių inovatorių. Antra, Lietuvos inovatoriai yra sąlyginai maži, silpnai bendradarbiaujantys, todėl jų potencialas sukurti didelio poveikio inovacijas yra palyginti žemas dėl kritinės investicijų masės stokos. Todėl svarbu stiprinti inovatorių bendradarbiavimą ir kritinę masę. Trečia, silpni gebėjimai viešajame sektoriuje (MSI) komercinti kuriamas žinias ir jas perduoti privačiam sektoriui. Išlieka aktualūs kiti MTEP veiklos vykdymo MSI iššūkiai: aukšto tarptautinio lygio MTEP rezultatų stygius; ribotos Lietuvos tyrėjų dalyvavimo apimtys tarptautinėse MTEP programose ir infrastruktūrose; neišplėtoti MSI „trečiosios misijos“ (verslumo, žinių ir technologijų perdavimo) pajėgumai; nepakankamas tyrėjų karjeros patrauklumas bei žemas Lietuvos MTEPI sistemos patrauklumas tyrėjams iš užsienio bei tyrėjų versle skaičius.

Situaciją apsunkina ir nepakankamai išvystyta IRT infrastruktūra. Nors Lietuva padarė nemažą pažangą ir pasiekė aukštą 4G aprėptį (100 proc. namų ūkių), o judriojo plačiajuosčio ryšio skverbtis (abonentų skaičius 100 gyventojų) Lietuvoje siekia 103 proc. ir yra didesnė nei visoje ES, pastebima reikšminga stagnacija fiksuoto plačiajuosčio ryšio aprėptį, kuri yra labiausiai neišvystyta kaimo vietovėse, kur tokios infrastruktūros diegimas privatiems investuotojams yra nerentabilus.

Siekiant Lietuvos ūkio **transformacijos į aukštos pridėtinės vertės ekonomiką**, Programa investuos į MSI skatinimą kurti ir komercinti žinias, į įmones, esančias skirtingose MTEPI veiklos stadijose, palydint iki galutinio produkto komercinimo, į inovacijų diegimą įmonėse ir viešajame sektoriuje. Atlikti vertinimai parodo, kad nepakankamai išnaudojamas **skaitmenizavimo** teikiamų galimybių potencialas **versle ir viešajame sektoriuje**, kurio poreikis dar labiau išaugo COVID-19 pandemijos metu. Siekiant didinti ekonomikos ir viešojo sektoriaus skaitmenizavimą, Programa finansuos MVĮ ir viešųjų paslaugų skaitmeninimą, į paklausą orientuotų mokslo duomenų atvėrimą ir viešojo sektoriaus duomenų naudojimą, užtikrinant kibernetinį saugumą ir dirbtinio intelekto panaudojimą. Siekiant **didinti ekonomikos konkurencingumą**, Programa investuos į verslo tarptautiškumą, pažangiausių technologijų diegimą, pasaulinio lygmens procesų ir vadybos diegimą, užtikrinant darbo jėgos gebėjimus ir atsparumą. Perėjimą prie naujų technologijų Lietuvoje vis dar stabdo žemi arba netinkami MVĮ darbuotojų gebėjimai. Atsižvelgiant į tai, Programa investuos į **sumaniajai specializacijai, pramonės pertvarkai ir verslumui reikalingus įgūdžius**. Papildomas dėmesys bus skiriamas mokslinių tyrimų institucijų pajėgumui tikslingiau nukreipti savo tyrimų darbotvarkes į rinkos poreikius, skatinti geresnį žinių perdavimą ir technologijų komercinimą. Siekiant **spartaus ekonomikos skaitmenizavimo** investicijos bus telkiamos į naujų technologijų, užtikrinančių itin sparčią plačiajuosčio ryšio greیتaveiką ir diegimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Sostinės regiono konkurencingumas 33 proc. viršija Lietuvos vidurkį ir

didžioji dalis inovacijų yra sukurama šiame regione, investicijos, skirtos konkurencingumui didinti, pramonės MVI transformacijai, netechnologinių inovacijų plėtrai ir startuolių ekosistemai kurti bus nukreiptos į VVL regioną. Taip pat S3 bus išskirti didžiausią potencialą regionų plėtrai turintys prioritetai Sostinės regione ir VVL regione.

Šios investicijos prisidės prie **Tarybos rekomendacijų dėl inovacijų skatinimo įgyvendinimo**. Siekiant pagerinti Lietuvos inovacijų ekosistemos veikimą, toliau tęsiami darbai konsoliduojant mokslo, technologijų ir inovacijų sistemą. Mokslinių tyrimų sistemos fragmentacija lemia žemą mokslinių tyrimų kokybę, todėl ES lėšos bus investuojamos tik įgyvendinus švietimo ir mokslo reformą. **Įgyvendinant Tarybos rekomendaciją dėl nuoseklios mokslo ir verslo bendradarbiavimo sistemos sukūrimo**, kuriamas Mokslo ir inovacijų sklaidos centras, kuris prisidės prie mokslo ir inovacijų sklaidos Lietuvoje gerinimo. Siekiant įgyvendinti **Tarybos rekomendaciją dėl skaitmeninės ekonomikos transformacijos skatinimo** ypatingas dėmesys Programoje skiriamas MVI skaitmeninimui.

Programos investicijos pagal pirmą prioritetą įgyvendins arba prisidės prie **S3** įgyvendinimo. Šioje strategijoje nustatyti MTEPI prioritetai, atsižvelgiant į turimus ar galimus konkurencinius pranašumus. Prioritetinės Lietuvos MTEPI raidos kryptys nustatytos išanalizavus šalies mokslo ir verslo potencialą, jo imlumą žinioms, taip pat ar pasinaudodami žiniomis verslininkai galės įsijungti į pasaulines vertės grandines, eksportuoti savo gaminius ir taip prisidėti prie šalies ekonomikos stiprinimo. Siekiant, kad strategija (konceptija) būtų grįsta bendru sutarimu, į procesą buvo įtrauktos visos suinteresuotosios šalys – mokslininkai, verslininkai, viešojo sektoriaus atstovai, o VGPP bus vykdomas visą Programos įgyvendinimo laikotarpį.

Programos investicijos didžiąja dalimi bus koncentruojamos į MTEP komercinamų žinių kūrimą, perdavimą ir inovacijų diegimą. Siekiant investicijų papildomumo bei, atsižvelgiant į prastus Lietuvos dalyvavimo Europos Horizonto programoje rodiklius, stiprinti mokslininkų ir tyrėjų kompetencijas dalyvauti tarptautinėse programose ir vadovauti konsorciams, planuojama pasitelkti Sanglaudos politikos ir nacionalines lėšas.

Siekiant antrojo politikos tikslo „**Žalesnė Europa**“, ES fondų investicijomis bus skatinamas perėjimas prie švarios ir teisingos energetikos, žaliosios investicijos, žiedinė ekonomika, prisitaikymas prie klimato kaitos, ekstremalių klimato reiškinių rizikos prevencija bei jos valdymas.

Nepaisant Lietuvos spartaus ekonomikos augimo, yra fiksuojamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) išmetimų mažėjimas – 1990–2017 m. laikotarpiu BVP paaugo 45 proc., o ŠESD išmetimas sumažėjo 58 proc. Daugiausia ŠESD susidaro energetikos sektoriuje, 2017 m. susidarė 55,5 proc. viso ŠESD kiekio. Antras pagal išmetamų ŠESD kiekį – žemės ūkio sektorius, kuriame iš viso susidarė 21,3 proc. bendrai išmesto ŠESD kiekio. Pramonės procesų ir pramonės produktų naudojimo sektoriuje – 17,6 proc. viso išmetamų ŠESD kiekio, o Atliekų sektoriuje 2017 m. susidarė 5,1 proc. ŠESD. Su klimato kaita susiję tiesioginiai ekonominiai nuostoliai 2018 m. Lietuvoje sudarė 0,08 proc. BVP. Iki 2030 m. siekiama, jog išmetamų į atmosferą ŠESD kiekio pokytis ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ATLPS) dalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m. lygiu sumažėtų 43 proc., o ne ATLPS sektoriuje – 9 proc..

Lietuvoje sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekiai vis mažėja: 2015 m. – 54 proc., o 2018 m. – 25 proc. Komunalinių atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui ir perdirbimas 2018 m. siekė 52,5 proc. (2015 m. – 45,5 proc.). Taip pat 2017 m. apie 15 proc. komunalinių atliekų buvo sudeginta. Iki 2030 m. siekiama, jog sąvartynuose šalinamų atliekų kiekis siektų 5 proc., o paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis sudarytų 60 proc. Ekologinių inovacijų indeksas 2018 m. siekė 89 balus, o iki 2030 m. siekiama jį pagerinti iki 133 balų. 2018 m. tik 28 proc. Lietuvos gyventojų prisidėjo prie aplinkos saugojimo, todėl iki 2030 m. bus siekiama, kad pusė Lietuvos visuomenės (50 proc.) sąmoningai prisidėtų prie geros aplinkos kokybės bei, kad 75 proc. Lietuvos gyventojų būtų užtikrintas perspėjimas apie ekstremalius įvykius.

Lietuvoje tik 53 proc. (2015 m.) paviršinių vandens telkinių yra geros ar labai geros būklės. Didžiausią neigiamą poveikį jiems daro tarša iš žemės ūkio ir iš kitų nenustatytų taršos šaltinių, kaip netinkamai tvarkomos individualios nuotekos. Tik 77,6 proc. Lietuvos gyventojų nuotekos tvarkomos centralizuotai. Siekiant sumažinti taršą, būtina didinti centralizuotai surenkamų nuotekų kiekius ir

tinkamai jas valyti, todėl yra užsibrėžtas strateginis 2030 m. tikslas pasiekti, jog 95 proc. gyventojų gautų centralizuotai teikiamas nuotekų paslaugas, o 90 proc. – būtų aprūpinti geriamojo vandens tiekimo paslaugomis. Taip pat, siekiama, jog visi (100 proc.) Lietuvos vandens telkinių būtų geros būklės.

Dėl nedarnios urbanizacijos ir priemiesčių plėtros, aplinkos taršos, neracionalaus gamtos išteklių naudojimo, invazinių rūšių plitimo ir klimato kaitos veiksnių kinta šalies kraštovaizdis, nyksta biologinė įvairovė, didėja buveinių ir rūšių populiacijų fragmentacija ir sutrinka ekosistemų funkcijos bei jų paslaugų teikimas. Lyginant 2019 m. duomenis su 2013 m. pastebėta, jog Lietuvoje aptinkamų 5 proc. Europos Bendrijos svarbos rūšių apsaugos būklė pagerėjo, o 9 proc. buveinių – pablogėjo. Tai kelia pavojų ir visuomenės gerovei ir sveikatai, daro žalą ekonomikai ir jau šiandien reikalauja didelių išlaidų, todėl siekiama, kad tiek rūšių, tiek buveinių situacija iki 2030 m. būtų pagerėtų bent 30 proc.

Į aplinką išmetamų teršalų kiekis kasmet mažėja, tačiau toliau išlieka svarbios investicijos, kuriomis mažinamas neigiamas oro taršos poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai. Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis šiuo metu neviršija nacionalinių ribų, vis dėlto miestų oro kokybė Lietuvoje nėra gera – vos penktadalyje Lietuvos miestų neviršijamos Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) kietųjų dalelių normos. Siekiant mažinti išmetamų teršalų kiekį ir koncentraciją aplinkos ore, didžiausias dėmesys skiriamas energetikos, transporto ir žemės ūkio sektoriams. 2030 m. siekiama, jog 40 proc. miestų nebūtų viršijama PSO rekomenduojama kietųjų dalelių KD_{10} koncentracija.

Lietuvoje atnaujinimo laukia apie 35 000 neefektyvių daugiabučių (iš jų 4000 yra renovuoti) bei apie 700 viešųjų pastatų. Energijos vartojimo efektyvumas galėtų būti dar labiau didinamas, modernizuojant pastatų pasenusias šilumos apskaitos ir šilumos valdymo bei reguliavimo sistemas. Nuo 2020 m. iki 2030 m. siekiama sutaupyti 27 279 GWh galutinės energijos.

Didinant šalies energetinę nepriklausomybę svarbiomis išlieka investicijos, didinančios energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI), dalį elektros ir centralizuotai tiekiamos šilumos gamyboje bei visame energijos balanse. AEI dalis sudaro 24,4 proc. galutiniame energijos vartojime ir 68 proc. centralizuotai tiekiamos šilumos gamyboje. Išlieka didelis poreikis labiau išnaudoti AEI potencialą, diegiant atsinaujinančių išteklių energiją naudojančias ir kaupiančias technologijas elektros ir šilumos sektoriuose. Lietuvai, siekiant klimato neutralumo tikslo iki 2050 m., itin svarbu toliau skatinti energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir AEI dalį galutiniame vartojime bei transporto sektoriuje. Įgyvendinant **Tarybos rekomendaciją dėl energijos ir išteklių naudojimo efektyvumo** didinimo, numatomi veiksmai, spartinant pastatų renovaciją, atnaujinama ir tobulinama energetikos infrastruktūra, labiau integruojami ir daugiau naudojami AEI energijos gamybai. Iki 2030 m. siekiama, jog 45 proc. elektros energijos būtų pagaminti iš AEI. Be to, pastarieji veiksmai prisidės prie energetinio skurdo problemos sprendimo. 2016 m. paslėptą energetinį skurdą patyrė 14,9 proc. Lietuvos namų ūkių.

Pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, taršių pramonės šakų išmetamą ŠESD kiekį numatoma mažinti naujojo **Teisingos pertvarkos fondo** lėšomis. Mažinant ŠESD kiekį, tuo pat metu reikės sušvelninti galimą neigiamą socialinį ir ekonominį šios pertvarkos poveikį. Atlikus situacijos analizę, investicijos bus nukreiptos į tuos regionus, kurie patiria didžiausius aplinkosauginius, socialinius ir ekonominius iššūkius dėl ES perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m. Programa ir Teritorinis teisingos pertvarkos planas nustato prioritетines investicijas, kuriomis būtų kuriami ir diegiami inovatyvūs efektyvios ir švarios gamybos ir energijos vartojimo sprendimai regionuose.

Lietuvoje didžiausiomis taršaus transporto problemomis išlieka neefektyvus ir senas automobilių parkas, nepatrauklus viešasis transportas, nepakankamos paskatos gyventojams naudoti mažataršius automobilius, neišplėtos darnaus judumo priemonės miestuose, infrastruktūros, reikalingos elektromobilių plėtrai, stoka, nenustatyti privalomi reikalavimai valstybės institucijoms ir transporto infrastruktūros objektų valdytojams įsigyti mažai teršias transporto priemones. Programa numato įgyvendinti Darnaus judumo planuose (*DJP*) numatytas darnaus judumo priemones miestuose ir jų funkcinėse zonose. Investicijų poreikiai yra susiję su būtinybe skatinti tvarų daugiaryšį judumą mieste. Įgyvendinant **Tarybos rekomendaciją dėl darnaus transporto plėtros**, numatytos priemonės transporto sektoriaus tvarumui didinti. Lietuva planuoja padidinti transporto priemonių parko ir

transporto sistemos efektyvumą, elektrinio mobilumo ir alternatyvių degalų naudojimą, novatoriškas transporto technologijas, taip pat komercinio transporto apmokestinimą pagal principą „teršėjas moka“. Siekiama, jog AEI dalis transporto sektoriuje 2030 m. sudarytų 15 proc., o ŠESD kiekis 2030 m. laikotarpiu būtų 9 proc. mažesnis nei 2005 m.

Priežasčių, **sąlygojančių lėtą Lietuvos žaliąjį augimą aplinkosaugos ir energetikos srityje** lemia eilė tarpusavyje susijusių priežasčių. Lietuva pasižymi **neefektyviu išteklių naudojimu ir dideliu energijos intensyvumu**. Išteklių našumas tebėra mažas – nuo 2010 m. šis rodiklis nepadidėjo ir sudaro 0,8 Eur/kg, t. y. gerokai mažesnis už 2,0 Eur/kg ES vidurkį, o Lietuvos **ekologinių inovacijų** indeksas vis dar išlieka žemesnis už ES vidurkį: Lietuvos rodiklis 2018 m. – 89, ES vidurkis – 100. Gera aplinkos kokybė yra neužtikrinama, nes Lietuvos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių valdymas yra decentralizuotas ir neefektyvus – apjungus smulkias įmones į stambesnius vienetus, įmonėse pradėtų veikti masto ekonomija, leidžianti dirbti efektyviau. Taip pat, nevykdoma pakankamai priemonių gerai Baltijos jūros, Kuršių marių ir vidaus vandenų (upių, ežerų) būklei užtikrinti. Į Kuršių marias ir Baltijos jūrą upėmis atplukdomas teršalų kiekis nuo 2001 m. nuolat auga, o didžiausią neigiamą poveikį Lietuvos paviršiniams vandenims daro difuzinė tarša. Ekosistemos ir biologinė įvairovė šalyje yra nestabili, nes trūksta pakankamai priemonių buveinių apsaugai užtikrinti, invazinių rūšių valdymui, taikomųjų tyrimų ir efektyvios stebėsenos vykdymui. Taip pat Lietuvos poveikis klimato kaitai nemažėja, o su oro tarša susiję sveikatos kaštai Lietuvoje yra didžiausi tarp EBPO šalių ir siekia 1 mlrd. Eur per metus. Lietuvos energijos suvartojimas didelis, visų pirma gyvenamųjų namų ir transporto sektoriuose. Pats automobilių parkas yra vienas seniausių ES, dominuojamas 1,5 milijono dyzelinių automobilių (~69 proc. viso parko). Energetikoje yra **mažas inovatyvių ŠESD mažinimo technologijų pritaikymas pramonės įmonėse bei visapusiškai neišnaudotas Lietuvos AEI potencialas**, ypač Baltijos jūroje, energijos poreikiams tenkinti. Lietuva ir toliau išlieka energetiškai priklausoma nuo importuojamos energijos. Tai geriausiai atspindi energetinės priklausomybės rodiklis, kuris 2018 m. sudarė 74,7 proc. ir vis dar gerokai viršijo ES vidurkį (2017 m. – 55,1 proc.). Lietuva didžiąją dalį elektros importuoja. Pagrindinės priežastys, kodėl importuojama daugiau negu gaminama, yra ekonominės, t.y. importuojama iš ten, kur elektra pigiausia, todėl tai sąlyginai lėtiną AEI plėtros tempus Lietuvoje. Lietuvos gyventojų būstai yra energetiškai neefektyvūs, o renovacijos atsipirkimo laikotarpis yra ilgas, nėra vieningų miestų kvartalinės renovacijos planų, o vartotojų elgsenos ypatumai ir įpročiai neprisideda prie energijos vartojimo efektyvumo.

Programa reikšmingai prisidės prie išvardintų problemų sprendimo, kurios identifiikuotos **Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.** (toliau – NEKSVP) ir **Europos žaliojo kurso** tikslų. Programa numato skatinti vandens prieinamumo ir tvaraus vandens išteklių valdymą ir biologinę įvairovę, žaliąją infrastruktūrą miesto aplinkoje ir mažinti taršą. Taip pat, Lietuva susiduria su daugeliu svarbių **aplinkosauginių aspektų** kaip efektyvus energijos vartojimas pastatuose, pramonėje, infrastruktūroje, aplinkos taršos mažinimas ir žiedinės ekonomikos vystymas, kovos su klimato kaita ir jai įtvirtinti reikalingų administracinių gebėjimų stiprinimas, todėl Programa investuos į pokyčius šiose srityse. Energetikos srityje pokyčiai sieks **NEKSVP ir Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje** (toliau – NENS) iškeltų tikslų įgyvendinimo. Siekiant šalies poveikio klimato neutralumui bus investuojama į energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones, ŠESD mažinimą, AEI dalies bendrame energijos suvartojime didinimą, vietinės energijos iš AEI gamybą tiek elektros, tiek šilumos sektoriuose, į pažangiųjų elektros energijos technologijų ir ar sprendimų energetiniuose tinkluose diegimą.

Dėl energetikos ir aplinkos apsaugos sektorių specifikos regioniniu požiūriu nėra numatytos jokios specifinės veiklos išskirtinai tik Sostinės regionui, todėl intervencijos bus įgyvendinamos visoje Lietuvoje arba tik VVL regione. Dalis veiklų VVL regione yra susijusios su Baltijos jūra – jos krantai kenčia nuo erozijos ir audrų, o pati jūra yra ganėtinai užteršta, todėl ES investicijos sieks apsaugoti ir įgalinti Baltijos jūrą, atsižvelgiant į valstybės ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius poreikius bei tarptautinius įsipareigojimus. Be to, pažangiąsias elektros energijos sistemas ir tinklus bei energijos kaupimo vietas lygmeniu sprendimus planuojama didžiąją dalimi diegti tik VVL regione. Šiame regione taip pat numatytos esminės energijos vartojimo efektyvumą skatinančios veiklos, kaip daugiabučių gyvenamųjų namų ir centrinės valdžios pastatų atnaujinimas bei katilų keitimas namų

ūkiuose efektyvesnėmis AEI technologijomis. Taip pat, VVL regione reikia plėsti visuomenės perspėjimo sirenomis sistemą dėl egzistuojančio regioninio atotrūkio, kadangi Sostinės regione yra pasiekiami 75 proc. gyventojų, lyginant su 56 proc. likusioje Lietuvos dalyje.

NEKSVP planuojamos politikos priemonės įgyvendinti **reikalingos bendros investicijos siekia apie 14,1 mlrd. Eur**, iš jų viešojo sektoriaus lėšų dalis preliminariniu vertinimu sudarytų apie 9,8 mlrd. Eur. Vien tik ŠESD išmetimų mažinimo priemonėms įgyvendinti bendras lėšų poreikis sudarytų 10,8 mlrd. Eur, iš kurių viešojo sektoriaus lėšų reikėtų 6,5 mlrd. Eur. Siekiant 2030 m. klimato kaitos ir energetikos tikslų, **pagrindiniai viešojo sektoriaus lėšų šaltiniai 2021–2030 m.** bus 2021–2027 m. ES fondų (Europos regioninės plėtros ir Sanglaudos fondų bei Žemės ūkio fondas kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondas) investicijos, elektros ir šilumos tarifai, valstybės biudžeto (Klimato kaitos programa, Atliekų tvarkymo programa ir kt.) ir savivaldybių biudžetų lėšos, Modernizavimo fondas, Inovacijų fondas, Europos infrastruktūros tinklų priemonė (CEF), Life programa. Taip pat, bus bandoma pasinaudoti finansavimo galimybėmis iš Europos Horizonto, InvestEU, Cosme programų. Mažesne apimtimi, bet taip pat bus pritraukiami viešųjų lėšų šaltiniai, pvz., už viešuosius interesus atitinkančias paslaugas gautos lėšos (VIAP lėšos), statistinių perdavimų bei Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinio mechanizmo lėšos. ES Sanglaudos politikos lėšomis bus finansuojamos tos veiklos, kurios labiausiai prisidės prie NEKSVP numatytų tikslų siekimo.

Siekiant trečiojo politikos tikslo „**Geriau sujungta Europa**“, ES fondų investicijomis bus kuriamas **tvarus, atsparus klimato kaitai, pažangus, saugus ir įvairiarūšis transeuropinis transporto tinklas**, taip pat gerinamas **nacionalinis, regiono ir vietos judumas**, įskaitant geresnes galimybes naudotis TEN-T ir **tarpvalstybinis judumas**.

Numatoma **siekti NPP tikslo 2030 m.**, kad ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje Lietuva būtų ne žemesnėje nei 10 vietoje (2018 m. užėmė 14 vietą)

2018 m. Lietuvoje elektrifikuotų geležinkelių dalis nuo viso geležinkelių tinklo padidėjo iki 8 proc., tačiau yra viena žemiausių ES. Lėtą geležinkelių elektrifikaciją lemia laikui itin imlus elektrifikacijos darbų procesas. Planuojama, kad pagal 2014-2020 m. Programos periodo investicijas 2023 metais užbaigus elektrifikaciją ruože Kaišiadorys–Klaipėda, bus elektrifikuota 22 proc. šalies geležinkelio. Tai sudarys sąlygas keleivių ir krovinių gabenimui elektrine trauka bei prisidės prie **ŠESD emisijos mažinimo** geležinkelio transporto subsektoriuje. Nepaisant numatytų investicijų, bendra geležinkelių tinklo elektrifikacija vis dar nepakankama, nemaža dalis TEN-T tinklo Lietuvoje neatitinka jam keliamų reikalavimų, trūksta geležinkelių transporto infrastruktūros suderinamumo su kitomis transporto rūšimis, didžioji dalis keleivinių geležinkelių stočių ir peronų nėra pritaikyti specialius poreikius turintiems asmenims, neatitinka saugos parametrų. Viešojo transporto dalis, palyginti su ES vidurkiu (17,3 proc.), yra labai maža (8,9 proc.), nėra vieningos viešojo transporto organizavimo sistemos, o naudojimasis lengvaisiais automobiliais vis dar yra didžiausias ES. Nors Lietuvoje automobilių kelių tinklas yra vienas tankiausių Europoje, pagrindinis TEN-T kelių tinklas vis dar neatitinka jam reglamentuose nustatytų reikalavimų, trūksta aplinkkelių, prasti kelio dangos rodikliai. Situaciją apsunkina ir netolygiai išvystytas kelių tinklas regionuose, kuris reikšmingai apsunkina vietos gyventojų susisiekimą su pagrindiniais socialiniais-ekonominiais centrais. Taip pat Lietuvoje žuvusiųjų keliuose skaičius vienam gyventojui yra vienas didžiausių Europoje. Atitinkamai, būtina **kurti ir gerinti multimodalinę transporto infrastruktūrą**, kad ji būtų integruota į ES transporto tinklą bei tolygiai išdėstyta Lietuvos teritorijoje, taip sudarant sąlygas **subalansuotai šalies regionų plėtrai** bei stiprinant Lietuvos transporto infrastruktūros **tarpvalstybinį ir regioninį sujungiamumą**, toliau plėsti geležinkelių elektrifikaciją. Siekiant užtikrinti **avaringumo mažinimą ir darnų judumą**, būtinos tolimesnės investicijos į kelių techninių parametrų pagerinimą, eismo saugos ir aplinkosaugos priemonių, intelektinių transporto sistemų diegimą.

Siekiant užtikrinti investicijų papildomumo principą, Programos lėšomis nebus finansuojamos tos veiklos, kurios bus finansuojamos iš kitų finansavimo šaltinių. ES transporto TEN-T tinklo prioritetinio projekto Rail Baltica įgyvendinimą numatoma finansuoti CEF bei EGADP priemonių lėšomis. Nacionalinės lėšos bus koncentruojamos į vietinių kelių, žvyrkelių tobulinimą, modernizavimą.

Siekiant ketvirtojo politikos tikslo „**Socialiai atsakingesnė Europa**“, ES fondų investicijomis

bus įgyvendinami Europos socialinių teisių ramsčio principai, skatinant užimtumo, švietimo ir socialinės įtraukties politikos sričių investicijas į žmones ir sistemas. Programa numato sukurti labiau integruotą ir tvaresnį ekonomikos augimo modelį, gerinant Lietuvos konkurencingumą, sudarant geresnes sąlygas investicijoms, darbo vietų kūrimui ir socialinės sanglaudos skatinimui.

Atsižvelgiant į COVID-19 viruso sukeltas pasekmes darbo rinkai, padidėjusį nedarbo lygį, mažėjančias namų ūkių vartojimo išlaidas, Lietuvai atitinkamai reikės peržiūrėti ir pritaikyti švietimo, socialinės apsaugos ir sveikatos sistemas, ypatingą dėmesį skiriant skaitmenizavimui.

Nepaisant aukšto bendro užimtumo lygio, išliko dalyvavimo darbo rinkoje skirtumai tarp regionų ir atskirų socialinių grupių. Sostinės regione nedarbo lygis (4,4 proc.) 2019 m. buvo mažesnis nei VVL regione (7,1 proc.). Nuo 2011 m. jaunimo (15–29 m. amžiaus) nedarbas nuosekliai mažėjo, tačiau 2019 m. jis šiek tiek padidėjo ir pasiekė 8,7 proc. (2018 m. – 7,5 proc.). Dėl COVID-19 krizės darbo rinka pradėjo smarkiai trauktis. 2020 m. liepos 1 d. bedarbių buvo 208 tūkst., t.y. beveik trečdaliu daugiau nei 2020 m. sausio 1 d. (151,5 tūkst.).

Mažėjant vietinių žmoniškųjų išteklių pasiūlai, svarbus bus palankių sąlygų visiems darbingo amžiaus žmonėms įsitraukti į darbo rinką sukūrimas. Šiems pokyčiams būtina **lankstesnė darbo rinka**: dirbančių asmenų gebėjimas prisitaikyti prie naujų sąlygų (žinių ekonomikos, skaitmenizavimo), ir darbdavių lankstumas. Įgyvendinant užimtumą didinančias priemones, bus didinamos įsidarbinimo galimybės (specialios priemonės skiriant asmenims, kuriems labiausiai gresia socialinės atskirties rizika), verslumas ir savarankiškas užimtumas (ypač socialinės atskirties rizikos grupėse), profesinis ir geografinis mobilumas, skatinamos karjeros planavimo ir konsultavimo priemonės, padedančios prisitaikyti prie darbo rinkos.

Žemos kvalifikacijos darbuotojai turi mažiau galimybių įsidarbinant nei kitose ES valstybėse, asmenų įgyjamo išsilavinimo ir specializacijos pobūdis neatliepia darbo rinkos poreikį. Todėl toliau bus didinama individualizuotų ADRP priemonių aprėptis, skatinamas savarankiškas darbas, verslo steigimas, atsakingų institucijų tarpusavio ir išorės bendradarbiavimas su verslo struktūromis bei socialinio dialogo plėtojimas.

Švietimo srityje ES fondų investicijomis bus siekiama **gerinti mokinių pasiekimus ir užtikrinti didesnę įtrauktį į mokymąsi visą gyvenimą**. Numatoma siekti NPP tikslo 2030 m., kad Lietuvos pozicija tarp Europos ekonominės erdvės (EEE) šalių pagal EBPO PISA tyrimų mokinių pasiekimų vidurkius (visose tarptautinių tyrimų srityse) pakiltų į **10 vietą** (2018 m. užėmė 21–27 vietą), taip pat siekiama per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų (25–64 m.) dalies augimo nuo 6,9 (2019 m.) iki **15 proc.** (2030 m.).

2018 m. Lietuvos mokinių skaitymo, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo gebėjimai pagerėjo, tačiau pokytis nebuvo statistškai reikšmingas, todėl pagrindinis iššūkis – gerinti mokinių pasiekimus, ypač visų mokinių gamtamokslinius gebėjimus ir žemiausius rezultatus demonstruojančių mokinių pasiekimus. Vienas iš Barselonos tikslų (2002) – pasiekti, kad instituciniame ugdyme dalyvautų 33 proc. vaikų nuo gimimo iki 3 metų, o „Europa 2020“ strategijoje numatyta šalis siekti, kad ne mažiau kaip 95 proc. vaikų nuo 4 m. iki pradinio ugdymo pradžios dalyvautų instituciniame ugdyme (ypač gyvenantys skurdo, socialinės atskirties sąlygomis ar socialinę riziką patiriančiose šeimose). Lietuvoje instituciniame ugdyme šiuo metu dalyvauja tik apie 15 proc. vaikų iki 3 m. ir 91 proc. vaikų nuo 4 metų iki mokyklos lankymo pradžios.

Programos investicijos, remiantis EBPO parengta nacionaline įgūdžių strategija, bus nukreiptos į priemones, skirtas didinti švietimo ir mokymo sistemų kokybę, siekiant gerinti mokinių pasiekimus. Taip pat bus didinama nepalankias sąlygas turinčių mokinių įtrauktis, švietimo prieinamumas, kvalifikacijos tobulinimas vieno langelio principu. EBPO nurodė, kad Lietuvoje yra 20 proc. mokyklų, kuriose yra iki 50 mokinių, optimizavus mokyklas ir pasiekus, kad nebūtų mokyklų, kuriose yra mažiau nei 200 mokinių, mokinių pasiekimai būtų pagerinti 9 proc. ir būtų sutaupoma 9,9 mln. Eur. Atsižvelgiant į tai, investicijomis bus skatinama tolimesnė mokyklų konsolidacija, investuojant į tas mokyklas, kurios turi ne mažiau nei 200 mokinių (t. y. veikia efektyviai).

2020 m. tik 5,9 proc., suaugusiųjų dalyvavo **mokymosi visą gyvenimą** veiklose, o tai gerokai mažiau nei ES vidurkis – 10,9 proc. Suaugusiųjų švietimo sistema nereaguoja į senėjančios visuomenės iššūkius ir reikalingų įgūdžių pokyčius, susijusius su skaitmenizavimu, darbo robotizavimu ir žalių

darbo vietų paklausa. ES fondų investicijomis bus siekiama, kad į mokymosi visą gyvenimą ciklą būtų įsijungiama kuo anksčiau (didėjantis ikimokyklinio ugdymo prieinamumas ir dalyvavimas jame), optimizuotas mokyklų tinklas visiems besimokantiems garantuotų adekvatų pasiekimų lygį visose esminėse kompetencijose. Svarbu įgyti įgūdžius reikalingus prisitaikyti prie kintančios aplinkos. Įgyvendinant **Tarybos rekomendaciją dėl švietimo ir mokymo sistemos gerinimo**, numatoma gerinti švietimo ir mokymo sistemos bei suaugusiųjų mokymosi kokybę ir efektyvumą, toliau vykdoma švietimo reforma ir mokymo įstaigų konsolidavimas.

Atsižvelgiant į vertinimų rekomendacijas, koncentruoti investicijas švietimo srityje, siekiant matomo pokyčio, Programos investicijos bus koncentruojamos į keturias kryptis: naujų pedagogų pritraukimas ir edukologijos išvystymas, privalomojo ugdymo ankstinimas ir ikimokyklinio ugdymo tobulinimas, pagalba mokiniams, turintiems SUP, patiriantiems socialinę atskirtį ar gyvenantiems socialinę riziką patiriančiose šeimose ir MVG, sukuriant suaugusiųjų mokymo sistemą pagal EBPO parengtą Įgūdžių strategiją.

Kitas svarbus **socialinės sanglaudos** skatinimo aspektas – galimybių gauti įperkamas, darnias ir aukštos kokybės paslaugas didinimas, įskaitant sveikatos priežiūrą ir visuotinės svarbos socialines paslaugas. 2018 m. Lietuvoje skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje gyvenantys asmenys sudarė 28,3 proc. šalies gyventojų (ES vidurkis – 21,8 proc.). Ypatingą skurdo ir socialinės atskirties riziką dažniausiai patiria sunkiai integruojami į darbo rinką arba joje ilgai neišsilaikantys asmenys.

Mažinant socialinę atskirtį, toliau išlieka poreikis plėtoti socialines paslaugas, pagrindinę investicijų dalį skiriant bendruomenėje teikiamų paslaugų plėtrai, užtikrinant institucinės globos pertvarkos įgyvendinimą. Kartu svarbu diegti socialines inovacijas, užtikrinti žmogaus teisių standartus, skatinti socialinį aktyvumą, kad būtų atliepti įvairių socialinių grupių iššūkiai ir poreikiai. Bus įgyvendinamos integruotos priemonės, skirtos socialinei ir ekonominei marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankias sąlygas turinčių grupių integracijai, skiriamas dėmesys socialinio būsto prieinamumui ir vaiko garantijos įgyvendinimui.

Atlikti vertinimai siūlo, plėtojant ilgalaikės priežiūros paslaugas, pirmenybę skirti paslaugų teikimui namuose, kurios yra pigesnės nei teikiamos specializuotose įstaigose. Taip pat į tokių paslaugų teikimą įtraukti bendruomenes. Toliau bus finansuojama BIVP, stiprinant planavimo principus „iš apačios į viršų“, grindžiamus partnerystėmis rengiant ir įgyvendinant BIVP strategijas.

Kultūros ir kūrybinių industrijų sektorius yra vienas labiausiai nukentėjusių sektorių dėl priemonių, kurių buvo imtasi kovojant su COVID-19 pandemijos plitimu. Staiga, prasidėjus virusui, pasaulinė gamyba buvo sustabdyta ir paveikė visą vertės grandinę: renginiai buvo atidėti ar atšaukti, knygynai, kino teatrai, koncertų salės, muziejus, teatrai, paveldo objektai ar meno galerijos buvo uždarytos.

Kultūros srityje investicijomis skatinančiomis Lietuvos ekonomikos transformacijos į aukštesnės pridėtinės vertės gamybą bei paslaugas, siekiama NPP tikslo 2030, matuojamo kultūros sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės dalies, palyginus su visa šalies sukuriama pridėtine verte, didėjimo nuo 2,2 proc. (2017) iki 3,5 proc. (2030). Programos investicijomis bus skatinamas KKI sektoriaus indėlis į šalies aukštos pridėtinės vertės ekonomiką bei dinamas kultūros ir paveldo objektų potencialo ir kuriamų ekonominių verčių išnaudojimas ekonomikos, turizmo ir socialinei plėtrai.

Netikėtai iškilusi COVID-19 pandemija, parodė, kad **sveikatos apsaugos sektorius** nėra pasiruošęs kovoti su pandemijos pasekmėmis, todėl Programos investicijos bus nukreiptos į priemones, kurių reikia sveikatos priežiūros sistemos pajėgumų ir atsparumo didinimui reaguojant į krizes. Kinta gyventojų amžiaus struktūra, visuomenė sensta – mažėja vaikų, jaunų ir darbingo amžiaus ir daugėja vyresnio amžiaus žmonių. Be to, palyginus su ES vidurkiu, Lietuvos moterų vidutinė sveiko gyvenimo trukmė trumpesnė 4,8 metais, o vyrų – 7,3 metais (2016 m.). Išvengiama mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų ir dėl savižudybių, daugiausia vyrų, rodiklis daugiau nei dvigubai viršija ES vidurkį. Tokiu pat mastu ES vidurkį viršija prevencijos ir sveikatos priežiūros priemonėmis išvengiamas mirtingumas. Dideles ir mažas pajamas gaunančių Lietuvos gyventojų subjektyvus savo sveikatos įvertinimas, kuris apima tiek fizinę, tiek psichologinę sveikatos būklę, skiriasi beveik du kartus. Siekiant neutralizuoti neigiamą senėjimo pasekmių poveikį ir sumažinti sveikatos netolygumus, būtina

gerinti sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų įperkamumą, kokybę ir veiksmingumą. Siekiant pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, numatomos: PSP stiprinimo, prevencijos, lėtinių ligų (kraujotakos sistemos ir onkologinių ligų) bei sunkių traumų valdymo, ilgalaikės priežiūros plėtojimo priemonės bei skaitmeninės sveikatos priemonės, skirtos sveikatos sistemos valdymo gerinimui, pažangių gydymo metodų ir naujų finansavimo modelių diegimui.

Įgyvendinant **Tarybos rekomendacijas dėl sveikatos priežiūros paslaugų kokybės gerinimo**, 2019 metais pradėtas projektas, skirtas sukurti ir įdiegti regioninį ligoninių teikiamų aktyviojo gydymo paslaugų organizavimo modelį, siekiant didinti rajoninėse ligoninėse teikiamų paslaugų kokybę, saugą ir efektyvumą bei tinkamai išnaudoti turimus žmogiškuosius ir materialinius resursus. Toliau bus gerinamas pirminių ambulatorinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas; plėtojamos ambulatorinės slaugos paslaugos paciento namuose; diegiami skaitmeninės sveikatos sprendimai, mažinamos mažas pajamas gaunančių asmenų išlaidos sveikatos priežiūrai.

Siekiant efektyviau spręsti iššūkius kylančius švietimo, socialinės srities, sveikatos tam tikrose srityse bei ieškoti naujų įsisenėjusių problemų sprendimo būdų, planuojama tam tikras intervencijas įgyvendinti taikant inovatyvias, efektyvias paslaugas, į asmeninius poreikius orientuotus inovatyvius paslaugų teikimo modelius, sprendimus, socialines iniciatyvas.

Siekiant penktojo politikos tikslo „**Piliečiams artimesnė Europa**“, ES fondų investicijomis bus įgyvendinama tvari ir integruota miestų ir kaimų plėtra ir vietos iniciatyvos, siekiant reaguoti į demografinius iššūkius ir mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus. Programa sieks didinti miestų vietovių patrauklumą ir verslo aplinką, užtikrinant ryšius su funkcinėmis miestų zonomis; bus derinamos prisitaikymo ir gyvenimo kokybės priemonės su investicijomis augimui skatinti. Toliau bus vystomos ITI konkrečiose tikslinėse teritorijose.

Regioniniai skirtumai Lietuvoje išlieka dideli, nepaisant visos šalies konvergencijos ES. Užimtumo skirtumai tarp miesto ir kaimo skiriasi dvigubai ir ši tendencija linkusi nežymiai svyruoti kaimiškų vietovių nenaudai. Spartus regionų mažėjimas (mažėja gyventojų skaičius, visuomenės senėjimas) sukelia spaudimą viešosios infrastruktūros ir paslaugų efektyvumui. Santykinai stabilus darbingo amžiaus gyventojų skaičius yra tik Vilniaus mieste ir aplink didžiuosius miestus išsidėsčiusiose žiedinėse savivaldybėse ir kurortuose. Kaimiškųjų regionų konkurencingumui kenkia tinkamos kvalifikacijos darbuotojų stoka, didelė ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis bei žemesnė viešųjų paslaugų kokybė atskiruose regionuose. Susisiekimo spragos periferiniuose ir pasienio regionuose vis dar yra didelės, o infrastruktūros kokybė tebėra prasta. Taip pat yra ryškūs kultūros vartojimo teritoriniai netolygumai tarp regionų ir didžiųjų miestų (30,6 proc. miestuose ir 14,6 proc. kaimiškose vietovėse) bei stipriai skiriasi pati kultūros kokybė ir sklaida.

Tvarios miestų plėtros srityje Programa remia integruotą teritorinę plėtrą miestuose, siekiant veiksmingiau spręsti ekonominius, aplinkos, klimato, demografinius ir socialinius uždavinius, įskaitant funkcines miestų teritorijas, kartu atsižvelgiant į poreikį skatinti miestų ir kaimo ryšius.

Lietuva ir toliau planuoja įgyvendinti **finansinės priemonės** ir derinti jas su kitomis finansavimo formomis kuo platesniu mastu, nes tai puiki galimybė padidinti ribotų valstybės biudžeto bei ES fondų investicijų grąžą ir efektyvumą. Pažymėtina, kad šiuo metu rinkos finansavimo trūkumas verslo finansavimo individualių garantijų priemonių įgyvendinimui susidaro 675 mln. EUR, MTEPI veikloms – 756 mln. EUR, socialiniam verslui – 800 tūkst. EUR, viešųjų pastatų renovavimui – apie 700 mln. EUR, daugiabučių namų modernizavimui 1.357 mln. EUR.

Iki 2019 m. pabaigos buvo įsteigta dešimt fondų, kuriems skirta 1,1 mlrd. EUR, o valstybės investuota 2 mlrd. EUR, privataus kapitalo pritraukta už 2,5 mlrd. EUR, pakartotinai investuota už 528 mln. EUR. Be to, renovuota beveik 60 tūkst. namų, sutaupyta 616 GWH energijos, CO2 sumažinta 143 667 T, suteikta 9508 paskolų/garantijų SVV, suteikta 100 investicijų į rizikos kapitalą bei 5404 garantijų žemė ūkio subjektams. Finansinės priemonės jau nuo 2008 m. efektyviai įgyvendinamos pasiteisinusios daugiabučių namų renovavimo, SVV veiklos pradžios, vykdymo ir plėtros srityse, o nuo 2015 m. finansinių priemonių įgyvendinimas plečiamas į kitas sritis, tokias kaip centrinės valdžios ir viešųjų pastatų atnaujinimo didinant energijos vartojimo efektyvumą, vandentvarkos (Vandentvarkos fondas), komercinės alternatyvių degalų ir transporto sektoriaus AEI srityse.

Vadovaujančioji institucija skatins strateginį viešųjų pirkimų naudojimą, įgyvendinant numatytus

politikos tikslus. Paramos gavėjai bus skatinami naudoti daugiau su kokybe ir gyvavimo ciklu susijusių išlaidų kriterijų. Kur įmanoma, aplinkosaugos ir socialiniai aspektai, taip pat naujovių skatinimo priemonės turėtų būti įtrauktos į viešųjų pirkimų procedūras.

Administraciniai gebėjimai ir supaprastinimai

Administracinių gebėjimų srityje pagrindiniais iššūkiais 2021–2027 m. laikotarpiu bus kokybiškų ir į pokyčius orientuotų intervencijų stiprinimas, naujų sistemos dalyvių integravimas ir jiems reikalingų gebėjimų užtikrinimas, turimų kompetencijų išlaikymas, naujų pritraukimas, administracinės naštos mažinimas.

Naujai sukurtos regioninės politikos institucinės sistemos pagrindiniam dalyviui (regionų plėtros taryboms) bus būtina stiprinti bazinius gebėjimus (žmogiškųjų išteklių ir finansų valdymo, strateginio planavimo) ir gebėjimus reikalingus kokybiškai įgyvendinti naujus procesus ir priemones pagal pasikeitusią strateginio valdymo sistemą. Projektų vykdytojams bus reikalingos kompetencijos ir specifiniai gebėjimai įgyvendinant naujas veiklas (pvz. poveikio aplinkai vertinimo, bendruomenės įtraukimo, kt.). Šias veiklas ketinama finansuoti iš 5 VP prioriteto.

Siekiant skatinti suinteresuotųjų pusių įsitraukimą įvairiais VP rengimo ir įgyvendinimo ciklo etapais pagal vykdomą strateginio valdymo pertvarką **socialiniai ekonominiai partneriai bus dar aktyviau įtraukiami į intervencijų planavimo ir stebėsenos procesą** tiek identifikuojant problemas, tiek ieškant sprendimų bei kuriant priemones joms spręsti, taip pat jų įgyvendinimo pažangai vertinti. Siekiant kokybiškos partnerystės, bus plečiamos socialinių ekonominių partnerių gebėjimų stiprinimo galimybės, atsižvelgiant į konkretų poreikį ar išskylančias problemas.

2021-2027 m. ir toliau daug dėmesio bus skirta **žmogiškųjų išteklių ir organizacijų valdymo tobulinimui, vadovų lyderystės stiprinimui, planavimo ir analitinių kompetencijų tobulinimui**, mokymosi galimybių gerinimui, metodikų ir pagalbinių įrankių (pvz. priemonių ir projektų naudingumui vertinti) kūrimui ir efektyviam panaudojimui, o taip pat priemonių, padedančių pritraukti ir išlaikyti talentus, paieškai (pvz. bendradarbiavimas su universitetais).

Vykdam **strateginio planavimo sistemos pertvarką** ir kuriant naujus 2021-2027 m. ES fondų administravimo procesus, siekiant juos optimizuoti, bus peržiūrimi ir įvertinami esami procesai, **eliminuojant juose perteklinius žingsnius**. Naujiems procesams planuojama nustatyti tikslus ir rodiklius, pagal kuriuos periodiškai bus vertinamas procesų efektyvumas.

Ir toliau planuojama **intensyviai taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą** bei pasinaudoti galimybe supaprastintai apmokamų išlaidų dydžius nustatyti Programoje. Tai užtikrintų paprastesnį atsiskaitymo tarp Lietuvos ir EK procesą.

Siekiant efektyviau organizuoti viešuosius pirkimus ir užtikrinti didesnę konkurenciją pirkimuose, įgyvendinamas Viešųjų pirkimų profesionalumo stiprinimo planas, pagal kurį yra rengiamos rekomenduojamos pirkimų specialistų mokymo programos, mokymų medžiaga ir nuotolinio mokymo moduliai.

ES Baltijos jūros regiono strategijos įgyvendinimas

Rengiant Programą įvertintos galimos sąsajos su ES BJRS bei jos atnaujintu veiksmų planu, taip pat finansavimo sritimis, kurios gali prisidėti prie šios strategijos įgyvendinimo. Lietuva mato didelį potencialą stiprinti MTI pajėgumus ir pažangiųjų technologijų naudojimą bendradarbiaujant su kitomis šalimis ir vadovaujantis ES BJRS politine kryptimi „Inovacijos“, taip pat identifikuojant naujas eksporto rinkas ir skatinti MVĮ dalyvavimą bendradarbiavimo tinkluose ir tarpregioniniuose klasteriuose. Kita svarbi bendradarbiavimo sritis yra prisitaikymas prie klimato kaitos, rizikos prevencija, todėl svarbu skatinti koordinuotus ir bendradarbiavimu grindžiamus prevencinius veiksmus tarp Baltijos jūros valstybių.

Alytaus rajono savivaldybė, organizuodama savo veiklą, atsižvelgia į savivaldybei tiesioginį ir netiesioginį poveikį turinčius ES rekomendacinio pobūdžio dokumentus – rekomendacijas, gaires, strategijas. ES teisės aktai reguliuoja daugelį sričių, tradiciškai priklausančių regioninės ir vietos valdžios kompetencijai: viešuosius pirkimus, aplinkos apsaugą, ekonominės veiklos reguliavimą, viešųjų paslaugų teikimą, privačių įmonių subsidijavimą.

Alytaus rajono savivaldybė atsakingai įsisavina ES struktūrinės paramos lėšas. Rengiami projektai, skirti infrastruktūrai plėtoti, gyvenamosios aplinkos gerinimui, gamtos ir kultūros paveldo

išsaugojimui, užimtumui didinti, viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimui.

Svarbiausi norminiai teisės aktai, kuriais savo veikloje vadovaujasi Alytaus rajono savivaldybė, yra Europos vietos savivaldos chartija, Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, vietos savivaldą reglamentuojantys teisės aktai, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, Alytaus rajono savivaldybės administracijos veiklos nuostatai ir kiti savivaldos institucijų veiklą reglamentuojantys dokumentai.

Savivaldybės ekonominius klausimus reglamentuoja Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų planavimo, rengimo, tvirtinimo procedūros reglamentuotos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ ir kita.

Alytaus rajono savivaldybė, planuodama savo veiklą, privalo taip pat įvertinti šiuos dokumentus: Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX–1187 patvirtintą Valstybės ilgalaikės raidos strategiją, kurioje numatytos visų Lietuvos ūkio šakų ir sektorių ilgalaikės plėtros kryptys (ilgalaikiais valstybės raidos prioritetais nustatyti – žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ patvirtintą Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ patvirtintą Strateginio planavimo metodiką (su pakeitimais), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1435 „Dėl strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų patvirtinimo“ patvirtintas strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas.

Ekonominiai veiksniai. Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

Pasaulio ekonominis aktyvumas tebėra gana didelis, tačiau jo raida įvairiuose regionuose tampa mažiau vienoda. Ekonominis augimas yra sustiprėjęs JAV, kur aktyvumą skatinančiai veikia fiskalinės politikos sprendimai ir didėjančios privačiojo sektoriaus išlaidos. Stipri vidaus paklausa didina JAV importą, tuo prisidedama prie pasaulio prekybos srautų. Tačiau pastarieji šiuo metu vis dėlto auga mažiau nei prieš keletą ketvirčių. Užsienio prekybos plėtra ypač prislopo išsivysčiusiose šalyse – euro zonoje, Japonijoje, kai kuriose kitose šalyse. Būtent šioje šalių grupėje 2019 m. ekonominis aktyvumas šoktelėjo labiausiai, tuo padidinęs viso pasaulio ūkio plėtrą, o pastaruoju metu šiose šalyse daugelis makroekonominių rodiklių tapo mažiau veržlūs – lėčiau auga apdirbamoji gamyba, importas ir eksportas, sumenko pasitikėjimo rodikliai. Tarptautinei prekybai vis svarbesnis tampa neapibrėžtumas dėl jos perspektyvų. Įvestų prekybos suvaržymų tiesioginis poveikis yra ribotas – šie suvaržymai taikomi tik gana nedidelei pasaulinės prekybos daliai. Daug didesnę įtaką tiek prekybos srautams, tiek ekonominiam aktyvumui gali daryti rizika, kad įtampa prekybos srityje padidės ir kad vis labiau bus nutolta nuo pasiekimų laisvosios prekybos srityje. Didesni prekybos suvaržymai didintų įmonių sąnaudas, mažintų gyventojų perkamąją galią, o tai galėtų paveikti namų ūkių vartojimą, investicijas, darbo rinkos rodiklius. Poveikį makroekonominiai raidai galėtų turėti ir prastesni lūkesčiai, skatinantys tiek gyventojus, tiek įmones atidėti išlaidas. Tikėtina, kad neapibrėžtumas dėl tarptautinės prekybos srautų jau turi įtakos įmonių sprendimams.

Mažiau didėjanti paklausa prekybos partnerėse turi poveikį Lietuvos eksportui. Mažiau nei pernai kyla lietuviškos kilmės prekių eksportas. Prie jo augimo sulėtėjimo daugiausia prisideda menkiau didėjanti paklausa ES šalyse. Bemaž visiškai išblėso reeksporto plėtra – pernai daug didėjusi Rusijos importo apimtis gerokai pakėlė Lietuvos reeksportą į šią šalį, o šiemet, Rusijos importui augant mažiau, reeksportas beveik nustojo kilti.

Kitaip nei išorės paklausa, su vidaus ūkine raida susiję makroekonominiai rodikliai kol kas neišsikvepia. Pernai pradėjusios gana svariai augti, šiemet toliau reikšmingai didėja investicijos. Tiesa,

pernai sparčiau kilo investicijos į gamybos priemones (nemaža jų dalis importuojama), o šiemet labiau gausėja investicijų į pastatus ir statinius. Tai siejama su numatomu lėšų iš ES paramos fondų daugėjimu, todėl ypač didėja inžinerinių statinių ir negyvenamųjų pastatų statybų. Statybos atsigauna tuo metu, kai šalies ekonominis aktyvumas jau viršija potencialų lygį, t. y. skaitlingesni statybos darbai dar labiau padidina ūkio plėtrą ir prisideda prie kai kurių makroekonominių disbalansų. Darbai statybų sektoriuje turi poveikį ne tik šiam sektoriui – veikiamas ūkinis aktyvumas susijusiose ekonominėse veiklose, gausinamos namų ūkių pajamos, o tai vėlgi didina vidaus paklausą, spaudimą darbo užmokesčiui ir kitiems darbo rinkos rodikliams. Padidėjusi imigracija tik nedaug sumažina įtampą darbo rinkoje. Didžioji įvažiuojančiųjų užsienio piliečių dalis dirba transporto ir statybų sektoriuose – šiuose sektoriuose samdomų darbuotojų ėmė gerokai daugėti prieš dvejus metus, t. y. tuomet, kai buvo supaprastintos tam tikrų profesijų darbuotojų imigracijos procedūros. Transporto sektoriuje samdomų darbuotojų daugėja sparčiai – metinis augimo tempas artimas 5 proc. Tačiau daugelyje kitų ekonominių veiklų darbuotojų gausėja tik nedaug (pvz., pramonėje) arba jų mažėja (pvz., prekyboje, kitose paslaugų veiklose), nors visose pagrindinėse ekonominėse veiklose vis didesnė dalis įmonių teigia, kad darbuotojų trūkumas riboja jų veiklą. Tai rodo disbalansus darbo rinkoje, o jie galiausiai lemia spartų darbo užmokesčio kilimą, gerokai viršijantį darbo našumo augimo tempą, ir vis didėjančią darbuotojams atitenkančią sukurtos pridėtinės vertės dalį, kuri jau priartėjo prie istoriškai aukščiausios reikšmės. Tokie disbalansai darbo rinkoje stebimi jau netrumpą laiką ir artimiausiu metu neturėtų išnykti, o tai veikia viso ūkio plėtrą. Nemenkai didėjant vidaus paklausai ir, nors ir mažiau, nei laukta, augant eksportui, prognozuojama, kad realusis BVP šiemet padidės 1,9 proc.¹ (2020 m. buvo prognozuotas -2,0 proc. mažėjimas). Kitąmet, numatant mažiau augsiančius srautus iš ES paramos fondų ir dar lėčiau didėjančią paklausą užsienio prekybos partnerėse, ekonomikos plėtra turėtų būti mažesnė – prognozuojama, kad ūkio augimo tempas sudarys 2,6 proc.²

1 lentelė. Pagrindinių Lietuvos ekonominių rodiklių prognozė 2019-2021 metais (Šaltinis: SEB banko prognozė)

Rodiklis	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m. (prognozė)	2020 m. (prognozė)	2021 m. (prognozė)
Nominalusis BVP (mlrd. EUR)	38,8	42,2	45,1	48,1	50,5	53,1
Realiojo BVP metinis pokytis (proc.)	2,4	4,1	3,5	3,6	2,4	2,6
Namų ūkių vartojimo išlaidų metinis pokytis (proc.)	5,1	3,4	3,9	3,7	3,2	3,2
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidų metinis pokytis (proc.)	-0,1	-0,4	0,8	1,0	0,8	0,6
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas (proc.)	0,3	6,8	6,5	6,4	5,2	4,1
Prekių ir paslaugų eksportas (proc.)	4,0	13,6	5,1	4,6	2,7	3,0
Prekių ir paslaugų importas (proc.)	3,8	12,0	4,3	4,4	3,7	3,5
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI** (proc.)	0,7	3,7	2,5	2,4	2,3	2,4
Vidutinis nedarbo lygis (proc.)	7,9	7,1	6,2	6,0	6,0	5,9
Užimtųjų skaičiaus pokytis (proc.)	2,0	-0,5	1,0	0,8	0,1	-0,2
Vidutinio bruto darbo užmokesčio* pokytis (be II, proc.)	7,9	8,2	9,9	8,2	6,5	5,8
Valdžios sektoriaus balansas (proc. BVP)	0,3	0,5	0,7	0,3	0,1	0,0
Valdžios sektoriaus skola (proc. BVP)	40,1	39,4	34,2	36,5	35,5	34,5

*Neįtraukiant individualių įmonių.

Bendroji metinė infliacija tebėra sumažėjusi. Infliacijos svyravimus labiausiai veikia su pasaulinėmis žaliavų rinkomis susijusios kainos. Sparčiai augant pasaulio ekonomikai, kylanti paklausa

¹ Šaltinis: <https://www.lb.lt/lt/mv-ekonomikos-analize-ir-prognozes>

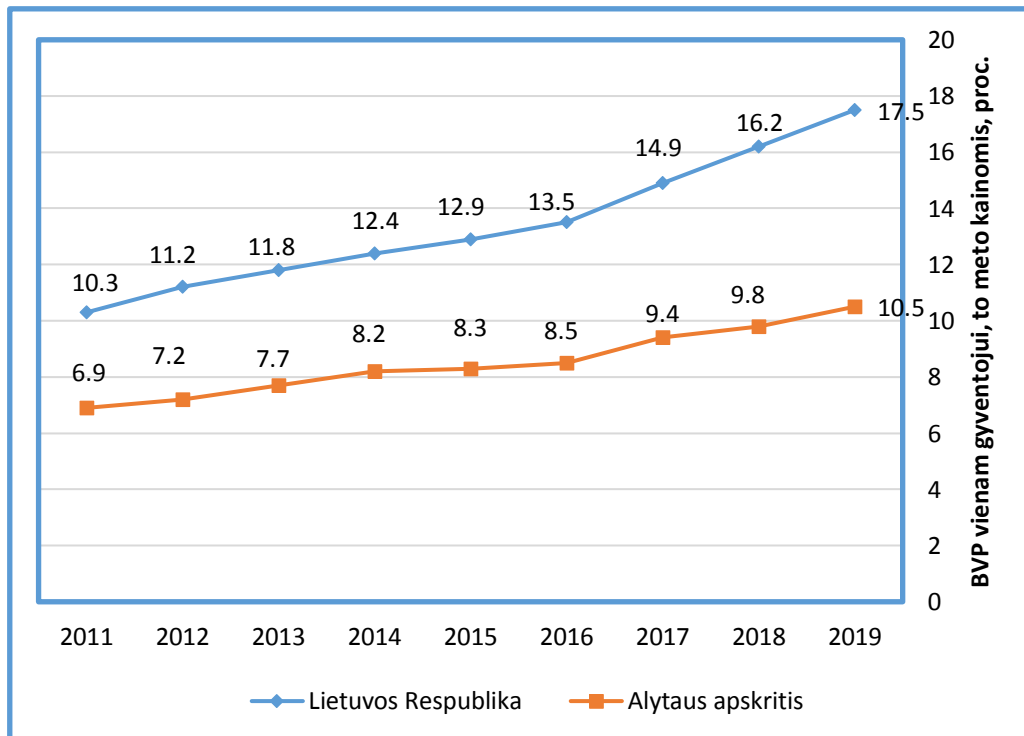
² Šaltinis:

https://www.seb.lt/sites/default/files/web/document/lietuvas_makroekonomikos_apzvalga/seb_makroekonomikos_apzvalga_nr_70.pdf

didinančiai veikia naftos kainos, kurias palaiko ir šių žaliavų išgaunančių šalių pasiūlos ribojimas. Šiuo metu naftos kainos, skaičiuojamos eurai, yra apie 40 proc. didesnės nei prieš metus – būtent dėl šios priežasties kylančios degalų kainos dabar labiau didina bendrąją infliaciją nei kitų pagrindinių prekių ir paslaugų grupių kainos. Tiesa, pastaraisiais mėnesiais naftos kainos buvo mažesnės, nei buvo numatyta ankstesnėse makroekonominių rodiklių prognozėse (iš dalies dėl naftą eksportuojančių šalių susitarimo didinti šios žaliavos išgavimo apimtį), o tai yra vienas iš veiksnių, dėl kurių bendrosios infliacijos prognozė 2020 m. yra sumažinta. Mažiau, nei prognozuota, infliaciją didina ir maisto kainos. Susikaupus atsargoms ir esant pakankamai pasiūlai, daugelis maisto žaliavų, išskyrus grūdinių kultūrų, kainų pasaulinėse rinkose mažėja. Dėl šios priežasties lėčiau maisto kainos kyla ir vartotojams. Tiesa, jau artimiausiu metu ši lėtėjimo tendencija gali pasikeisti, nes šiemet vyraavę žemės ūkiui nepalankūs orai ir prognozuojamas prastas derlius gali nulemti maisto kainų didėjimą. Grynoji infliacija, apimanti paslaugų ir pramonės prekių kainas, taip pat yra šiek tiek nukritusi. Tačiau ši sumažėjimą labiausiai veikia susisiekimo oro transportu kainos, kurios praėjusių metų vasaros mėnesiais itin daug pakilo, o šių metų vasarą dėl bazės įtakos buvo reikšmingai mažesnės nei prieš metus. Neįskaitant minėtų kainų poveikio, grynoji infliacija tebėra gana stabili, nes ją ir toliau didinančiai veikia augančios darbo sąnaudos ir vidaus paklausa. Lietuvos ekonomika dėl pasaulį ištikusios koronaviruso krizės šiemet sumažės 8,1 proc., tačiau kitamet šalies bendrasis vidaus produktas (BVP) išaugs 8,2 proc., prognozuoja Tarptautinis valiutos fondas (TVF).

Alytaus rajono savivaldybės ekonominiai rodikliai

Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės neteikia duomenų apie savivaldybėse sukuriamą bendrąjį vidaus produktą (BVP). Šis rodiklis skaičiuojamas apskričių mastu. 1 pav. pateiktas palyginimas, kaip 2011-2019 metais kito BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, šalies mastu ir Alytaus apskrityje. Analizuojant 2019 m. galima teigti, kad rodiklis labiau išaugo šalies mastu (1,3 proc.), o Alytaus apskrityje pastebimas tik nedidelis padidėjimas, t. y. 0,7 proc.

1 pav. Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui, tūkst. Eur

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse 2020 m.

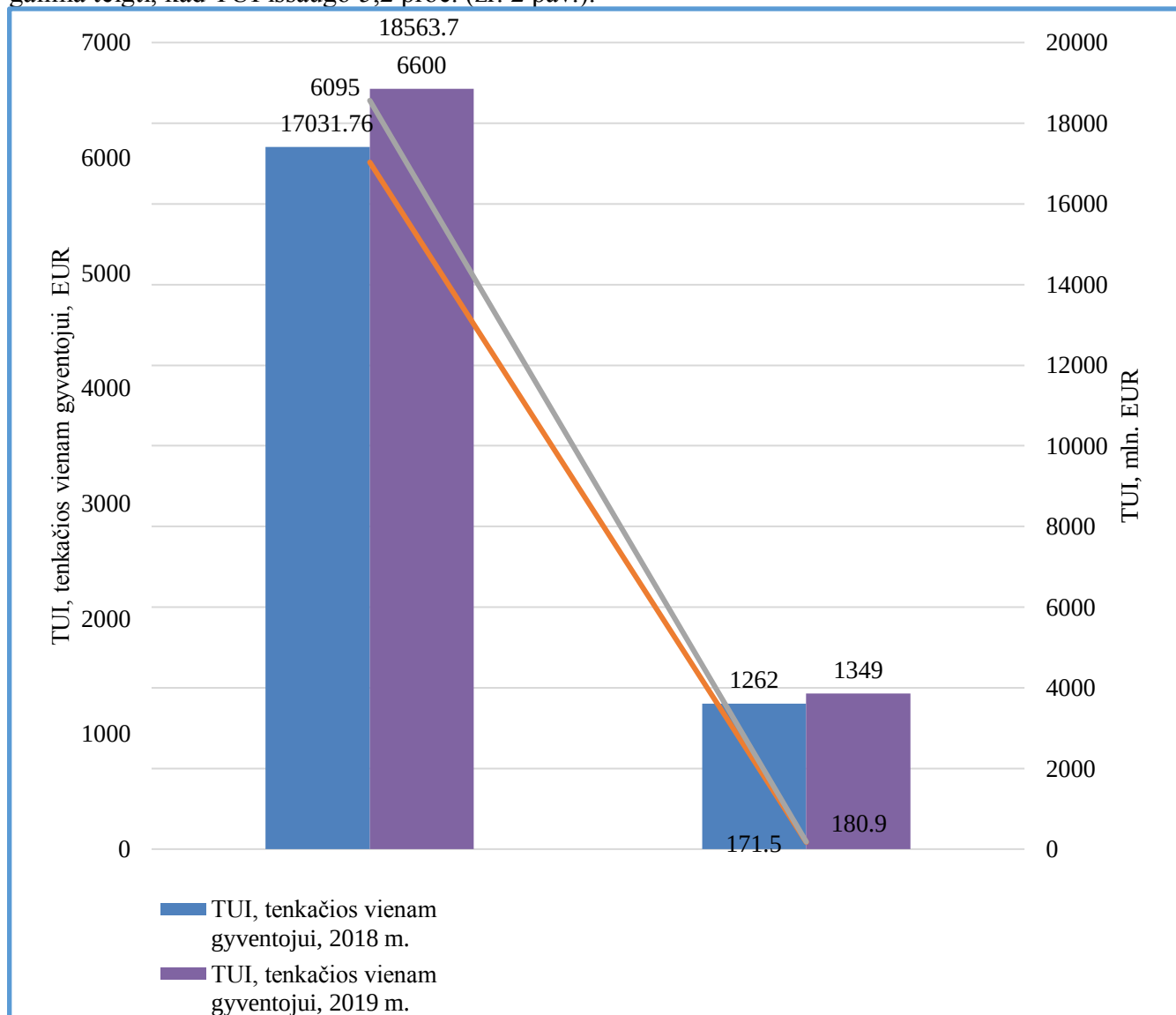
Formuojant ir įgyvendinant savivaldybės investicijų politiką, pagrindinis tikslas yra gerinti regiono investicinę aplinką ir kurti efektyvią tiesioginių vidaus ir užsienio investicijų skatinimo

sistemą. Visų pirma orientuotą į ilgalaikę šalies ūkio plėtrą, ekonomikos augimą ir visuomenės gerovės didinimą.

Tiesioginės užsienio investicijos (toliau - TUI) pagal savo pobūdį iš esmės skiriasi nuo finansinių investicijų. TUI yra laikoma tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio – investavimo įmonės. Prie šių investicijų priskiriamas ne tik pirminis kapitalo investavimas, bet ir visos vėlesnės ekonominės operacijos tarp investuotojo ir įmonės (reinvesticijos, paskolos, prekybinės skolos, dividendai ir t.t.).

2020 metų pabaigos duomenimis, TUI Lietuvos Respublikoje sudarė 18563,7 mln. Eur, kuomet 2018 m. pabaigoje – 17031,76 mln. Eur. Alytaus apskrityje atitinkamai 2019 m. pab. – TUI siekė 180,9 mln. Eur, o 2018 m. pab. – 171,5 mln. Eur. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis galima teigti, kad TUI išsaugo 5,2 proc. (žr. 2 pav.).

2 pav. Tiesioginių užsienio investicijų Lietuvos Respublikoje ir Alytaus apskrityje palyginimas

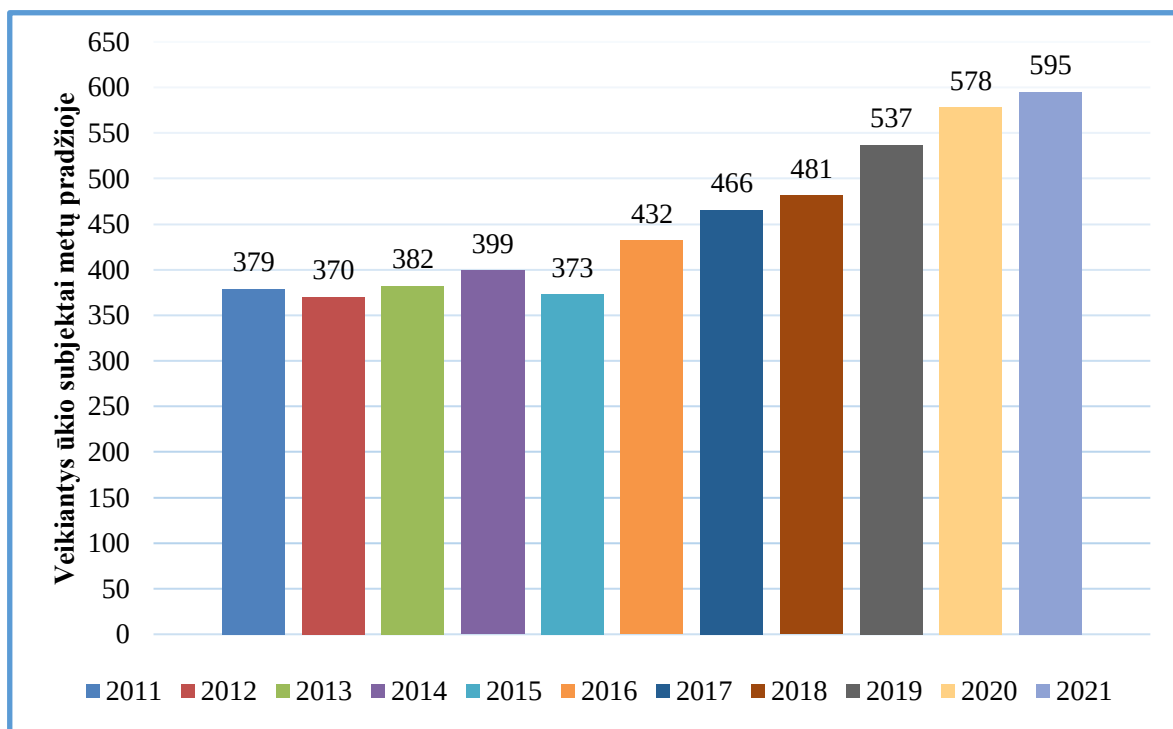
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Lyginant TUI, tenkančias vienam gyventojui, galima teigti, kad TUI Alytaus apskrityje 2018 m. pabaigoje buvo 1262 Eur, o 2019 m. pabaigoje - 1349 Eur. Lietuvos Respublikoje atitinkamai šie skaičiai buvo 6095 Eur ir 6600 Eur. Galima teigti, kad TUI vienam gyventojui per 2018-2019 m. laikotarpį sparčiau didėjo Alytaus apskrityje.

Tiesioginių užsienio investicijų kategorijai priskiriamos tokios tarptautinės investicijos, kurios vienam investuotojui nerezidentui (fiziniam ar juridiniam asmeniui) arba investuotojų nerezidentų

grupei suteikia 10 ir daugiau procentų balso teisių. Mažesnė nei 10 procentų balso teisių užsienio investicija yra laikoma ne tiesiogine, o portfeline investicija.

Veikiančių ūkio subjektų analizė. Alytaus rajone veiklą vykdo 595 ūkio subjektai, jų skaičius, palyginti su 2020 metais, padidėjo 17 ūkio subjektu. Didžiausią dalį veikiančių ūkio subjektų, pagal skirtingas teises formas, sudaro uždarnosios akcinės bendrovės, individualios įmonės, asociacijos. Mažiausiai pagal teisinę formą – bendrijos, tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos, kooperatinės bendrovės, šeimos.

3 pav. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Analizuojant verslo sektoriaus veiklos apimtį bei pasiskirstymą pagal ekonomines veiklos rūšis, pastebima, kad 2021 metų pradžioje, tarp savivaldybėje veikiančių įmonių, labiausiai išvystytas paslaugų sektorius (52 % visų veikiančių įmonių), sukuriantis daugiausia darbo vietų. Paslaugų sektoriuje didžiąją dalį veikiančių įmonių (291 įmonė iš 595 veikiančių) sudaro įmonės, užsiimančios didmenine ir mažmenine prekyba, transporto priemonių ir motociklų remontu (129 įmonės), transportavimu ir saugojimu (66 įmonės), menine, pramogine ir poilsio organizavimo veikla (21 įmonių), kita aptarnavimo veikla (75 įmonės). Savivaldybėje nemaža dalis įmonių yra užsienio kapitalo, tačiau produkcijai pagaminti yra naudojama vietiniai gamtos ištekliai. Alytaus rajono savivaldybės pramonės plėtrą atspindi baldų, durų ir langų, plastiko ir akmenų gaminių, mėsos ir žuvies produktų gamyba.

Socialiniai veiksniai

Demografinė padėtis

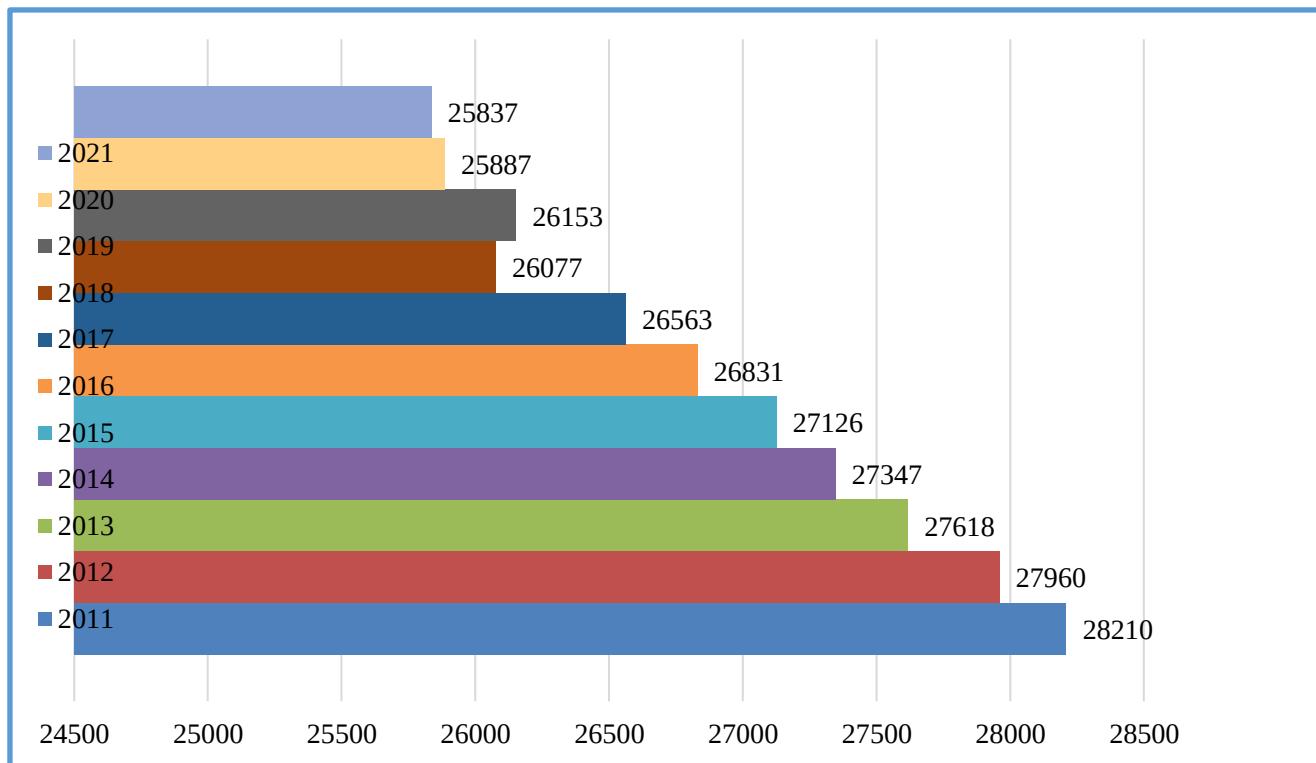
Žmonių socialinė aplinka – tai jų gyvenimo ir darbo sąlygos, pajamų lygis, išsilavinimas ir bendruomenės, kurioms jie priklauso. Visa tai labai veikia sveikatą. Dideli socialinės aplinkos Europoje skirtumai yra viena iš nevienodos sveikatos būklės priežasčių. Labai skiriasi turtingų ir neturtingų, gerai ir menkai išsilavinusių gyventojų, fizinį darbą dirbančių asmenų ir specialistų gyvenimo trukmė bei sergamumas.

Pagrindinės socialinės problemos – kvalifikuotos darbo jėgos emigracija ir jos trūkumas, darbingo amžiaus žmonių skaičiaus mažėjimas, didelė nedarbo lygio diferenciacija tarp skirtingų Lietuvos regionų.

Problematinė sritis yra demografinė situacija, sąlygojama emigracijos ir visuomenės senėjimo. Pastaraisiais metais vis daugiau žmonių emigruoja į labiau išsivysčiusias šalis ir atsivėrusias darbo

rinkas, siekdami užsitikrinti savo gerovę. Taip pat pastebimas reiškinys – „Protų nutekėjimas“. Kiekvienais metais matomas vis didesnis lietuvių, norinčių ar besiruošiančių studijuoti ir dirbti svetur, skaičius.

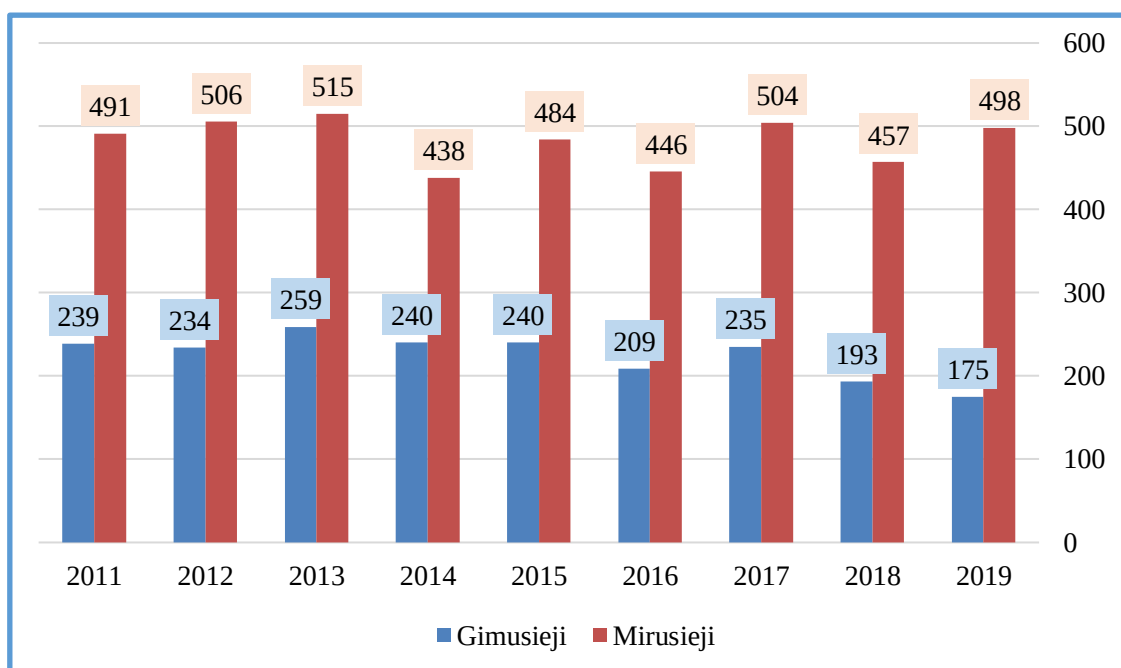
Viena iš didžiausių ne tik Lietuvos, bet ir visos Europos problemų – žmonių emigracija. Neigiamas emigracijos padarinys – jaunų žmonių išvykimas iš šalies, visuomenės senėjimas, žymus Lietuvos gyventojų mažėjimas.

4 pav. Alytaus rajono gyventojų kaita 2011–2021 metais, metų pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Remiantis 4 pav., galima teigti, kad 2011-2021 metų laikotarpiu gyventojų skaičius mažėjo, tik 2019 m. buvo šiek tiek padidėjęs. 2021 m. pradžioje Alytaus rajone pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis buvo 25837 gyventojai.

5 pav. Gimusiųjų ir mirusiųjų kaita 2011–2019 metais

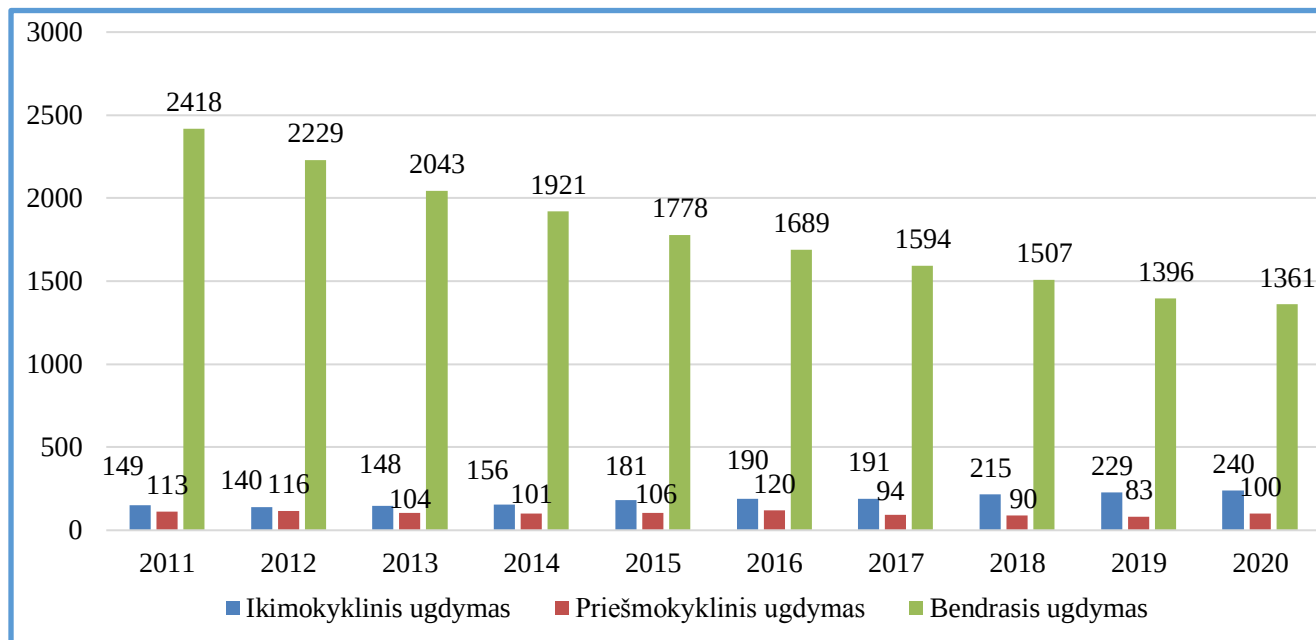
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Per visą analizuojamą laikotarpį išliko neigiama natūrali gyventojų kaita, kadangi mirusiųjų gyventojų skaičius viršijo gimusiųjų skaičių. Mirusiųjų skaičius 2019 m. lyginant su 2011 metais padidėjo 7 asmenimis (žr. 5 pav.). Lyginant su praėjusiais metais mirusiųjų skaičius padidėjo 41 asmeniu. Gimusių vaikų skaičius, lyginant 2018 m. ir 2019 m. taip pat sumažėjo 18 vaikų.

Švietimas

Švietimas – prioritetinė valstybės remiama sritis. Švietimo sistemos paslaugų apimtį ir įvairumą lemia ekonominių ir demografinių procesų kaita. Alytaus rajono savivaldybėje pastebimas vaikų mažėjimas, dėl šios priežasties mažėja ir švietimo įstaigų apkrovimas bei daugelis mokyklų dėl vaikų trūkumo, neišnaudoja savo potencialo ir tampa nuostolingos.

Alytaus rajone veikia 6 gimnazijos (Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus, Simno, Butrimonių, Daugų Vlodo Mirono, Miroslovo, Pivašiūnų), 2 pagrindinio ugdymo ir daugiafunkciai skyriai (Punios, Alovės), 1 specialioji mokykla (Simno specialioji mokykla), 1 neformaliojo ugdymo įstaiga (Meno ir sporto mokykla), 6 ikimokyklinio ugdymo skyriai (Venciūnų, Miroslovo, Butrimonių, Daugų, Simno, Makniūnų).

6 pav. Mokinių skaičiaus kaita 2011–2019 metais, rugsėjo 1 d.

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2021

Kiekvienais metais rajono mokyklose mažėja mokinių. 2020 m. rugsėjo 1 d. bendrojo ugdymo mokyklose buvo 1361 mokiniai, 100 priešmokyklinio ugdymo ir 240 ikimokyklinio ugdymo vaikai, o 2011 m. bendrojo ugdymo mokyklose buvo 2418 mokinių (žr. 6 pav.). Pastebimas sumažėjimas bendrojo ugdymo mokyklose. Įsteigus papildomas ikimokyklinio ugdymo grupes pagal ikimokyklinio ugdymo programą ugdomų vaikų skaičius nuo 2011 m. ugdomų 149 vaikų padidėjo iki 240 vaikų 2020 metais.

2020 m. Valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą laikusių Alytaus rajono gimnazijų abiturientų rezultatai geresni nei pernai ir yra arti šalies vidurkio. Tarp 214 šalyje aukščiausiu 100 balų įvertintų abiturientų – yra ir Alytaus rajono abiturientas. Valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą laikė 78 rajono gimnazijų abiturientai. Aukščiausią 100 balų įvertinimą gavo Daugų Valdo Mirono gimnazijos abiturientas, keturi įvertinti nuo 86 iki 99 balų. Nuo 36 iki 85 balų gavo 44, 87 proc. abiturientų, o nuo 16 iki 35 – 42,31 proc. Šiais metais valstybinio lietuvių kalbos ir literatūros egzamino bendras rezultatas geresnis nei pernai, neišlaikiusių procentas mažesnis už šalies vidurkį. Egzamino neišlaikė 5 rajono abiturientai, tai yra 6,41 proc., šalyje neišlaikė 1828 arba 10,77 proc. Daugiausiai egzaminą laikė ir geriausiai išlaikė Daugų gimnazijos abiturientai. Laikė 22, rezultato vidurkis 56,32

proc. Deja, šiais metais ne kaip sekėsi Butrimonių gimnazijai – joje egzamino įvertinimo vidurkis 25,5, 4 iš 5 rajone jo neišlaikiusių yra šios gimnazijos mokiniai. Valstybinius laikė 126 abiturientai. Daugiausia rajone pasirinkta laikyti matematikos valstybinį brandos egzaminą – 73, lietuvių kalbos ir literatūros – 78, anglų kalbos – 76, istorijos – 36, biologijos – 35, geografijos – 27, informacinių technologijų – 12, fizikos – 4, chemijos 2 abiturientai. Mokyklinius lietuvių kalbos ir literatūros egzaminus Alytaus rajone laikė 44 abiturientai, menų – 26, technologijų – 41. Aukščiausiais įvertinimais atskirus egzaminus išlaikė keturi rajono moksleiviai. Jiems skirtos savivaldybės premijos ir apdovanojimai: Daugų Vlado Mirono gimnazijos abiturientės Inga Jakimavičiūtė ir Skirmantė Sakalauskaitė bei Simno gimnazijos abiturientas Martynas Stakvilevičius rajono savivaldybės bus apdovanoti po 290 eurų piniginemis premijomis, Daugiškė abiturientė Austėja Ivanauskaitė gaus atminimo dovaną. Paskelbus brandos egzaminų rezultatus paaiškėjo, kad Alytaus rajono abiturientai valstybinius brandos egzaminus išlaikė gerai, išskyrus matematikos egzaminą. Kaip ir visoje šalyje, rajono abiturientai matematikos egzaminą laikė prastai, ir rezultatai nėra aukšti. Alytaus rajono abiturientai geriausiai laikė anglų kalbos valstybinį egzaminą. Trijų abiturientų anglų kalbos žinios įvertintos 100 balų. Šimtukus iš anglų kalbos egzamino gavo du Daugų Vlado Mirono gimnazijos mokiniai ir vienas Simno gimnazijos abiturientas. Šį valstybinį brandos egzaminą išlaikė visi 73 jį pasirinkę mūsų rajono abiturientai. 82,19 proc. moksleivių už anglų kalbos egzaminą gavo įvertinimą gerai ir labai gerai. Lietuvių kalbos valstybinį egzaminą šiemet rajone taip pat sekėsi išlaikyti geriau negu ankstesniais metais ir geriau negu Lietuvos vidurkis. Aukščiausią įvertinimą už lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą gavo Daugų Vlado Mirono gimnazijos abiturientas. Pernai neturėjome nė vieno šimtukininko. Egzamino neišlaikė 4 moksleiviai, bet tai mažesnis skaičius negu pernai ir mažesnis negu neišlaikiusiųjų vidurkis Lietuvoje. Aukšti istorijos egzamino rezultatai, jie taip pat geresni negu praėjusiais metais. Visi pasirinkusieji istorijos egzaminą jį išlaikė. Įvertinimų vidurkis – 54,59 balo, kai bendras šalies vidurkis - 53,81 balo. Gerai ir labai gerai istorijos egzaminą išlaikė 78,77 proc. rajono abiturientų. Taip pat visi Alytaus rajono abiturientai išlaikė valstybinius biologijos, chemijos, geografijos egzaminus.

Sunkiausia, kaip ir visoje Lietuvoje, įveikiamas buvo matematikos egzaminas. Alytaus rajone jo neišlaikė pusė pasirinkusiųjų, Lietuvoje – kas trečias abiturientas. Ne visiems sėkmingi buvo fizikos ir informacinių technologijų valstybiniai egzaminai. Fizikos neišlaikė 1 iš 4 laikiusiųjų, informacinių technologijų – 2 iš 12.

2020 m. rajone vidurinį išsilavinimą įgijo 117 abiturientų. Iš jų 29 įstojo į universitetus ir 22 į kolegijas. Iš viso į aukštąsias mokyklas įstojo 46% abiturientų, 39 abiturientų arba 18,7% įstojo į profesines mokyklas. 2020 m. 27 abiturientai arba 27% nesiekė jokios profesijos įsigijimo.

2020 m. rajone pagrindinį išsilavinimą įgijo 74 dešimtokai.

Užimtumas

Darbo biržos nuo 2018 m. spalio 1 d. tapo viena įstaiga – Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Daugiau nei trečdaliui – 34,1 proc. šalies įmonių 2020-aisiais trūko darbuotojų. Tokius duomenis parodė naujausia Užimtumo tarnybos darbdavių apklausa. Pramonės ir statybos sektoriuose veikiančiose įmonėse ši problema buvo opiausia. Darbuotojų kur kas labiau stinga stambiesiems darbdaviams: net 75 proc. įmonių, kuriose dirba 750 ir daugiau darbuotojų pernai susidūrė su sunkumais ieškant tinkamų darbuotojų. Įmonėse, kuriose dirba daugiau nei 50 darbuotojų, šis rodiklis siekia 59,6 proc.

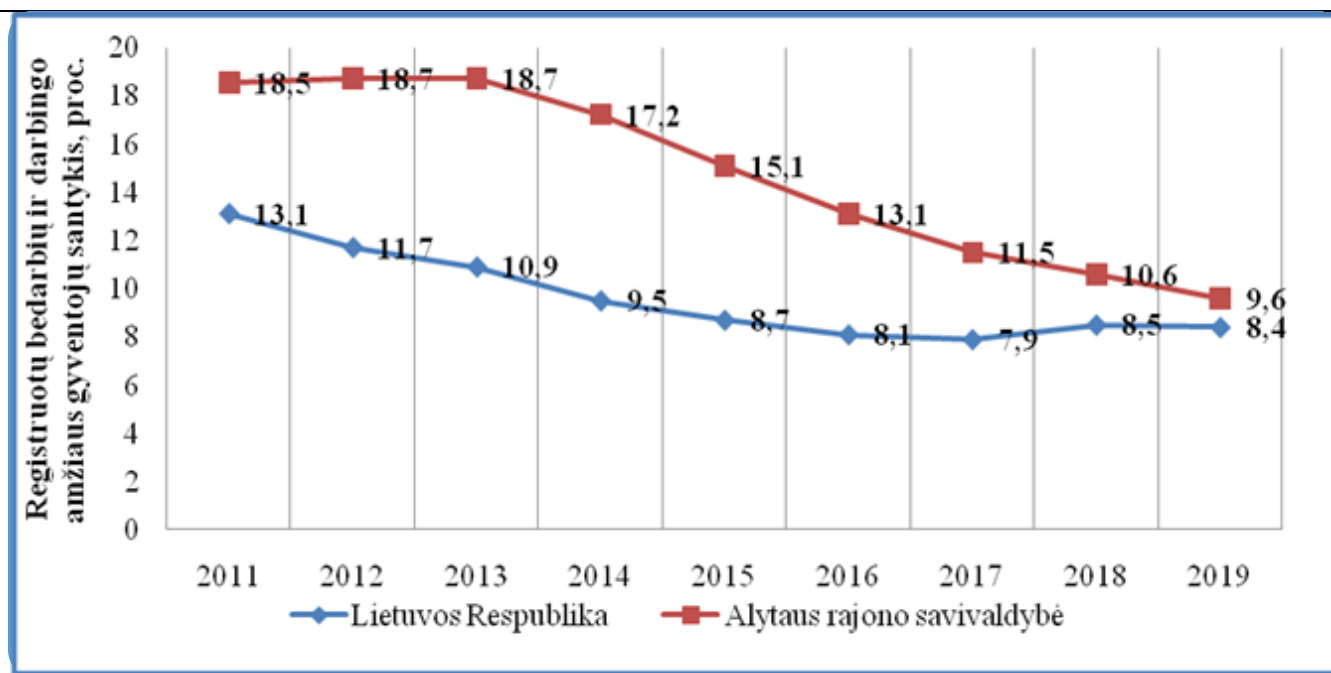
Antros COVID-19 pandemijos bangos metu situacija darbo rinkoje išlieka stabili. Įprastai žiemą darbo rinka lėtėja. Tokios tendencijos buvo stebimo ir 2019-ųjų žiemą, kai karantino dar nebuvo. Paskutinį 2020 m. mėnesį beveik ketvirtadaliu (23,7 proc.) mažėjo darbo jėgos paklausa. Taip pat į Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyrius, palyginti su lapkričiu, kreipėsi 13,6 proc. mažiau darbo neturinčių asmenų. Gruodį darbo rinkai didžiausią įtaką darė sezoniškumas, o galiojantis sugriežtintas karantinas nepaskatino staigaus registruoto nedarbo lygio augimo. Tikėtina, kad antrą COVID19 bangą darbo rinka atlaikys ir didelio nuosmukio nebus (dėl atnaujintų valstybės finansinės paramos priemonių bei trumpalaikių darbų Kalėdų laikotarpiu). Visgi, bendra 2020 m. vyrausianti situacija

darbo rinkoje pesimistinė. Šalyje galiojusi ekstremali situacija bei karantinas lėmė, kad darbo neteko ir į Užimtumo tarnybą kreipėsi 1,3 karto daugiau darbingo amžiaus asmenų nei 2019 m. Beveik visais 2020-ųjų mėnesiais bedarbių buvo įregistruojama gerokai daugiau nei per atitinkamą 2019 m. mėnesį. O darbo jėgos paklausa per metus buvo labai netolygi.

Darbo rinkoje paklausiausiais išlieka pardavėjai, sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojai, virėjai, lengvųjų automobilių, taksi ir furgonų vairuotojai, reklamos ir rinkodaros specialistai, statybininkai. Labiausiai augo darbininkų izoliuotojų, baldų apmušėjų, mėsinių, vandentiekininkų ir vamzdinių montuotojų paklausa.

Užimtumo tarnybos duomenimis, 2021 m. sausio 1 d. šalyje buvo registruota 277,1 tūkst. darbo neturinčių asmenų – jie sudarė 16,1 proc. visų šalies darbingo amžiaus gyventojų. Tai, palyginti su 2020 m. gruodžio 1 d. – 10,5 tūkst. daugiau, o palyginti su pernai metų tuo pačiu laikotarpiu – 126,7 tūkst. daugiau. Registruotas nedarbas per metus išaugo 7,4 proc. punkto.

Šiomet sausio 1 d. Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyriuose buvo registruota 141,2 tūkst. darbo neturinčių moterų ir 135,9 tūkst. vyrų. Palyginti su 2020 m. sausio 1 d., bedarbių moterų skaičius augo 68,2 tūkst., vyrų – 58,4 tūkst.

7 pav. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2011–2019 metais, proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Nedarbo lygis – tai bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis. Alytaus rajone 2019 metais nedarbas sudarė 9,6 procento, kai šalies vidurkis – 8,4 procento. 2021 m. sausio 1 d. šalyje buvo 277,1 tūkst. darbo neturinčių asmenų (16,1 proc. visų šalies darbingo amžiaus gyventojų). 2020 m. gruodį Užimtumo tarnybos informacinėje sistemoje registruota 22,5 tūkst. darbo pasiūlymų. Į Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyrius per gruodžio mėnesį kreipėsi 22 tūkst. darbo neturinčių asmenų. Užimtumas suteiktas 25,7 tūkst. asmenų.

Alytaus rajono savivaldybė yra žiedinė savivaldybė, o situaciją jos darbo rinkoje stipriai įtakoja tendencijos Alytaus miesto ūkyje ir darbo rinkoje. Bankrutavus stambiosioms Alytaus miesto pramonės įmonėms, kur dirbo nemaža dalis rajono gyventojų, jie neteko darbo. Pastaruosius keletą metų situacija Alytaus regiono darbo rinkoje, o ypač Alytaus rajone gerėja. Nedarbas Alytaus rajone mažėja didesniais tempais nei regione ir šalyje.

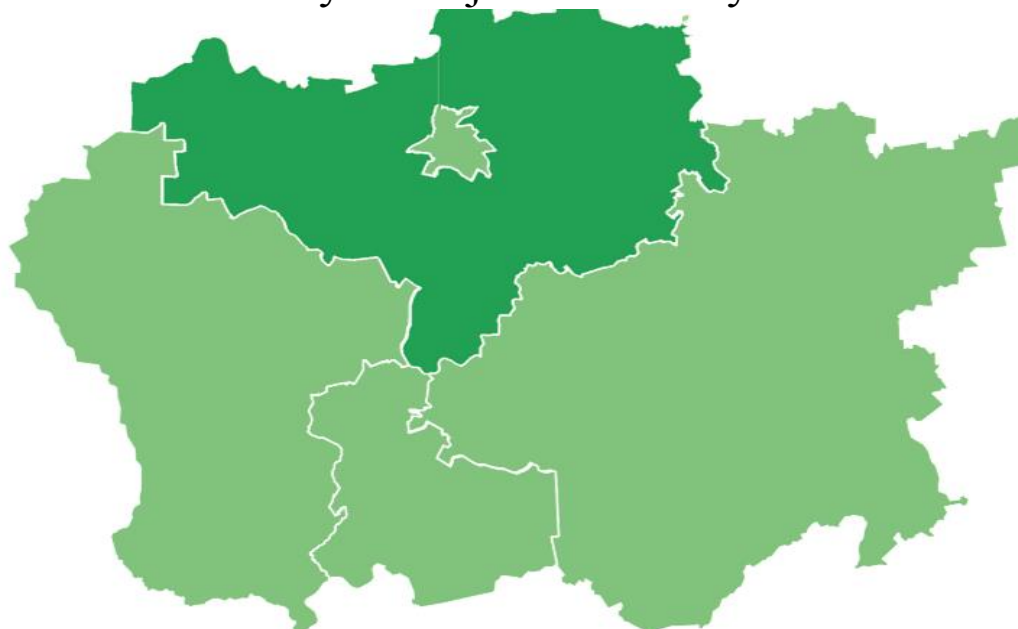
Situacija gerėja ir dėka glaudesnio darbo biržos ir savivaldybės bendradarbiavimo, integruojant

socialinės paramos gavėjus į darbo rinką. Socialinės paramos gavėjų skaičius pastaraisiais metais stipriai sumažėjo, o tai didina rajono gyventojų motyvą aktyviau ieškoti darbo. Tarp 15-64 metų amžiaus Alytaus rajono savivaldybės gyventojų, užimtumo lygis ženkliai didėja. 2016 m. užimtumo lygis siekė 55,9 proc. (iš jų užimtumo lygis vyrų tarpe buvo 57,9 proc., o moterų tarpe – 53,1 proc.). 2017 m. bendras užimtumo lygis rajone buvo 60,2 proc., tai reiškia, kad padidėjo 4,3 proc. Vyrų tarpe užimtumo lygis padidėjo 3,2 proc. (iki 61,1 proc.), o moterų tarpe užimtumo lygis padidėjo 5,5 proc., iki 58,6 proc. 2018 m. užimtumo lygis padidėjo 2,6 proc., lyginant su 2017 m. ir pasiekė 62,8 proc. lygį. 2019 m. užimtumo lygis, lyginant jį su 2018 m. nepakito, o 2020 m. III ketvirtį sumažėjo 1,3 proc. ir sudarė 61,5 proc. lygį.

Alytaus rajono darbdaviai noriai naudoja darbo biržos programomis. Kasmet į aktyvias darbo rinkos priemones nukreipiama apie 700 rajono gyventojų. Per 2019 m. Alytaus r. įdarbinta asmenų - 1363, tuo tarpu per 2020 m. įdarbinta – 1618 asmenys (18,71 proc. daugiau nei 2019 m.). Pažymėtina kad Alytaus regiono bedarbius neskatina įsidarbinti žemesnis nei vidutinis šalyje darbo užmokestis. Rajono gyventojų galimybes įsidarbinti riboja ir nuvykimo į darbą iš kaimiškų vietovių problema.

Įtakos nedarbo mastui turi spartus gyventojų senėjimas ir mažėjantis darbingo amžiaus asmenų skaičius. Užimtumo tarnyboje 2020 m. registruota 519 jaunų iki 29 m. amžiaus, o vyresnių nei 50 metų - 1293 (46 proc.) bedarbių.

Alytaus rajono savivaldybė

2 lentelė. Užimtumo tarnybos statistinė informacija Alytaus rajono savivaldybėje

<i>Per mėnesį</i>	<i>Skaičius, vnt.</i>			<i>Skaičius, vnt.</i>	
	Per 2019 m.	Per 2020 m.		2020-01-01	2021-01-01
Įregistruota darbo ieškančių	183	467	Darbo ieškančių	1695	4617
Registruota bedarbių	175	197	Bedarbių	1475	2812
Įdarbinta per metus:	1363	1618	Registruotas nedarbas %	9,5 %	18,1 %

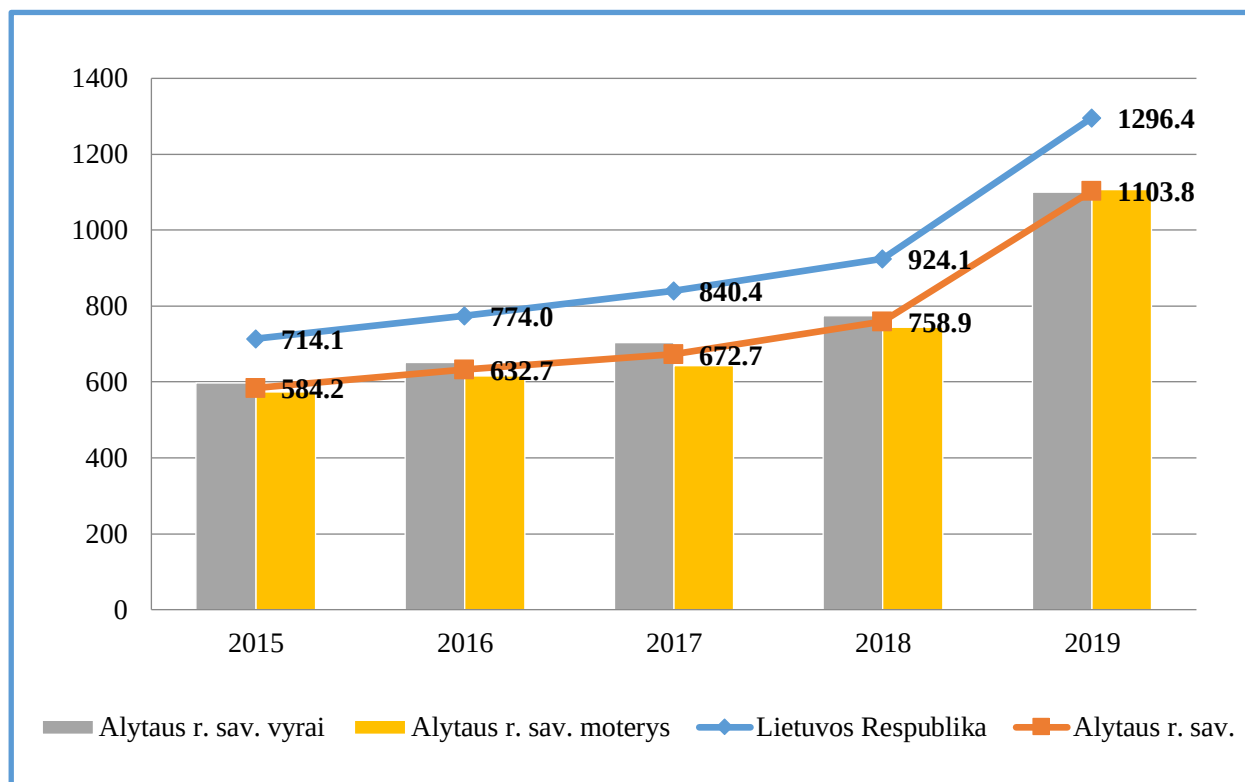
Šaltinis : Lietuvos užimtumo tarnyba <https://uzt.lt/darbo-rinka/darbo-rinkos-rodikliai/>, 2021

Darbo užmokestis apskrityje ir savivaldybėje

Analizuojant vidutinį darbo užmokestį, neatskaičius mokesčių ir vertinant kartu su individualių įmonių mokamu darbo užmokesčiu, galima teigti, kad 2015-2019 m. laikotarpiu vidutinis darbo

užmokestis Alytaus r. sav. ir šalies mastu, didėjo (žr. 8 pav.). 2019 m. atotrūkis tarp šalies ir rajono vidutinio darbo užmokesčio buvo 192,6 Eur, neatskaičius mokesčių. Lyginant su 2018 m. atotrūkis žiankliai pasikeitė į gera. Per 2018-2019 m. laikotarpį vidutinis darbo užmokestis Alytaus r. sav. padidėjo 344,9 Eur. Šalies mastu vidutinis darbo užmokestis 2018-2019 m. laikotarpiu padidėjo 372,3 Eur, vadinasi, darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, šalies mastu ir savivaldybėje didėjo ta pačia tendencija.

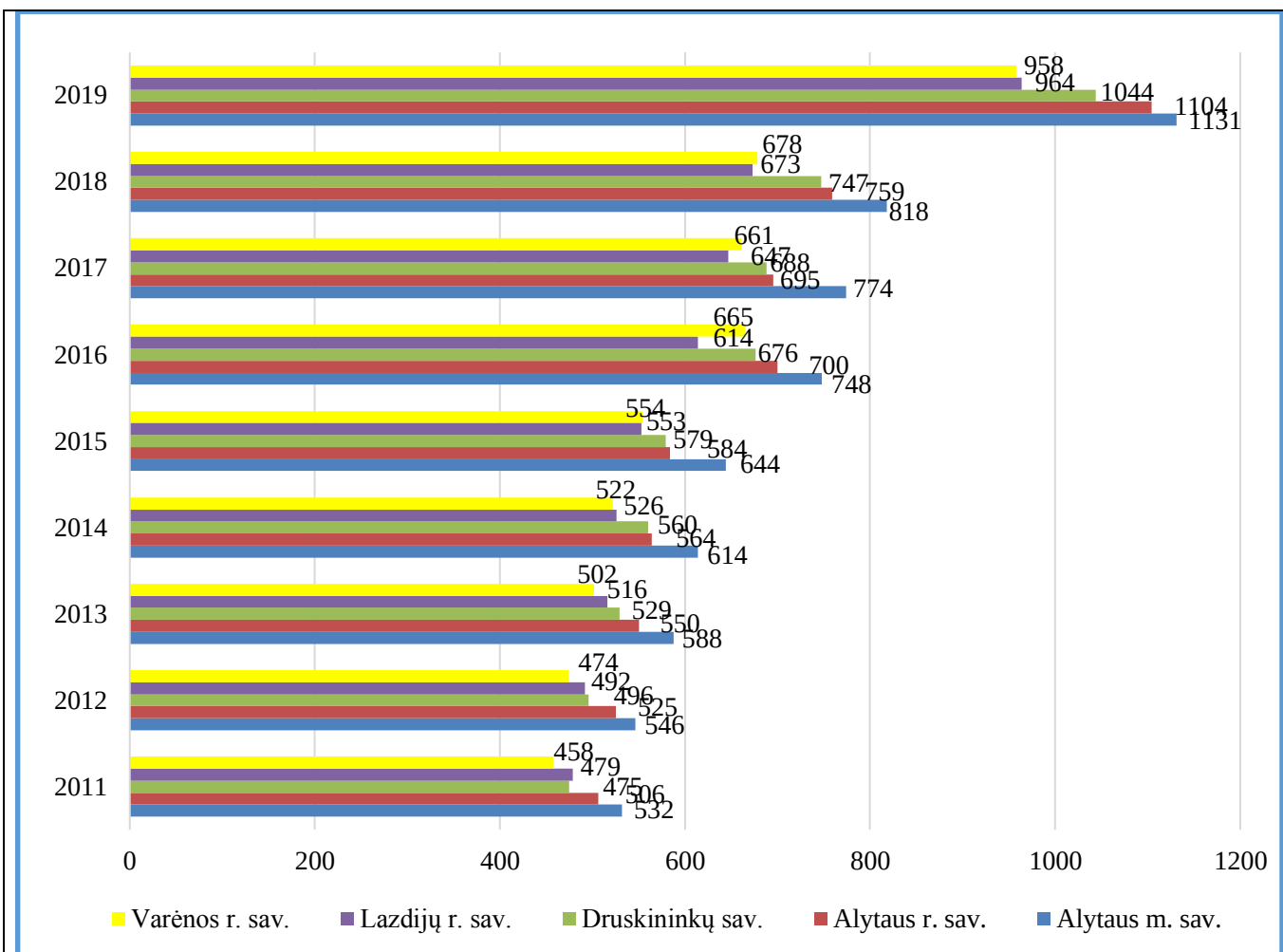
8 pav. Vidutinis darbo užmokestis Alytaus r. sav. (mėnesinis, bruto), Eur, lyginant šalies mastu ir išskiriant Alytaus r. sav. pagal lytį

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Lyginant vidutinį bruto darbo užmokestį Alytaus r. sav. pagal lytį 2015-2019 m. laikotarpiu, galima teigti, kad skirtumas tarp vidutinio darbo užmokesčio yra vyrų naudai. Didžiausias atotrūkis tarp vyrų ir moterų atlyginimo buvo 2017 m., jis siekė net 61 Eur – vyrų vidutinis atlyginimas siekė 704,3 Eur, o moterų – 643,5 Eur. 2018 m. skirtumas tarp vidutinių atlyginimų sumažėjo dvigubai, iki 29,9 Eur ir siekė vyrų atlyginimas – 774 Eur, o moterų – 744,1 Eur. Taip pat, galima pastebėti, kad 2018 m. lyginant su 2017 m., moterų vidutinis atlyginimas padidėjo net 100,6 Eur. O pats didžiausias pasiekimas ir atotrūkio ne tik sumažėjimas, bet ir susilyginimas įvyko per 2019 m. 2019 m. skirtumas tarp vidutinių atlyginimų išnyko ir siekė vyrų atlyginimas – 1100,9 Eur, o moterų – 1106,7 Eur.

Analizuojant vidutinį darbo užmokestį Alytaus apskrities savivaldybėse 2011-2019 metų laikotarpiu galima teigti, kad didžiausias vidutinis darbo užmokestis, per visą analizuojamą laikotarpį, yra Alytaus miesto savivaldybėje, kur 2019 m. siekė 1131 Eur (žr. 9 pav.). 2019 m. Alytaus rajono savivaldybėje vidutinis darbo užmokestis, lyginant su Alytaus miesto savivaldybe, buvo mažesnis 27 Eur ir siekė 1104 Eur. Trečias pagal dydį Alytaus apskrityje darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, buvo Druskininkų sav., kur 2019 m. siekė 1044 Eur. Už Alytaus r. sav. darbo užmokestis mažesnis 60 Eur. Ketvirtasis pagal didumą darbo užmokestis 2019 m. buvo Lazdijų r. sav., kur siekė 964 Eur ir nuo Alytaus r. sav. atsiliko 140 Eur. Mažiausias darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, Alytaus apskrityje 2019 m. buvo Varėnos r. sav., kur siekė 958 Eur, ir nuo Alytaus r. sav. atsiliko 146 Eur.

9 pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Alytaus regiono savivaldybėse, Eur

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Nepaisant spartaus darbo užmokesčio augimo, jis išlieka 3–4 kartus mažesnis nei vidutiniškai ES. Tai lemia žemas darbo našumas, vienos mažiausių ES vienetinės darbo sąnaudos, žemas kainų lygis.

Socialinė apsauga

Siekiant sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ir stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį, savivaldybė vykdo valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškas savivaldybės socialinės paramos funkcijas: skiriant ir mokant įvairias socialines išmokas bei organizuojant socialinių paslaugų teikimą. 2020 m. socialinei paramai skirta 9,9 mln. Eur.

Socialinės išmokos. 2020 metais išmokėta 8,4 mln. Eur įvairių socialinių išmokų 5016 asmenų. Daugiausia lėšų skirta išmokoms vaikams (5,1 mln. Eur) ir tikslinių kompensacijų išmokų gavėjams (2,1 mln. Eur).

Vienartinė pinigine parama. 2020 metais iš savivaldybės biudžeto lėšų 165,1 tūkst. Eur skirta šeimoms, dėl įvairių priežasčių (gaisro, stichinės nelaimės, ligos ir pan.) patekusioms į sunkią materialinę padėtį. Piniginė parama, atsižvelgiant į savivaldybės ir seniūnijų Piniginės socialinės paramos teikimo komisijų siūlymus, suteikta 1063 šeimoms (asmenims). Buvo remiami ir gerai besimokantys rajono studentai bei mokiniai. 2020 m. paramą gavo 18 aukštosiose bei profesinėse mokyklose besimokantys jaunuoliai. Iš viso studentams ir mokiniams išmokėta 6,8 tūkst. Eur.

Socialinės paslaugos. 2020 m. socialinės paslaugos suteiktos 4493 asmenims, išlaidos siekė 1,5 mln. Eur. Daugiausia lėšų (897,4 tūkst. Eur) panaudota senyvo amžiaus asmenų ir neįgaliųjų socialinei globai stacionariose socialinės globos įstaigose, t. y. Miroslavo globos namuose, Pivašiūnų globos namuose, Rumbonių parapijos grupinio gyvenimo namuose, kitų savivaldybių ar valstybės globos

namuose, finansuoti. Šiose įstaigose 2020 m. gyveno ir gavo socialinės globos paslaugas 124 asmenys. 83 senyvo amžiaus asmenims bei neįgaliesiems buvo teikiamos socialinės priežiūros paslaugos ir integrali pagalba (dienos socialinė globa ir slauga) jų namuose. Išlaidos pagalbai į namus ir integraliai pagalbai 185,9 tūkst. Eur.

3 lentelė . Duomenys apie suteiktas socialines paslaugas 2020 metais

Paslaugos	2020 m. (tūkst. Eur)	Gavėjų skaičius
Senyvo amžiaus asmenų ir neįgaliųjų socialinė globa institucijoje	897,4	124
Vaikų socialinė globa institucijoje ir šeimynoje	69,6	9
Dienos socialinė globa ir pagalba į namus senyvo amžiaus ir neįgaliesiems asmenims	185,9	83
Socialinės priežiūros paslaugos neįgaliesiems institucijoje	14,0	93
Socialinės priežiūros paslaugos šeimoms	294,7	120 šeimų
Socialinės priežiūros paslaugos vaikams	15,1	59
Laikino apnakvindinimo ir apgyvendinimo nakvynės namuose paslaugos socialinės rizikos asmenims	0,7	2
Parama maisto produktais ir higienos prekėmis	6,2	2870
Specialaus transporto paslaugos	0,4	18
Asmens higienos ir priežiūros paslaugos	24,0	803

18 rajono žmonių su negalia pasinaudojo specialaus transporto paslaugomis. Jie buvo vežami į gydymo, reabilitacijos įstaigas, kultūros, sporto renginius.

Alytaus rajone vykdoma Būsto pritaikymo žmonėms su negalia programa. 2020 m. būstai pritaikyti 6 neįgaliesiems rajono gyventojams. Šiam tikslui skirta 25,5 tūkst. Eur (15,6 tūkst. Eur iš valstybės biudžeto, 9,9 tūkst. Eur iš savivaldybės biudžetų lėšų). Neįgalieji, turintys specialiųjų poreikių, buvo aprūpinti techninės pagalbos priemonėmis. 2020 m. tokia pagalba buvo suteikta 27 asmenims.

Šeimoms, patyrusioms socialinę riziką, teikiamos socialinės priežiūros paslaugos. 2020 m. socialinės paslaugos suteiktos 120 šeimų.

Igyvendindama Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo nuostatas, savivaldybės administracija organizavo maisto produktų ir higienos prekių išdalijimą labiausiai nepasiturintiems asmenims. Paramą maisto produktais ir higienos prekėmis gavo 2870 rajono gyventojų.

Savivaldybės administracija vykdo socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų (toliau – projektai) administravimo funkciją. 2020 metais savivaldybės administracija organizavo projektų vertinimą bei atranką, skyrė lėšų ir finansavo projektus, kontroliavo projektų įgyvendinimą. Finansuoti 3 projektai, projektams įgyvendinti skirta 56,4 tūkst. Eur (48,1 tūkst. Eur valstybės biudžeto lėšos, 8,3 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšos).

2020 m. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto lėšomis organizuotos asmeninės higienos ir priežiūros (dušo, skalbimo) paslaugos. Šias paslaugas rajono gyventojams teikė 13 vietos bendruomenių, paslaugomis pasinaudojo 803 asmenys, neturintys galimybių savo namuose naudotis dušu ir (ar) skalbykle. Šiam tikslui panaudota 24,0 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšų (žr. 3 lentelė).

Sveikatos apsauga

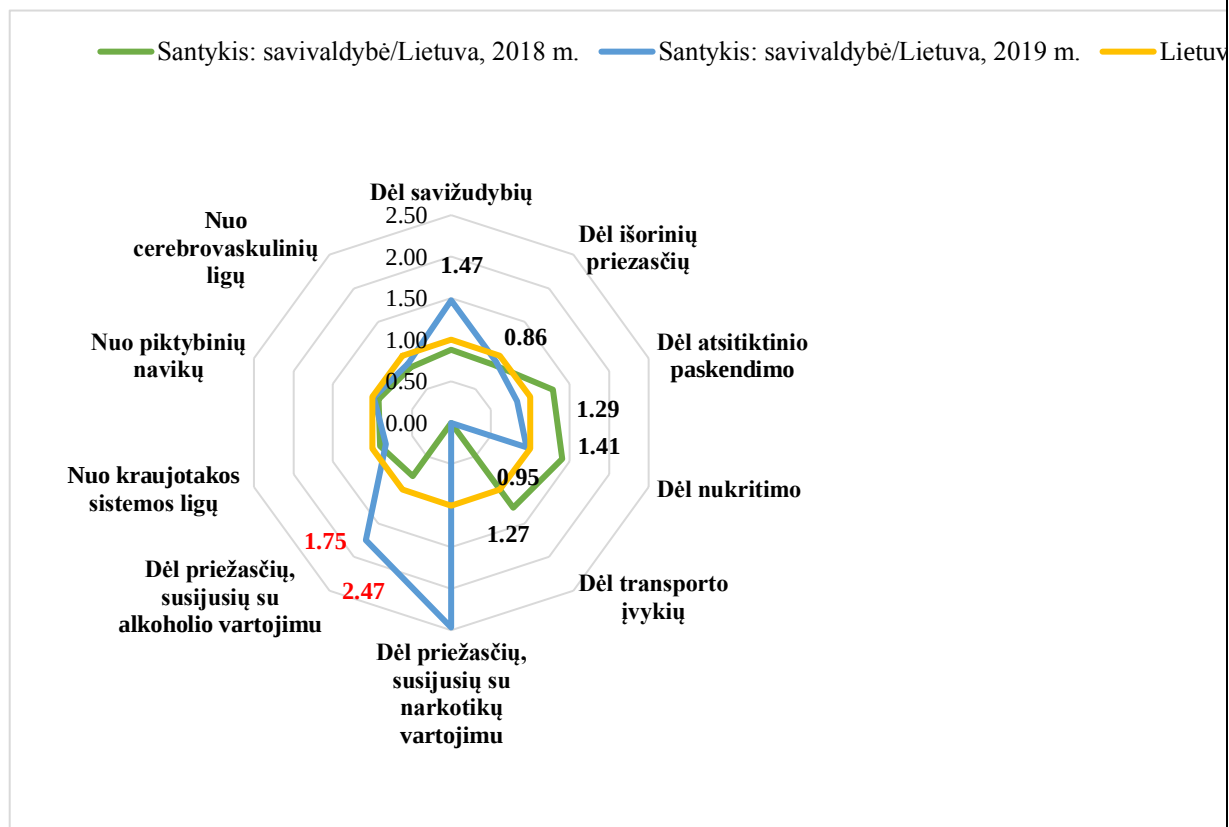
Siekiant užtikrinti kokybišką Alytaus rajono savivaldybės gyventojų asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą, sveikatos politikos įgyvendinimas vykdomas savivaldybės lygiu. Siekiama efektyviai formuoti sveikatos priežiūros sistemą, gerinant sveikatos priežiūros paslaugų praeinamumą, kokybę ir pacientų saugą, tikslingai paskirstant lėšas asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrai, siekiant mažinti sveikatos netolygumus rajone.

Pagrindiniai tikslai – gyventojų sveikatos stiprinimas, mirtingumo mažinimas, gyvenimo

kokybės gerinimas ir sveikatos santykių teisumas.

Visi gyventojai turi teisę siekti kuo aukštesnio savo sveikatos lygio, tiesiogiai įtakančio ne tik individo, bet ir artimos aplinkos ir net valstybės gerbuvį. Be galo svarbu mažinti išvengiamo mirtingumo (mirtingumą, nulemtą ligų ar būklių, kurių galima išvengti) mastus, taikant žinomas ir efektyvias prevencines, diagnostikos ir / ar gydymo priemones, kurios kasmet tobulėja.

Visuomenės sveikatos stebėsenos duomenys leidžia stebėti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant ją, Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų / priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus. Pagrindinių rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („Šviesoforo“ kūrimas) kasmet atliekamas lyginant praėjusių metų Alytaus rajono savivaldybės gyventojų sveikatos stebėsenos rodiklius su Lietuvos vidurkiu (žr. 10 pav.).

10 pav. Standartizuotų Alytaus miesto mirtingumo rodiklių (100 000 gyv.) palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2018–2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą. Alytaus miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė 2019 m. (77,9 metai) buvo didesnė už Lietuvos vidurkį (76,5 metai). Alytaus miesto gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė nuo 2016 m. iki 2018 m. didėjo (2016 m. – 75,5 metai; 2017 m. – 77,7 metai; 2018 m. – 78,5 metai), o nuo 2018 m. iki 2019 m. sumažėjo 0,6 metų (77,9 metai).

Gyvenimo trukmei ilgėjant, daugėja ir vyresnio amžiaus žmonių. Pagal Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenis nuo 2016 m. Alytaus mieste 65 metų ir vyresnių gyventojų padaugėjo 2,65 proc. ir 2019 metais siekė 21,87 proc. visų miesto gyventojų. Tačiau mažėja jaunesnio amžiaus gyventojų, Alytuje 2019 m. vaikai (0–17 metų) sudarė 15,64 proc., 18–44 m. asmenys – 30,68 proc., 45–64 m. amžiaus gyventojai – 31,81 proc. Alytaus miesto populiacijos (1 pav.)

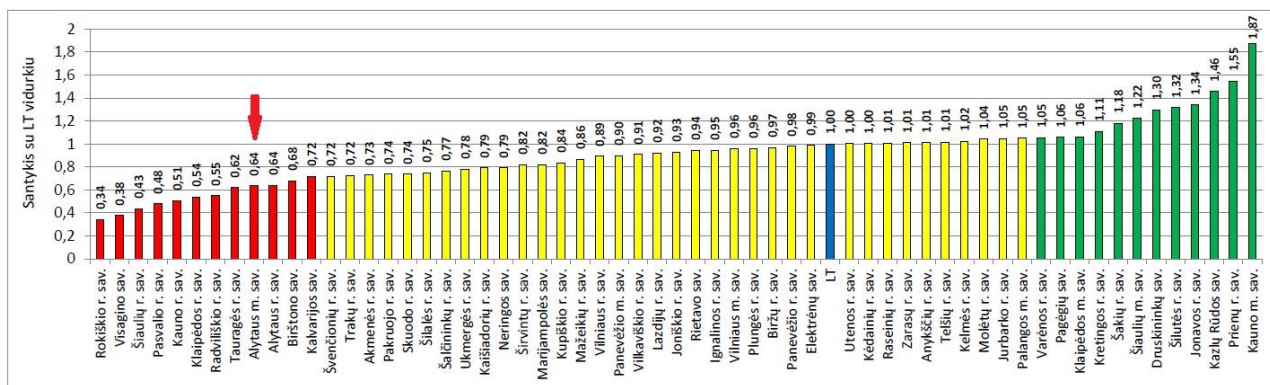
Alytaus mieste 2019 m. gimė 440 kūdikių, Lietuvoje – 27 393 kūdikiai, lyginant 2018 m. duomenis, gimė 28 kūdikiais daugiau. 2019 m. gimstamumo rodiklis 1000-iui gyventojų buvo 8,77 (Lietuvoje – 9,8). 2019 m. vaikų iki 1 m. amžiaus mirtingumo rodiklis 1 000 gyvų gimusių buvo 0, kai

2018 m. – 2,49. Lietuvoje 2019 m. mirė 38 281 žmogus, t. y. 1 293 asmenimis mažiau negu 2018 metais.

Alytaus mieste 2019 m. mirė 637 gyventojai (333 vyrai ir 304 moterys). 2018 m. duomenimis, mirė 624 gyventojai (301 vyras ir 323 moterys). Mirtingumo statistika rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kokybę, sveikatos netolygumus bei sveikatos priežiūros prieinamumą. Todėl pateikiame 2018–2019 m. standartizuotų mirtingumo rodiklių pagal pagrindines mirties priežastis – Alytaus miesto ir Lietuvos palyginimą (pagal apskaičiuotą Alytaus miesto ir Lietuvos vidurkio santykį, „šviesoforo“ principas).

Alytaus miesto savivaldybės gydymo įstaigose dirbančių gydytojų skaičius 2019 m. pateko į raudonąją zoną, kuriai priskiriamas tikslas plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą.

Gydytojų skaičius – vienas iš rodiklių, apibūdinančių asmens sveikatos paslaugų prieinamumą ir jų pasiskirstymą visoje šalyje. Alytaus miesto savivaldybėje 2019 m. šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius buvo 4,6/10 000 gyv., lyginant su Lietuvos (7,2/10 000 gyv.) ir Alytaus apskrities (5,9/10 000 gyv.) vidurkiais buvo mažesnis (11 pav.). 2019 m. Alytaus mieste šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius nežymiai padidėjo lyginant su 2018 m. – 4,3/10 000 gyv.

11 pav. Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv. Alytaus mieste ir Lietuvoje 2019 m.

(Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras)

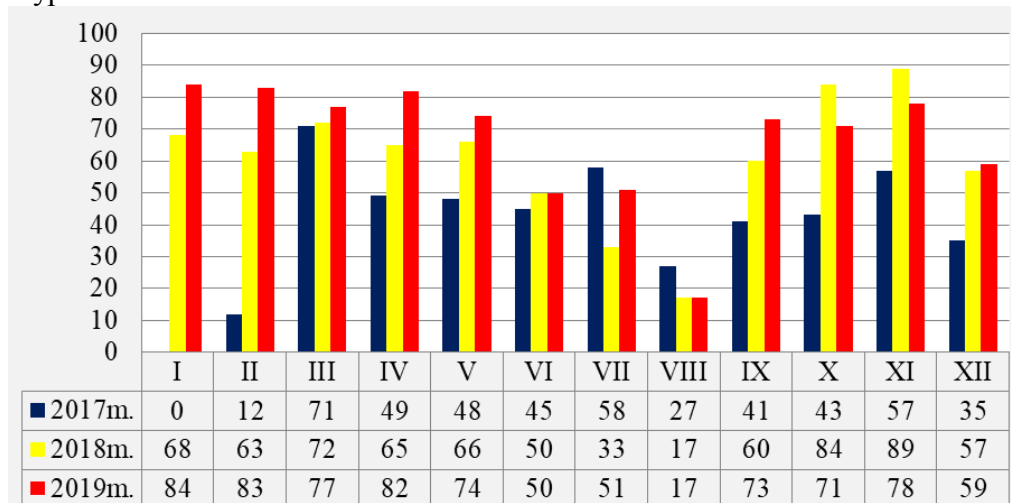
ARS asmens sveikatos priežiūros funkcijas vykdo dvi viešosios įstaigos ir viena privataus kapitalo įmonė: ARS Pirminės sveikatos priežiūros centras (ARS PSPC), ARS Greitosios medicinos pagalbos stotis ir UAB „Disolis“. Visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas vykdo viena biudžetinė įstaiga – ARS Visuomenės sveikatos biuras.

Remiantis ARSA informacija, ARS PSPC ambulatorines paslaugas teikia 5 ambulatorijose (Daugų, Butrimonių, Krokialaukio, Simno, Miroslavo) ir 2 BPG kabinetuose (Makniūnų ir Pivašiūnų). ARS PSPC priklausančioje Daugų slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninėje teikiamos stacionaro paslaugos. Šeimos klinika „Disolis“ įsikūrusi Dauguose ir teikia ambulatorines asmens sveikatos priežiūros gydymo paslaugas.

2019 metų Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras tęsė vykdyti projektą „Integrali pagalba į namus Alytaus rajone“, kurio tikslas teikti integralios pagalbos, t. y. slaugos ir socialinių paslaugų visumos paslaugas namuose. Teikiant šias paslaugas asmeniui tenkinami slaugos ir socialinių paslaugų poreikiai, teikiama nuolatinė kompleksinė specialistų pagalba ir priežiūra. Integrali pagalba teikiama komandos principu, kurią sudaro: socialinis darbuotojas ir jo padėjėjai, slaugytojas ir jo padėjėjai, masažistas, kineziterapeutas, ergoterapeutas.

Kokybiškos visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos visų amžiaus grupių rajono gyventojams, kaip ir ankstesniais metais, teikiamos per Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurą, kuris įgyvendina savivaldybės savarankiškas ir valstybines visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas pagal šalyje ir savivaldybėje nustatytus ir patvirtintus visuomenės sveikatos priežiūros prioritetus, tikslus ir uždavinius.

Papildoma (ne asmens sveikatos priežiūros įstaigoje) psichologinė pagalba Alytaus rajono gyventojams Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure yra teikiama nuo 2017 m. vasario mėnesio (žr. 12 pav.). Treti metai, kai rajono gyventojai, minimaliomis laiko bei lėšų sąnaudomis, gali gauti profesionalią pagalbą - specialistas vyksta į seniūnijas, mokyklas, globos namus. Pagalba žmonėms tapo lengviau prieinama. Pageidaujantys gauti profesionalią pagalbą, gali registruotis konsultacijai per seniūnijų socialinius darbuotojus, el. paštu, tiesiogiai skambinti specialistui telefonu ar kalbėtis per Skype.

12 pav. Psichologo konsultacijų dinamika

Kitos sveikatos priežiūros programos ir paslaugos

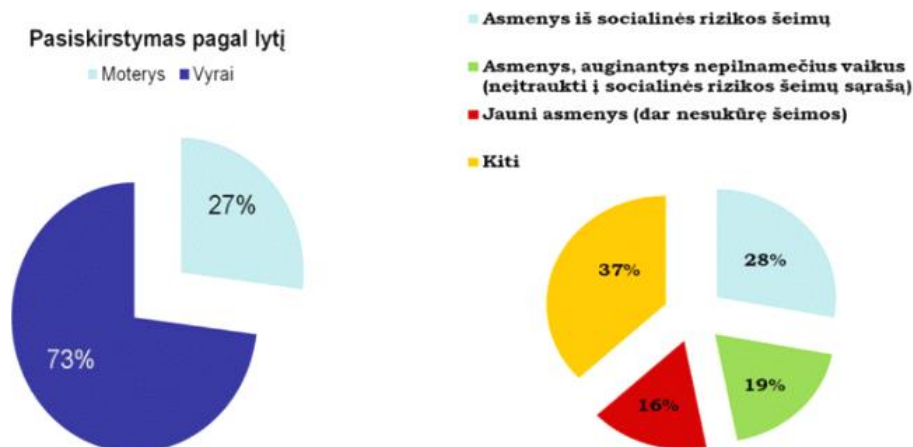
Visuomenės sveikatos rėmimo specialioji programa. Viena iš savivaldybės savarankiškųjų funkcijų – savivaldybės visuomenės sveikatos specialiosios rėmimo programos rengimas ir įgyvendinimas. 2019 metais siekiant tikslingai, kryptingai organizuoti ir užtikrinti visuomenės sveikatos specialiosios rėmimo programos vykdymą, pagal šią programą, sutarties pagrindu, tarp projekto vykdytojų ir savivaldybės administracijos direktoriaus, buvo finansuota 13 projektų.

Projektai įvairiapusiai, apimantys visas gyventojų grupes, įvairūs pagal veiklas ir vykdymo būdus, atitinka vertinimo kriterijus ir savivaldybės prioritetines sveikatos kryptis: vaikų ir jaunimo sveikata, lėtinių neinfekcinių ligų ir traumų prevencija, sveikos mitybos ugdymas, fizinio aktyvumo skatinimas, psichinės sveikatos gerinimas. Visi projektų vykdytojai projektams skirtas lėšas įsisavino, užsibrėžtus vertinimo kriterijus įvykdė sėkmingai.

Dantų protezavimo paslaugos teikimas. Gyventojams nemokama dantų protezavimo paslauga kompensuojama teisės aktais nustatyta tvarka iš privalomojo sveikatos draudimo fondo. Siekiant sumažinti gyventojų, laukiančių dantų protezavimo paslaugų eilę 2019 metais buvo skiriami papildomi asignavimai dantų protezavimo paslaugoms suteikti. Protezavimo paslauga pasinaudojo 62 Alytaus rajono savivaldybės gyventojai.

Priklausomybių mažinimo programa. Dažna socialinių problemų priežastis – gyventojų priklausomybės. Atsižvelgiant į tai, ARS 7 m. yra įgyvendinama socialinę riziką patiriantiems asmenims orientuota priklausomybių mažinimo programa, kurios pagrindinis tikslas – padidinti ARS gyventojų galimybes gydytis nuo priklausomybės ligų (žr. 13 pav.). Programa įgyvendinama bendradarbiaujant medikams, socialiniams darbuotojams, bendruomenių nariams, programos dalyviams bei jų šeimos nariams; siejant su šia programa, kelioms dešimtims programos dalyvių pavyko pasiekti teigiamų pokyčių jų gyvenime (aktyvumas darbo rinkoje, pagerintos buities sąlygos, nekeliami vaikų priežiūros apribojimo klausimai ir pan.). Kasmet programa pasinaudoja apie 40-50 asmenų. Visiems programos dalyviams buvo suteiktos paslaugos dėl priklausomybės alkoholiui. Bendromis medikų, socialinių darbuotojų, bendruomenių narių ir programos dalyvių bei jų šeimų narių pastangomis per penkerius programos vykdymo metus daugiau nei trisdešimčiai programos dalyvių pavyko pasiekti teigiamų pokyčių jų gyvenime: įsidarbinta arba neprarastas darbas, pagerintos buities sąlygos,

nekeliami vaikų priežiūros apribojimo klausimai ir pan. Visų metų atkryčių dinamika – iki 40 proc.

13 pav. Priklausomybių mažinimo programos dalyvių pasiskirstymas pagal lytį ir šeimyninę padėtį

Užtikrinant kokybiškas ir gyventojams prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas savivaldybėje taip pat buvo vykdomos triukšmo prevencijos priemonės, maudyklų stebėseną, koordinuojamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, aktyviai dalyvaujama skleidžiant tikslinę informaciją savivaldybės gyventojams tiek asmens, tiek ir visuomenės sveikatos apsaugos srityse.

Kultūra

Siekiama gerinti gyventojų informacinį, kultūrinį aptarnavimą, išsaugoti ir plačiau panaudoti regiono kultūrinį savitumą, užtikrinant kultūros įstaigų veiklą, ugdyti visuomenės kultūrinį, pilietinį bei visuomeninį aktyvumą, tradicinės religinės bendruomenės skatinimas, formuoti ir įgyvendinti savivaldybės kultūros politiką bei atlikti visus veiksmus, susijusius su savivaldybės teigiamo įvaizdžio formavimu.

Kultūros projektų finansavimui skirta 70500 Eur (svarbiausiems bei tradiciniams rajono renginiams, valstybinėms kalendorinėms datoms pažymėti, meno mėgėjų kolektyvams skatinti, leidybai).

Įgarsinti 91 rajono renginys. Naudota savivaldybės mobili garso ir šviesos technika, mobili scena – 21 renginyje.

Kuruota koordinuota Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro veikla, rajoninės šventės, renginiai. Parodos, tautodailininkų. Amatininkų parodos – mugės.

Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro veikla 2020 m.

Pavadinimas	Meno mėgėjų kolektyvai (su būreliais)	Kolektyvų veikloje dalyvauja dalyvių	Suorganizuota renginių (parodų, švenčių, diskotekų, išvykų ir t. t.)	Lankytojų skaičius renginiuose	Kultūros plėtros programos lėšomis finansuoti projektai
ARSKC ir skyriai	65	520	272	63210	21

Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro specialiosios lėšos 2020 m.

Pavadinimas	Savivaldybės biudžeto lėšos Eur	Surinkta specialiųjų lėšų Eur	Projektų finansavimas Eur	Regioninių kultūros projektų („Tolygi raida“) lėšos
ARSKC ir skyriai	444974	9192	70850	1230

Alytaus rajone suorganizuoti ir įgyvendinti Alytaus rajoną reprezentuojantys didieji renginiai: Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimo koncertas „Lietuva, tai aš čia gyvenu“ Dauguose, Lietuvos mažosios kultūros sostinės atidarymas - „Simno kermošius“ Simne, Liaudiškos muzikos kapelų šventė „Ant Nemuno kranto“ Punioje, Joninės Dauguose, Simne, Nemunaityje, Butrimonyse, Pivašiūnuose, Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos iškilmė Dauguose, Oninių (šviežios duonelės) šventė Punioje, Pramogų vakaras „Žolinė Pivašiūnuose“, Simno miesto - 2020 m. Lietuvos mažosios sostinės šventė. Simno Švč. Marijos ėmimo į dangų bažnyčios 500 metų jubiliejus, Miroslovo seniūnijos šventė „Širdim tave apkabinsiu“, Kalėdinių egļučių įžiebimo šventės Alytaus rajono seniūnijose.

Technologiniai veiksniai

Į gamybą orientuotos inovacinės veiklos efektyvumą labiausiai lemia technologiniai pasikeitimai, kurie nuolat vyksta išorinėje aplinkoje. Neįvertinus minėto veiksnio, inovacinės veiklos rezultatas gali tapti nekonkurentiškas. Pabrėžtina ir tai, kad itin daug reikšmės inovacinei veiklai turi intelektinis potencialas – informacija. Plinta daugybė esamų ir vis naujai atsirandančių kanalų, padeda laiku ir deramai įvertinti technologinius veiksniai (naujos technologijos, medžiagos, technika). Nesugebėti laiku reaguoti į nuolat vykstančius pasikeitimus inovacinei veiklai gali būti pražūtinga.

Ilgalaikėje perspektyvoje svarbiausias ir patikimiausias Lietuvos ekonomikos augimo šaltinis yra žinios, technologijos ir žmonių ištekliai. Tokią išvadą lemia dvi priežastys.

Pirma, Lietuvos vietinė rinka yra labai maža, o jos tradicinių produktų eksporto rinkos taip pat yra ribotos arba jose yra stipri konkurencija. Dėl šios priežasties, eksporto nevykdančios įmonės, šiuo, globalinės krizės laikotarpiu susidūrė su itin didelėmis problemomis ir dauguma jų priverstos bankrutuoti arba reorganizuoti savo veiklą.

Antra, Lietuvoje jau senokai pasibaigė periodas, kai verslo įmonės galėjo palyginti nesunkiai, gaminant standartinius produktus, be didesnių pastangų ar taikant gana elementarius verslo organizavimo metodus gauti pelną. Šiuo sunkiu periodu, kai ekonomikos nuosmukis pasiekė apogėjų, siekiant sėkmingai plėtoti ir vystyti verslą, jau reikia išsiugdyti tokias kokybes, kurios siejasi su sėkmingos konkurencijos veiksniais. Norint įsitvirtinti naujose rinkose, Lietuvai reikia naujų technologijų ir inovacijų.

Pagrindinės Alytaus rajono problemos – didžiųjų įmonių žlugimas. Vietoj žlugusių didžiųjų įmonių kūrėsi smulkusis ir vidutinis verslas. Didžioji dalis Alytaus rajono įmonių stengėsi vykdyti inovacines veiklas: kūrė naujus ir tobulino esamus produktus, diegė naujas ir modernias technologijas, pažangius vadybos metodus, kokybės valdymo sistemas. Dalis įmonių ir toliau planuoja investuoti į inovacijų diegimą. Pagrindinis veiksnys, skatinantis inovacijų diegimą versle, – išaugęs įmonės konkurencinis pranašumas, kuris suteikia stiprų pagrindą sparčiai inovacijų plėtrai, kad inovacinių projektų inicijavimas susijęs su įmonės ateities vizija ir ilgalaikiais tikslais, taip pat manoma, kad inovacijų diegimas išgelbės įmonę nuo gresiančios krizės.

Viena iš didžiausių kliūčių, su kuriomis tenka susidurti naujus produktus ir procesus diegiančioms įmonėms – didelės investicijos ir per mažas inovacijų finansavimas. Priežastis – didelės išlaidos ir ekonominė naujovių diegimo rizika, ilgas inovacijų atsipirkimo laikas ir tinkamų lėšų šaltinių stoka. Kitas svarbus veiksnys – aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas. Alytaus miesto įmonių tyrimas parodė, kad inovacijų plėtrą stabdo tinkamos srities ir kvalifikacijos specialistų stygius arba prastokas jų parengimas. Žema verslininkų kvalifikacija ir aktyvumas dalyvaujant inovacinėje veikloje – viena aktualiausių inovacijų valdymo problemų.

Įmonėms trūksta informacijos inovacijų klausimais. Daugelis įmonių susiduria su problema ieškomos naujų technologijų, partnerių, kurie galėtų finansuoti naujų produktų ar paslaugų kūrimą. Daugelį gamybos atnaujinimo ir modernizavimo klausimų įmonės sprendžia neturėdamos pakankamai informacijos ir vadybinio pasirengimo, naudojant tokias priemones kaip verslininkų informatyvumo didinimas apie naujas verslo galimybes vietinėse ir tarptautinėse rinkose, apie galimus partnerius, viešųjų pirkimų bei kooperacijos su didesnėmis įmonėmis galimybes, technologines ir kitas inovacijas, finansavimo galimybes.

Alytaus rajono savivaldybėje taip pat diegiamos naujausios technologijos, įdiegus jas pagerės

savivaldybės administracijos vidaus administravimo ir valdymo tobulinimas. Įgyvendintas projektas yra pakankamai inovatyvus – programiniai sprendiniai pritaikomi konkretiems Alytaus rajono savivaldybės poreikiams. Programiniai sprendiniai sukurti taip, kad bus palikta nuolatinio tobulinimo galimybė – keičiantis įstatymams, savivaldybės valdymo struktūrai ar, paprasčiausiai, pagal savivaldybės darbuotojų poreikius ir pastabas, bus galima įterpti naujus modulius arba atnaujinti senus. Pagrindinė projekto pridėtinė vertė – nuolatinis tobulinimas ir lankstus reagavimas į besikeičiančią situaciją. Įgyvendinami projektai skirti įtraukti gyventojus į demokratijos procesus. Alytaus rajono savivaldybės administracija el. demokratijos priemonėmis siekia remti elektroninių sistemų, leidžiančių reikšti pilietinę nuomonę įvairiais valstybiniais ar regioniniais klausimais, kūrimą; plėtoti priemones, leidžiančias savivaldybės gyventojams daugiau sužinoti apie su jų gyvenimu susijusius valdžios sprendimus ir teikti pastabas teisės aktų projektams, diskutuoti, balsuoti ir kurti priemones, įtraukiančias jaunimą į jų socialinę aplinką. Projektu bus sukurtos ir įdiegtos el. priemonės, kuriomis savivaldybės atstovai galės pateikti visuomenei aktualius duomenis. Sukurtos el. priemonės rinkėjui leis užfiksuoti savo nuomonę savivaldybių tarybų svarstomais ir priimamais nutarimais ir palyginti savo nuomonę su politinių partijų ir atskirų tarybos narių valia vienu ar kitu klausimu. Numatoma įgyvendinti tokias veiklas: savivaldybės internetinės svetainės struktūros ir funkcionalumo modernizavimą pagal el. demokratijos principus ir nustatytus poreikius; kokybės vadybos sistemų diegimas Alytaus rajono savivaldybės administracijoje, gerinant piliečių aptarnavimą. Būtų gerinama viešųjų paslaugų kokybė.

Vidaus veiksniai:

Teisinė bazė. Alytaus rajono savivaldybė organizuodama savo veiklą vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir vidiniais dokumentais: Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymu, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu, Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Alytaus rajono savivaldybės administracijos veiklos nuostatais ir kitais savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais.

Organizacinė struktūra. Vietos savivalda – įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės – teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus per administracinio vieneto nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų į savivaldybės tarybą bei jos sudarytą vykdomąją ir kitas institucijas.

Vietos savivaldos principus Alytaus rajone įgyvendina šios vietos savivaldos institucijos: atstovaujamoji – Alytaus rajono savivaldybės taryba ir vykdomoji – Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktorius, turinčios vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas.

Pagal veiklos pobūdį savivaldybių funkcijos skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka įgyvendina savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės administracijos direktorius, kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktais ar savivaldybės tarybos sprendimais suteiktos viešojo administravimo teisės savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba kiti viešai pasirenkami fiziniai bei juridiniai asmenys, sudarę sutartis su savivaldybėmis.

Alytaus rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija išrinkta ketveriems metams savivaldybių rinkimuose, vykusiuose 2019 m. kovo 3 d. Rinkimus laimėjusios partijos sudarė naują koaliciją. Tarybą sudaro 25 tarybos nariai. Iš savivaldybės narių sudaromi tarybos komitetai, kurių pagrindinės funkcijos yra klausimų nagrinėjimas ir teikimas tarybai ir merui svarstyti, kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų bei kaip vykdomi tarybos sprendimai, mero potvarkiai.

Sudaryti 6 Alytaus rajono savivaldybės komitetai: Ekonomikos ir biudžeto, Švietimo, kultūros ir sporto, Sveikatos apsaugos ir socialinių reikalų komitetas, Komunalinio ūkio plėtros ir aplinkos apsaugos, Kaimo plėtros ir investicijų, Kontrolės. Sudarytos komisijos: Teisėsaugos ir teisėtvarkos, Etikos, Peticijų, Antikorupcinė.

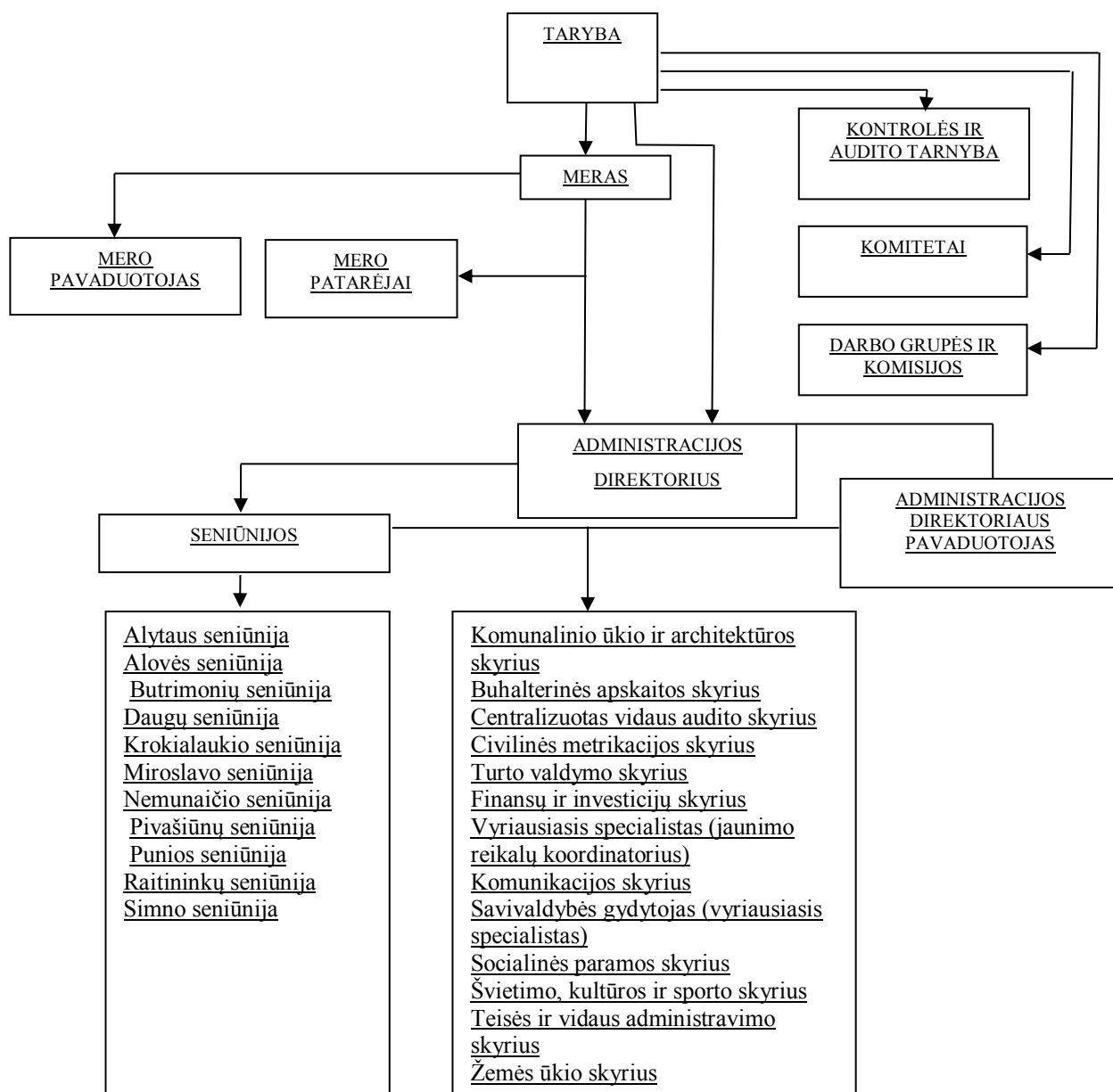
Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba – prižiūrinti, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas Savivaldybės turtas, kaip vykdomas biudžetas, atskaitingas

Tarybai.

Alytaus rajono savivaldybės administracija yra viešasis juridinis asmuo, kurio steigėja yra Taryba, jos vadovas – Savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administraciją sudaro struktūriniai ir struktūriniai teritoriniai padaliniai – seniūnijos. 2020 m. sausio 15 d. įsigaliojo nauja Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūra (patvirtinta Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2019-10-24 sprendimu Nr. K-181), kurią sudaro savivaldybės administracijos struktūriniai padaliniai, iš viso 11, t. y. Komunalinio ūkio ir architektūros skyrius, Buhalterinės apskaitos skyrius, Centralizuotas vidaus audito skyrius, Civilinės metrikacijos skyrius, Turto valdymo skyrius, Finansų ir investicijų skyrius, Komunikacijos skyrius, Socialinės paramos skyrius, Švietimo, kultūros ir sporto skyrius, Teisės ir vidaus administravimo skyrius ir Žemės ūkio skyrius. Į struktūrinius padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai, t. y. Savivaldybės gydytojas (vyriausiasis specialistas) ir Vyriausiasis specialistas (jaunimo reikalų koordinatorius).

Taip pat į Alytaus rajono Savivaldybės administracijos struktūrą įtraukiama 11 seniūnijų: Alytaus, Alovės, Butrimonių, Daugų, Krokialaukio, Miroslovo, Nemunaičio, Pivašiūnų, Punios, Raitininkų, Simno.

14 pav. Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūra

Žmogiškieji ištekliai (pareigybės, kvalifikacija). Nuolat kintančioje aplinkoje formuojasi naujas

požiūris į instituciją kaip veiklos sistemą, kurioje darbuotojai, tai yra žmogiškieji ištekliai, tampa svarbiausia ir aktyviausia sistemos dalimi, lemiančia institucijos veiklos efektyvumą. Žmogiškųjų išteklių efektyvus valdymas yra gyvybiškai svarbus veiksnys, siekiant savivaldybės tikslų bei naudos kiekvienam individui, organizacijai ir visuomenei.

Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2019 m. spalio 24 d. sprendimu K-182 nustatytas didžiausias leistinas Alytaus rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių užmokestį iš savivaldybės biudžeto, skaičius – 185. Įsigalioja sprendimas 2020 m. sausio 15 d.

Yra patvirtina mero, mero pavaduotojo, 2 mero patarėjo ir tarybos sekretoriaus (politinio asmeninio pasitikėjimo) pareigybės, kurios į bendrą administracijos patvirtintą etatų skaičių neįskaičiuojamos. Savivaldybės darbuotojams būtina tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei administracinius gebėjimus, todėl organizuojami įvairūs darbuotojų mokymai: stažuotės, seminarai, kvalifikacijos kėlimo renginiai.

Planavimo sistema. Pagrindiniai planavimo dokumentai, kuriais vadovaujasi planuojant rajono plėtrą ir savivaldybės veiklą, yra šie:

- Alytaus rajono savivaldybės 2021–2028 m. strateginės plėtros planas, patvirtintas Savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. K-268 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021–2028 metų strateginės plėtros plano patvirtinimo“. Plane išdėstyta rajono vizija, ilgalaikiai prioritetai, tikslai, uždaviniai ir veiksmai strategijai įgyvendinti;
- Alytaus rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Pagrindinis teritorijų planavimo dokumentas, privalomas visoms institucijoms ir reglamentuojantis darnią savivaldybės teritorijų plėtrą;
- Trimetis Savivaldybės strateginis veiklos planas (toliau – ARSVP). Savivaldybės strateginiai veiklos planai rengiami planuojant Savivaldybės veiklą ateinantiems trejiems metams ir kasmet atnaujinami;
- Alytaus rajono savivaldybės administracijos ir seniūnijų metiniai veiklos planai, savivaldybės įstaigų metiniai planai;
- Metinis savivaldybės biudžetas.

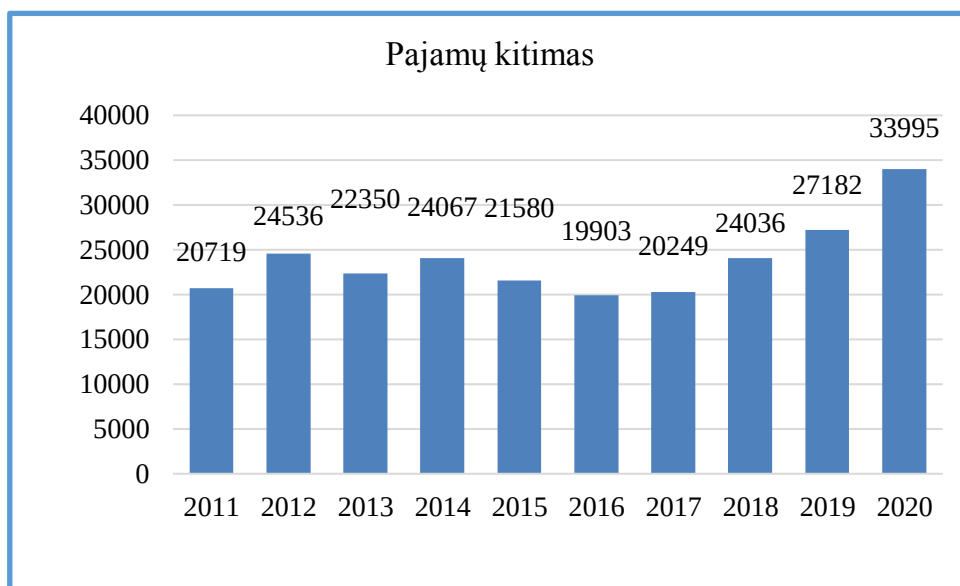
Alytaus rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 14 d. sprendimu Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ (pakeitimai: 2014 m. rugpjūčio 8 d. sprendimu Nr. K-234 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 metų birželio 14 d. sprendimo Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ pakeitimo“, 2014 m. lapkričio 24 d. sprendimu Nr. K-340 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013 metų birželio 14 d. sprendimo Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ pakeitimo“ ir 2015 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. K-244 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2013-06-14 sprendimo Nr. K-169 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų rengimo ir įgyvendinimo priežiūros tvarkos aprašo tvirtinimo“ pakeitimo“). Šis tvarkos aprašas reglamentuoja kasmetinį Alytaus rajono savivaldybės trejų metų strateginio veiklos plano rengimą, svarstymą, tvirtinimą Alytaus rajono savivaldybės taryboje, strateginio veiklos plano koregavimą ir įgyvendinimo priežiūrą. Tai dokumentas, sudarantis sąlygas koordinuoti ir kontroliuoti Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų įgyvendinimą, vertinti strateginio veiklos plano įgyvendinimo poveikį rajonui, prireikus papildyti ar keisti Alytaus rajono savivaldybės strateginius veiklos planus. Taip pat šiame tvarkos apraše be strateginių veiklos planų rengimo, numatyta strateginių plėtros planų ir metinių planų rengimas ir koregavimas.

Finansiniai ištekliai. Alytaus rajono savivaldybės strateginio veiklos plano programų įgyvendinimui naudojamas vienas iš pagrindinių finansavimo šaltinių – Alytaus rajono savivaldybės biudžeto lėšos (biudžetas ir tikslinės dotacijos). Tačiau kiekvienais metais įvairiems projektams įgyvendinti pritraukiamas finansavimas ir iš kitų šaltinių. Tai ES struktūrinių fondų ir programų lėšos, valstybės biudžeto lėšos. Kiekvienas asignavimų valdytojas yra atsakingas už teisingą programų sąmatų sudarymą ir vykdymą neviršijant patvirtintų asignavimų, už paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą ir efektyvumą.

Alytaus rajono savivaldybės 2011–2020 metų biudžeto pajamas sudaro:

- Mokesčiai. Pajamų ir pelno mokesčiai (gyventojų pajamų mokestis), turto mokesčiai (žemės mokestis, paveldimo turto mokestis, nekilnojamo turto mokestis), prekių ir paslaugų mokesčiai (mokesčiai už aplinkos teršimą, rinkliavos).
- Dotacijos. Europos Sąjungos finansinės paramos lėšos, dotacijos iš kitų valdymo lygių.
- Kitos pajamos. Turto pajamos, pajamos už prekes ir paslaugas, pajamos iš baudų ir konfiskacijos, kitos neišvardytos pajamos.
- Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos. Ilgalaikio materialiojo turto realizavimo pajamos (žemės ir žemės gelmių išteklių realizavimo pajamos).

Didžiausią savivaldybės biudžeto pajamų dalį kasmet sudaro mokesčiai ir dotacijos. Biudžeto pajamos nuo 2010 iki 2012 metų didėjo, 2013 metais pastebimas sumažėjimas, tačiau 2014 metais biudžeto pajamos padidėjo 7,7 proc. lyginat su 2013 metais, kadangi buvo paimta paskola investicinių projektų įgyvendinimui. 2015 metais pastebimas pajamų sumažėjimas 10,3 proc. Lyginant 2017 su 2016 m. pajamų gavimas didesnis 1,8 proc. 2016-2020 m. laikotarpyje pastebimas biudžeto pajamų augimas, kurį labiausiai lėmė gaunama didesnė mokesčių dalis (žr. 17 pav.).

15 pav. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto pajamų kitimas 2011–2020 metais, tūkst. Eur

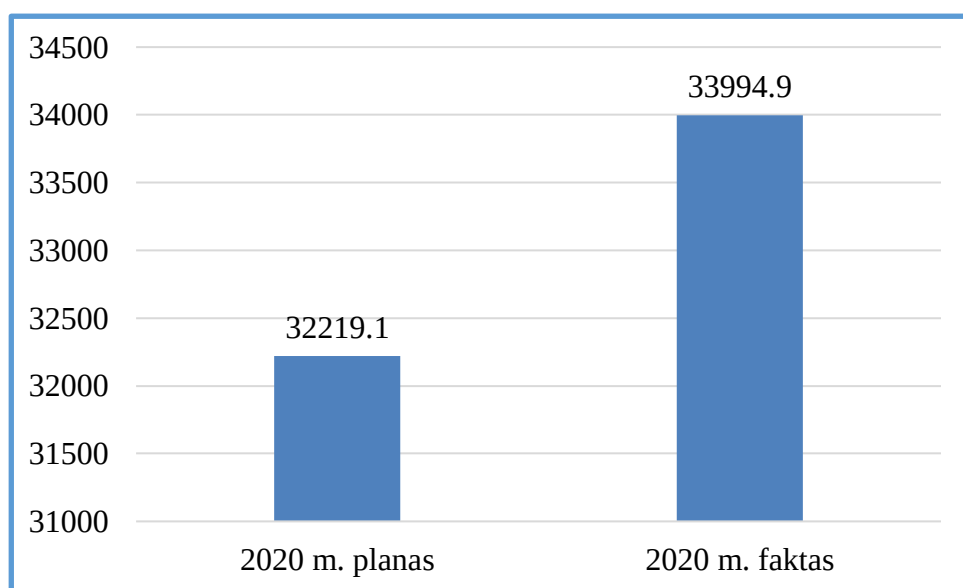
Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2021

Alytaus rajono savivaldybės biudžetas 2020 m. gavo 33 mln. 994,9 tūkst. eurų pajamų. Iš jų gyventojų pajamų mokesčio gauta 14 mln. 260,5 tūkst. eurų, turto mokesčių – 968,0 tūkst. eurų, 32,6 tūkst. eurų gauta prekių ir paslaugų mokesčių t. y. mokesčiai už aplinkos teršimą. 16 mln. 887,2 tūkst. eurų gauta tikslinių dotacijų. Iš šių dotacijų 3 mln. 929,6 tūkst. eurų skirta mokinio krepšeliui finansuoti, 2 mln. 842,2 tūkst. eurų valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, 429,1 tūkst. eurų savivaldybės vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti, prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti, iš apskrities perimtomis įstaigoms išlaikyti – 185,8 tūkst. eurų, atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūros plėtrai – 14,1 tūkst. eurų.

827,8 tūkst. eurų gauta iš Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų einamiesiems tikslams. Kitų dotacijų einamiesiems tikslams gauta 1 mln. 441,3 tūkst. eurų, iš jų: 19,1 tūkst. eurų tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus pareigybei išlaikyti, 36,7 tūkst. eurų patirtai žalai kompensuoti dėl ekstremalios situacijos, kilus gaisrui Alytaus miesto padangų perdirbimo įmonėje UAB „Ekologistika“, 18,8 tūkst. eurų neformaliai švietimui, vaikų vasaros stovykloms ir kitoms neformalioms veikloms – 35,4 tūkst. eurų, išlaidoms susijusioms su pedagoginių darbuotojų skaičiaus optimizavimu – 62,7 tūkst. eurų, siekiant šalinti COVID-19 ligos padarinius ir valdyti jos plitimą valstybės lygio ekstremaliajai situacijai, išlaidoms kompensuoti – 58,3 tūkst. eurų, mokymo lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai – 13,6 tūkst. eurų, melioracijos funkcijai finansuoti – 259,0 tūkst. eurų, socialinių paslaugų įstaigų darbuotojams vienkartinėms premijoms už ypač svarbių

užduočių vykdymą valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir karantino metu išmokėti – 22,5 tūkst. eurų, pinigine socialine parama gyventojams, laikinai nevertinant turimo turto ir padidinti valstybės remiamų pajamų dydį nuo 1 VRP iki 1,1 VRP teisei į socialinę pašalpą nustatyti – 406,8 tūkst. eurų, plėtoti visuomenės psichikos sveikatos (stiprinimo ir prevencijos) paslaugas – 13,7 tūkst. Eurų ir vietinės reikšmės keliams tiesti, taisyti, prižiūrėti, bei saugaus eismo sąlygoms užtikrinti – 494,7 tūkst. Eurų.

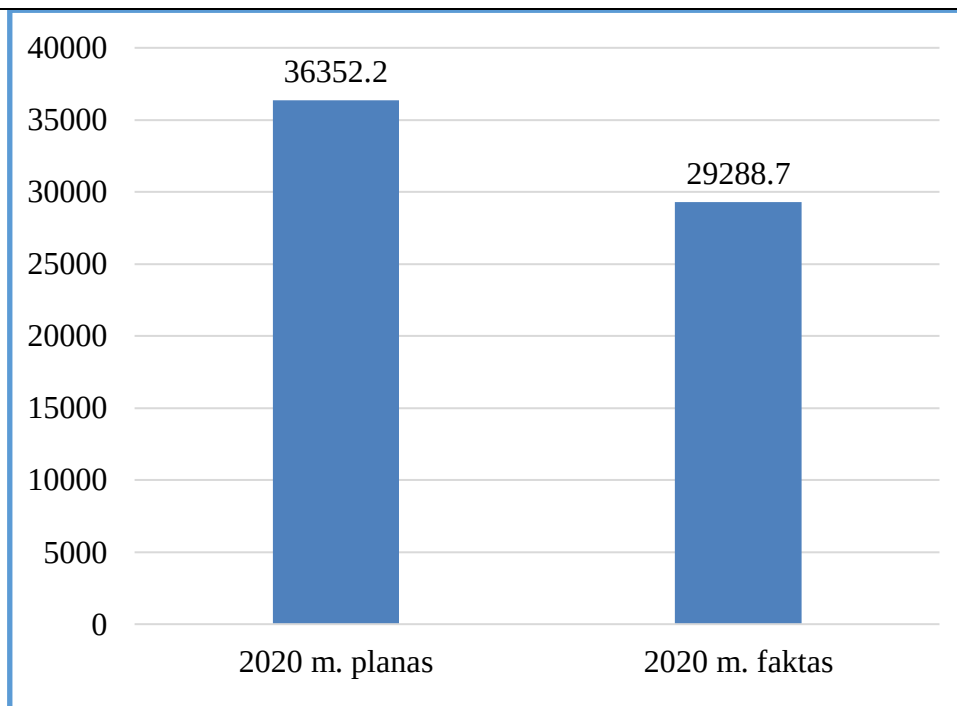
Savivaldybės tikslinių dotacijų turtui įsigyti gauta 7 mln. 217 tūkst. eurų, iš jų: 1 mln. 741,8 tūkst. eurų savivaldybės vietinės reikšmės keliams tiesti, taisyti, prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti, 3 mln. 264,4 tūkst. eurų dotacija iš Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų turtui įsigyti. Kitos dotacijos turtui įsigyti – 2 mln. 211,2 tūkst. eurų, iš jų: Simno gimnazijos sporto aikštyno atnaujinimui – 232,0 tūkst. eurų, Kurnėnų Lauryno Radziukyno mokyklos pritaikymas kultūrinėms ir turistinėms reikmėms – 397,0 tūkst. eurų, Pivašiūnų gimnazijos modernizavimui – 719,0 tūkst. eurų, vėdinimo ir kondicionavimo sistemoms savivaldybių egzaminų centruose – 19,2 tūkst. eurų ir savivaldybės vietinės reikšmės keliams tiesti, taisyti, prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti – 844,0 tūkst. eurų.

16 pav. Alytaus rajono savivaldybės planuotos ir faktinės biudžeto pajamos 2019 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2020

Kitų pajamų gauta 1 mln. 667,3 tūkst. eurų, iš jų didžiausią dalį 1 mln. 476,2 tūkst. eurų sudaro pajamos už prekes ir paslaugas, iš jų: 848,5 tūkst. eurų vietinė rinkliava už atliekų surinkimą. Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamų gauta 179,3 tūkst. eurų, iš jų: 2,9 tūkst. eurų už parduotą valstybinę žemę, 168,7 tūkst. eurų infrastruktūros ir kitų statinių realizavimo pajamos, 7,4 tūkst. eurų transporto priemonių realizavimo pajamos ir 0,3 tūkst. eurų kitų atsargų realizavimo pajamos. Savivaldybės biudžeto pajamų planas įvykdytas 105,5 proc., gauta 1 mln. 775,8 tūkst. eurų daugiau nei planuota.

17 pav. Alytaus rajono savivaldybės planuotos ir faktinės biudžeto išlaidos 2020 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2021

Savivaldybės biudžeto faktinės išlaidos sudarė 29 288,7 tūkst. Eur (žr. 17 pav.). 2020 metais daugiausia išlaidų – 26,8 proc. buvo panaudota švietimui, 22,4 proc. – būstui ir komunaliniam ūkiui, 12,5 proc. – investicijoms ir sąlugų verslo plėtrai gerinimui, 14,3 proc. – socialinei apsaugai ir 11,7 proc. - savivaldybės veiklos užtikrinimui ir pagrindinių funkcijų vykdymui.

Apskaitos tinkamumas. Alytaus rajono savivaldybėje apskaita tvarkoma Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Nuo 2010 m. sausio 1 d. apskaita Savivaldybėje tvarkoma ir finansinės ataskaitos rengiamos pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS).

Ryšių sistema, informacinės ir komunikavimo sistemos. Alytaus rajono savivaldybės įvaizdžio formavimui reikšminga savivaldybės interneto svetainės www.arsa.lt, kuri nuolat atnaujinama. Interneto svetainės skyriuje „Savivaldybės informacija“ skelbiami savivaldybės informaciniai pranešimai, „Naujienos“ – savivaldybės įmonių, įstaigų ir bendruomenių informaciniai pranešimai, skyriuje „Skelbimai“ – savivaldybės, savivaldybės įmonių ir įstaigų skelbimai. Savivaldybė kaip komunikacijos kanalą naudoja socialinį tinklą „Facebook“.

Siekiant gerinti gyventojų aptarnavimą Savivaldybės administracijoje, ir toliau planuojama modernizuoti informacines sistemas ir plėsti e. paslaugų spektrą pasinaudojant ES parama. 2010 m. buvo pradėtas projektų vykdymas: „Savivaldybės finansinių išteklių valdymo tobulinimas diegiant šiuolaikiškas informacines sistemas (VSAFAS)“, „Savivaldybės teikiamų elektroninių paslaugų (e. demokratijos, „vieno langelio“ principo tobulinimas) plėtra“. Įgyvendinus projektus, buvo patobulinta biudžeto planavimo, konsolidavimo ir vykdymo kontrolės informacinė sistema, įdiegti nauji moduliai bei išplėstas esamų modulių funkcionalumas, patobulinta dokumentų paieška su aktualia redakcija. Sudaryta galimybė transliuoti savivaldybės tarybos posėdžius.

Atnaujinta savivaldybės administracijos Architekto skyriuje naudojama geografinės informacinės sistemos (GIS) programinė įranga. Įsigyta nauja ArcGIS versija, leisianti vartotojams naudotis bet kokiais geografinės informacinės sistemos šaltiniais, t. y. žemėlapiais, geoduomenų bazėmis, vaizdiniais duomenimis, įrankiais ir t. t. bei visa tai panaudoti bendram veiklos koordinavimui, skaidrumo ir sklandaus pasidalijimo informacija užtikrinimui, sąnaudų mažinimui ir kitų uždavinių sprendimui, efektyvesniam savivaldybės specialistų bendradarbiavimui. ArcGIS suteikia galimybę kurti žemėlapius bei atlikti geoerdvinę analizę didesniai ratui žmonių, suteiks galimybę rajono gyventojams surasti daugiau aktualios informacijos viešinamais žemėlapiais. Parengtas interaktyvus rajono savivaldybės trimatis žemėlapis, leidžiantis matyti rajoną trimatėje erdvėje. Atnaujinta

programinė įranga leidžia rinkti duomenis rajono teritorijoje ir tuo pačiu metu juos publikuoti žemėlapiuose.

Vidaus darbo kontrolė. Alytaus rajono savivaldybės administracijoje veikia savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba. Jų veiklos tikslas – sistemingai ir visapusiškai vertinti rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėti įgyvendinti viešojo juridinio asmens, jam pavaldžių ir jo valdymo sričiai priskirtų viešųjų juridinių asmenų veiklos tikslus.

Pagrindiniai uždaviniai – nustatyti, ar viešasis juridinis asmuo savo veikloje laikosi teisės norminių aktų, patarti viešojo juridinio asmens vadovui, kaip mažinti rizikos veiksnių įtaką viešojo juridinio asmens veiklai bei teikti rekomendacijas dėl viešojo juridinio asmens veiklos ir vidaus kontrolės tobulinimo, vertinti viešojo juridinio asmens strateginių arba kitų veiklos planų, programų vykdymą bei valstybės ir savivaldybės turto naudojimą ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriais bei lėšų, gautų iš Europos Sąjungos bei užsienio institucijų ar fondų, administravimą ir panaudojimą.

Centralizuota vidaus audito ir kontrolės tarnyba, savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo nuostatomis bei kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą.

Savivaldybėje įdiegta kompiuterinė buhalterinės apskaitos sistema „Biudžetas“. Ši sistema leidžia vesti atskirą buhalterinę apskaitą pagal kelis finansavimo šaltinius (valstybės, vietinį ar kt. biudžetą), vykdyti kitus tik biudžetinių organizacijų apskaitai būdingus veiksmus – pildyti asignavimų ir išlaidų knygas, spausdinti sąmatas ir jų vykdymo apyskaitas ir dar daugelį kitų funkcijų. Ši programa apima visus Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūrinius padalinius.

Taip pat savivaldybėje įdiegta kompiuterinė dokumentų valdymo sistema „Doclogix“. Ji užtikrina spartų, patogų automatizuotą savivaldybės veiklos procesų ir dokumentų valdymą. Sistemoje registruojami gaunami ir siunčiami raštai, pavedimai ir jų vykdymo kontrolė, registruojamos sutartys. Tai užtikrina dokumentų saugumą, greitą jų paiešką ir kontrolės sistemą.

Taip pat nuolat tobulinama ir prižiūrima savivaldybės teisės aktų bazė. Sistema leidžia kaupti teisės aktus, viešai juos publikuoti, vykdyti paiešką.

SSGG (stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių) analizė:

Stiprybės

- ✓ Nors gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija ilguoju laikotarpiu išlieka aktuali, tačiau gyventojų mažėjimo tempas lėtesnis nei kitose savivaldybėse; jaunos šeimos kuriasi ARS.
- ✓ ARS plečiamos socialinės paslaugos, gerėja jų kokybė, socialinės paslaugos sistemaiškai valdomos pagal išskirtus prioritetus; beveik visų asmenų / šeimų poreikis, jį įvertinus, yra patenkinamas.
- ✓ Socialinių paslaugų tiekėjų tinklas ir socialinių paslaugų spektras, išvystytos ilgalaikės socialinės globos paslaugos senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia, integralios pagalbos (dienos socialinės globos ir slaugos), šeimos socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas jos namuose, socialinės priežiūros įstaigoje paslaugos suaugusiems asmenims su negalia.
- ✓ Socialinių paslaugų srityje sėkmingai bendradarbiaujama su kitomis savivaldybėmis: ARS perka dienos socialinės globos paslaugas neįgaliesiems, laikino apnakvindinimo ir apgyvendinimo nakvynės namuose paslaugas; teikia – ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugas.
- ✓ Socialinę riziką patiriančių šeimų ir jose gyvenančių vaikų skaičius nuosekliai mažėja; taip pat mažėja be tėvų globos likusių vaikų skaičius globos institucijose, didėja globojamų šeimose vaikų skaičius.
- ✓ Tiksliau ir veiksmingiau skirstoma pinigine socialinė parama, mažėjantis socialinės paramos gavėjų skaičius ir pašalpoms skiriamos išlaidos; nedidelė gyventojų dalis gauna būsto šildymo išlaidų kompensacijas.
- ✓ Vykdomos visuomenės sveikatos stiprinimo ir stebėsenos programos, didžiausią dėmesį skiriant prioritetinėms sveikatos sritims, tikslinga ir toliau skatinti įvairių amžiaus grupių gyventojų dalyvavimą sveikatos prevencinėse programose, prevencinių programų dėl įvairių priklausomybių vykdymą ir plėtrą.

- ✓ Daugiau sveikatos priežiūros paslaugų pradėta teikti namuose, t. y. kuo arčiau gyventojų, atliepiant jų poreikius bei esamus susisiekimo iššūkius, svarbu ir toliau vystyti šią kryptį, užtikrinant teikiamų paslaugų kompleksiskumą ir sąsajas su kitų poreikių tenkinimu.
- ✓ Sumažėjo mirčių skaičius dėl išorinių priežasčių, esama situacija ARS atitinka bendrą šalies tendenciją, tačiau prevencinės programos, nukreiptos į mirčių dėl išorinių priežasčių mažinimą išlieka ir toliau aktualios dėl gana aukštų Lietuvos rodiklio reikšmių.
- ✓ Sėkmingai vykdomos gyventojų priklausomybių mažinimo programos, kurias aktualu ir toliau tęsti toliau didinant jų aprėptį, rezultatyvumą, taikant inovatyvius darbo su priklausomybėmis metodus, kadangi socialinės problemos, susijusios su priklausomybėmis išlieka aktualios.
- ✓ Ugdyimo įstaigų tinklas yra reorganizuotas ir šiuo metu atitinka ARS gyventojų poreikius, įstaigos yra renovuotos, gerinama edukacinė aplinka, didelei daliai vaikų užtikrinama pavėžėjimo iš / į ugdymo įstaigą paslauga.
- ✓ Labai geri bibliotekų veiklos rezultatai ir apimtys (skaitytojų skaičius, išduotų dokumentų apimtys, apsilankymų skaičius, dalyvavimas įvairiuose projektuose), gyventojai noriai naudojami bibliotekų teikiamomis paslaugomis.
- ✓ Sudarytos sąlygos gyventojų fiziniam aktyvumui ir sportui (įrengtos bendruomenėms skirtos daugiafunkcinės lauko aikštelės, gyventojai turi galimybę sportuoti mokyklų sporto salėse), kas yra būtina sėkmės prielaida didesniai gyventojų įtraukimui į sveikatinimo (fizinis aktyvumas, sveika gyvensena ir kt.) ir sportines veiklas.
- ✓ Gana daug NVO, veikia vietos veiklos grupė, yra atviros jaunimo erdvės, kas sudaro prielaidas toliau vystyti NVO įsitraukimą teikiant socialines, sveikatos priežiūros, vaikų ir suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir kt. paslaugas gyventojams.
- ✓ Santykinai nedidelis nusikalstamumo lygis, nuosekliai mažėjantis nusikalstamų veikų skaičius, aktualu ir toliau išlaikyti saugios aplinkos formavimo rajone kryptį, užtikrinant jai reikalingos infrastruktūros plėtotę.
- ✓ Ilguoju laikotarpiu stebimos teigiamos gyventojų užimtumo, vidutinio darbo užmokesčio augimo tendencijos (nors bendras lygis vis dar atsilieka nuo rodiklių Lietuvoje). Vidutinis darbo užmokestis ARS yra didesnis už Alytaus aps. vidurkį ir augo sparčiau, nei kitur regione.
- ✓ Sparčiai mažėjęs nedarbo, taip pat ilgalaikio nedarbo lygis, sėkmingai ARSA taikytos priemonės, padedančios bedarbiams įsidarbinti ir įsitvirtinti darbo rinkoje.
- ✓ Nuosaikiai augantis verslo subjektų skaičius ARS, didelė smulkaus ir vidutinio verslo dalis.
- ✓ ARS gana daug aktyvių bendruomenių, kurių potencialas galėtų būti nukreipiamas turizmo plėtrai (pavyzdžiui, teikiant turizmo paslaugas, prižiūrint lankytinus objektus ir vietas, kt.). Esamas išskirtinumas amatų, gyvosios kultūros, etnokultūros srityse sudaro prielaidas išskirtinių, unikalų turizmo produktų ir paslaugų kūrimui ir teikimui bendruomenėse.
- ✓ Augantis turistų skaičius, turizmo vystymas bendradarbiaujant su Alytaus m. sav., organizuojant Alytaus turizmo informacijos centro veiklą, kuriant ir viešinant turizmo paslaugas ir kt.
- ✓ Žemės ūkio srityje ir toliau išlieka aktualu skatinti orientaciją į didesnės pridėtinės vertės produkcijos kūrimą ir kooperacijos potencialo išnaudojimą.
- ✓ Sėkmingai plečiamos ir vystomos nišinės žemės ūkio kryptys: bitininkystė, uogininkystė, plečiasi riešutmedžių, pluoštinių kanapių pasėlių plotai ir pan., kas sudaro prielaidas ateityje vystyti aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybą bei tiesioginį jų pardavimą galutiniam vartotojui.
- ✓ Palankios sąlygos vystyti miškininkystę bei medienos pramonės sektoriaus veiklas, didesnis medynų produktyvumas nei bendrai Lietuvoje (nors stebima medynų produktyvumo mažėjimo tendencija), esamas potencialas didinti miškingumą mažiau derlingose teritorijose.
- ✓ Į ARS teritoriją patenka gamtinių požiūriu išskirtinės teritorijos, kurių reikšmingiausia – Žuvinto biosferos rezervatas.
- ✓ ARS aplinkos oras švarus, santykinai nedidelis iš stacionarių šaltinių išmetamų teršalų kiekis.

- ✓ Suformuota aiški ARS teritorijos vystymo kryptis, sudaranti prielaidas tinkamai aplinkos apsaugai ir ekonominei ARS raidai, orientuojantis į miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimą, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimą esamų miškų masių pakraščiuose, agrarinių plotų mozaikiškumo didinimą, įveisiant apsauginius želdinius, gamtos išteklių naudojimo plėtra ramaus pobūdžio rekreaciniam turistiniam naudojimui.
- ✓ Pasiektas teigiamas pokytis atliekų tvarkymo srityje, mažesnės nei kitose savivaldybėse susidarančių atliekų apimtys; postūmis rūšiavime, konteinerinės sistemos veikime, atliekų panaudojime; tenkinami visų ARS gyventojų ir subjektų atliekų surinkimo poreikiai, veikia atliekų tvarkymą papildančios sistemos, vykdomas aplinkos monitoringas.
- ✓ ARS sėkmingai įgyvendinamos atsinaujinančių išteklių panaudojimo viešuosiuose ir visuomeniniuose pastatuose iniciatyvos, finansiškai prisidedant ir savivaldybei. Taikant finansines priemones namų ūkiai skatinami naudoti aplinkai draugiškesnius šildymo sprendimus.
- ✓ ARS skatina gyventojus prisijungti prie centralizuotų nuotekų valymo įrenginių, tam taikant finansines priemones. Gyventojų skatinimas prisijungti prie centralizuotų šilumos, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų ir toliau išlieka aktualus.
- ✓ Naujai urbanizuojamose teritorijose numatomas centralizuotas vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas, taip pat numatomas pramoninių teritorijų dujų fiksavimas, atsiradus potencialiems vartotojams.
- ✓ ARS gana išvystytas kelių tinklas, beveik nėra grunto kelių, daugiau kelių su patobulinta kelio danga; kelių susisiekimo infrastruktūra gana intensyviai naudojama, todėl svarbu užtikrinti nuolatinę tinkamą kelių priežiūrą bei eksploataciją, atnaujinimą.
- ✓ Pastaruoju metu buvo intensyviai vystoma dviračių infrastruktūra, kuri aktuali tiek vietos gyventojams, tiek turizmo vystymui.
- ✓ ARS 1 000 gyv. tenka daugiau automobilių nei vidutiniškai šalyje, tai leidžia patenkinti judumo poreikį, viešojo transporto sistemai esant gana ribotai.
- ✓ Nors viešojo susisiekimo sistema ARS nėra labai išplėtotą, tačiau gyventojų poreikiai yra tenkinami kitomis priemonėmis: išplėtotą išvežiojamąją prekybą, viešosios paslaugos taip pat „atvyksta“ pas gyventojus (pvz., sveikatos priežiūros paslaugos), vaikai į ugdymo įstaigas vežami geltonaisiais autobusais, naujai įsidarbinusiems kompensuojamos transporto išlaidos nuvykimui iš ir į darbą vykstant ir nuosavu transportu ir kt.
- ✓ Stebima teigiama viešosios infrastruktūros tvarkymo, atnaujinimo ir modernizavimo kryptis, kuri turėtų būti išlaikoma ir ateityje plečiant viešosios paskirties infrastruktūrą ir tvarkant viešąsias erdves, ją pritaikant bendruomeniniams, visuomeniniams, verslo poreikiams, rekreacijai.
- ✓ ARS gyventojai vis daugiau naudojami savivaldybės teikiamomis elektroninėmis paslaugomis: daugėja paslaugų ir prašymų pateiktų per elektroninius valdžios vartus, toliau diegiamos ir plėtojamos e. paslaugos bei vidiniuose ARSA procesuose naudojamos informacinės sistemos.
- ✓ ARSA veikla vertinama kaip efektyvi: nors turi santykinai mažai darbuotojų, gyventojų prašymai nagrinėjami laiku, siekiama atliepti aktualius gyventojų poreikius.

Silpnybės

- ✓ Lyginant su kitomis savivaldybėmis mažesnė darbingo amžiaus asmenų dalis, atitinkamai santykinai daugiau nei vidutiniškai Lietuvoje vyresnio amžiaus asmenų. Dėl esamos demografinės visuomenės struktūros pagal amžių, gimstamumo lygis ARS yra mažas, mirtingumo – didelis, atitinkamai natūrali gyventojų kaita yra neigiama.
- ✓ Vertinant ARS teikiamų socialinių paslaugų pasiūlą LR normatyvų atžvilgiu, ARS socialinių paslaugų infrastruktūra yra plėtojama, tačiau vis dar nėra pakankamai išvystyta, teikiamų paslaugų apimtys turi plėtos potencialo (pvz., nestacionarios paslaugos, pagalba į namus, asmens globa asmens namuose).

- ✓ Nors bendrąja prasme ARS socialinių paslaugų sistema yra sėkmingai plėtojama, palaipsniui pereinant nuo institucinių prie bendruomenėje teikiamų paslaugų, esamas NVO ir BO aktyvumas ir įsitraukimas į paslaugų teikimą gyventojams vis dar turi potencialo, tam reikalinga užtikrinti patrauklią NVO ir BO įsitraukimui aplinką, jų lyderių ir narių motyvaciją bei aktualią pagalbą iš viešojo sektoriaus pusės.
- ✓ Pagal sveikatos priežiūros rezultatus, ARS aktualu išlieka ir toliau tobulinti sveikatos priežiūros sistemą ir paslaugų kokybę.
- ✓ Vienam mokiniui tenka santykinai didesnis ugdymo įstaigos plotas nei kitose savivaldybėse, galimai nėra išnaudotas švietimo įstaigų infrastruktūros ir jos išlaikymui skiriamų lėšų optimizavimo potencialas.
- ✓ Santykinai nedidelė aktyvių gyventojų, kurie dalyvauja įvairiose kultūrinėse ir sportinėse kt. veiklose, dalis, mažėjęs mėgėjų meno ir kultūros užsiėmimo dalyvių skaičius. Didelė dalis gyventojų yra pasyvūs, todėl aktualus proaktyvus gyventojų informavimas ir įtraukimas, kultūros ir sporto infrastruktūros priežiūra ir vystymas, lankstus sporto ir kultūros veiklų pasiūlos priderinimas prie gyventojų preferencijų.
- ✓ Nors ARS veikia 2 atvirosios jaunimo erdvės, vis dar trūksta atviro jaunimo centro, daugiau atvirų jaunimui skirtų erdvių, intensyvesnio darbo su jaunimu (ypač darbo gatvėje ir mobilaus darbo su jaunimu), kitų jaunimo poreikių tenkinimo.
- ✓ Nepakankamai išvystyta ir užsienio bei vietos investuotojų poreikiams pritaikyta ekonominiam proveržiui reikalinga infrastruktūra (kaip pvz., verslo centrai, inkubatoriai, mokslo ir technologijų parkai, kūrybinės dirbtuvės, kultūros ir kūrybinės industrijos ir kt.), yra poreikis skatinti ir toliau plėtoti mokslo, verslo bei savivaldos bendradarbiavimą, pritaikyti ir skatinti „jauno verslo“, laisvųjų profesijų, nuotolinių būdu dirbančių gyventojų ekosistemų kūrimąsi bei plėtrą.
- ✓ Santykinai didesnė nei kitur Lietuvoje nepilnamečių padaromų nusikalstamų veikų dalis; santykinai daug smurto artimoje aplinkoje atvejų.
- ✓ Nuo Lietuvos vidurkio atsiliekantis 1 gyv. tenkančio BVP dydis, mažos pritraukiamų materialinių ir tiesioginių užsienio investicijų apimtys, didelė priklausomybė nuo ES finansuojamų investicijų.
- ✓ Mažas gyventojų verslumo lygis atsižvelgiant į verslumo rodiklį.
- ✓ Struktūrinio nedarbo problemos, kai darbo ieškančių asmenų kvalifikacija ir kompetencija neatitinka esamos paklausos ir darbo rinkos poreikio, asmenims trūksta motyvacijos įsilieti į darbo rinką.
- ✓ Susisiekimo problemos išlieka aktualios gyventojams grįžtant į darbo rinką, nors stebimos sėkmingos ARS įgyvendinamos iniciatyvos šioje srityje.
- ✓ Ribotas apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų tinklas, šias paslaugas daugiausiai teikiant kaimo turizmo sodyboms (mažai pritaikyta užsienio turistams, individualiai keliaujantiems), riboja turizmo plėtrą.
- ✓ Žemės ūkio našumo balas nėra aukštas; inovacijų diegimas ir skaitmeninimas žemės ūkio srityje nėra paplitęs, tai riboja žemės ūkio kuriamos pridėtinės vertės augimą.
- ✓ ARS, palyginti su kitomis žiedinėmis savivaldybėmis, daug potencialių taršos židinių, kurių didelę dalį sudaro sugriauti ir neveikiantys potencialūs taršos šaltiniai.
- ✓ Vis dar nepakankamai išpildomi atliekų tvarkymo tikslai, prioritetais ateityje išlieka: šalinamų susidariusių komunalinių atliekų kiekio mažinimas, pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimčių plėtra, biodegraduojančių (žaliųjų) atliekų atskyrimas nuo bendro komunalinių atliekų srauto, konteinerinių atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtra, sąlygų apdoroti (kompostuoti / anaerobiškai pūdyti) komunalines biologiškai skaidžias atliekas sudarymas, visuomenės švietimas ir informavimas apie buityje susidarančių atliekų tvarkymo galimybes, tinkamas statybos ir griovimo atliekų

surinkimas ir išvežimas perdirbimui.

- ✓ Nepakankamas kelių pravažiuojamumas, kuris trukdo operatyviai ir efektyviai surinkti atliekas.
- ✓ Iš lėto vykstanti daugiabučių renovacija, mažai išvystytas vietinių atsinaujinančių gamtinių išteklių naudojimas, nors stebimas pavienių iniciatyvų įgyvendinimas šiose srityse.
- ✓ Siekiant tenkinti geriamajam vandeniui ir nuotekoms taikomus reikalavimus, aktualus ARS vandens tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra, nuotekų ir lietaus nuotekų tvarkymas.
- ✓ Viešuoju transportu naudojasi nedideli keleivių srautai, didėja spaudimas viešojo transporto sistemai (finansinis spaudimas, didėjantys savivaldybės nuostoliai siekiant užtikrinti susisiekimo paslaugas gyventojams), iš to kyla subalansuoto infrastruktūros tinklo ir sistemos kūrimui, gyventojų poreikių tenkinimui naujais būdais, paslaugas artinant prie gyventojų.

Galimybės

- ✓ Įvykusi Užimtumo tarnybos reorganizacija, išaugusi orientacija į rezultatų siekimą ir iniciatyvų įgyvendinimą bendradarbiaujant su savivaldybėmis, didesnis dėmesys individualioms paslaugoms darbdaviams ir darbo ieškantiesiems, sudaro prielaidas socialines problemas ARS spręsti efektyviau.
- ✓ Esamos palankios sąlygos vystyti bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, leidžia toliau orientuotis į teikiamų socialinių paslaugų kompleksiskumą bei komandinį darbą, jų derinimą su kitomis, pavyzdžiui sveikatos priežiūros, paslaugomis.
- ✓ Esamos galimybės gerinti socialinę infrastruktūrą, pasinaudojant išoriniais ES finansavimo šaltiniais.
- ✓ Vietos veiklos grupės vykdomi projektai prisideda prie rajono plėtros.
- ✓ Gyvosios kultūros, tradicijų ir etnokultūros puoselėjimo temų bei motyvacijų populiarėjimas turistų (ypač vietos) tarpe sudaro prielaidas geriau išnaudoti ARS Kultūros centro, seniūnijų ir bendruomenių organizuojamus renginius, į juos pritraukiant daugiau ARS svečių, turistų.
- ✓ SVV skatinimo politika, paramos SVV subjektams galimybės sudaro palankias prielaidas ekonominiam vystymuisi.
- ✓ Darbo jėgos kaina Lietuvos kontekste ARS vertintina kaip konkurencinga, vis dėlto darbo jėgos kokybės atžvilgiu, darbo jėga ARS tik iš dalies atitinka potencialių investuotojų / verslo poreikius.
- ✓ Populiarėjant vietos turizmui ir formuojantis Lietuvos gyventojų nuostatai, kad Lietuvoje keliauti madinga, formuojasi palankios sąlygos vystyti turizmą ARS, tam stiprinant viešinimo ir turizmo rinkodaros veiklas, vystant pagalbinę turizmo infrastruktūrą.
- ✓ Palankios sąlygos bendradarbiaujant su kitomis savivaldybėmis bei šalimis toliau vystyti autoturizmą plėtojant aktualią infrastruktūrą, bendrus turizmo produktus ir maršrutus bei turizmo rinkodarą.
- ✓ Stebimi sėkmingi žemės ūkio ir turizmo sektorių integracijos pavyzdžiai ir agro turizmo populiarėjimas pasaulyje, turi potencialo pritaikymui ir ARS, plėtojant agrarinį turizmą, poilsį ūkiuose ir ūkininkų teikiamas kultūrinio turizmo paslaugas, sudarant sąlygas turistams susipažinti ir patirti kaimo gyvenimo kultūrą, papročius, istoriją, paveldą, o taip pat ir esamus įpročius, praktikas, technologijas, įsilieti ar prisiliesti prie tikro kaimo žmonių gyvenimo ir taip didinant ARS, kaip turizmo krypties, išskirtinumą Lietuvos kontekste.
- ✓ Bendras Lietuvos siekis tiesiogines žemės ūkio išmokas suvienodinti su ES ūkininkais.
- ✓ Esamos palankios teisines reglamentavimas, kuris leidžia derinti smulkių ir vidutinių ūkių žemės ūkio veiklą su kita apmokama veikla, taip užtikrinant didesnę šiomis veiklos užsiimančių gyventojų pajamų stabilumą.
- ✓ Esamos mokslo ir mokymo institucijos, gebančios kurti ir diegti inovacijas skirtinguose

ekonomikos sektoriuose, santykinai didelė technologijų ir inovacijų pasiūla.

- ✓ Esama bendra ES gamtos ir aplinkos apsaugos politikos stiprinimo kryptis, sudaro palankias prielaidas gamtos buveinių ir rūšių išsaugojimui.
- ✓ Dalis ARS teritorijos yra Alytaus m. urbanizacijos poveikio arealas, kas sudaro teigiamas prielaidas priemiestinių rajonų urbanizavimui ir vystymui.
- ✓ Stebimas potencialas bendradarbiaujant su Alytaus m. sav. kartu organizuoti viešąjį transportą iš / į priemiestines teritorijas, taip geriau patenkinant tiek ARS, tiek Alytaus m. sav. gyventojų poreikius.
- ✓ Geografinės vietos sąlygotas palankus susisiekimas su užsienio šalimis: Lenkija ir Baltarusija, yra teigiamas veiksnys ekonominei ARS plėtrai.
- ✓ Visoje šalyje įgyvendinama pėsčiųjų ir dviračių takų plėtra, esamų būklės gerinimas, integracija į bendrą šalies ir apskrities dviračių takų tinklą.
- ✓ Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių energijos išteklių energiją, Lietuva yra įsipareigojusi iki 2020 m. atsinaujinančių energijos išteklių dalį padidinti iki 23% ir atsinaujinančių energijos išteklių dalį transporto sektoriaus galutiniame energijos suvartojime visų rūšių transporte padidinti ne mažiau kaip iki 10%.
- ✓ Didelė dalis gyventojų namuose turi kompiuterį ir prieigą prie interneto, kas sudaro teigiamas prielaidas elektroninių paslaugų plėtrai ir inovacijų diegimui.
- ✓ Stebima bendra viešojo sektoriaus atvirumo augimo ir didesnio visuomenės bei gyventojų įsitraukimo į sprendimų priėmimą tendencija, padeda priimti visuomenei geriausius sprendimus, skatina pilietiškumą ir visuomenės motyvaciją būti aktyviais; vis dėlto visuomenės įtraukimas į strateginius sprendimus savivaldos institucijoms yra didelis iššūkis, kuris reikalauja didesnių pastangų, laiko sąnaudų, skaidrumo siekiant užtikrinti įvairių požiūrių integralumą.

Grėsmės

- ✓ Bendra Lietuvai ir ARS demografinio senatvės koeficiento blogėjimo ir augančio gyventojų sergamumo rodiklio tendencija gali daryti įtaką socialinių paslaugų bei sveikatos priežiūros paslaugų poreikio augimui ir atitinkamai didesniui finansavimo poreikiui ateityje; tikėtinas sveikatos ir socialinių paslaugų teikimo poreikio kuo arčiau gyvenamosios vietos padidėjimas.
- ✓ Materialinių, žmogiškųjų resursų trūkumas bei nepakankamai išvystytas NVO tinklas sąlygoja, kad kai kurios gyventojams aktualios socialinės paslaugos nėra teikiamos arba teikiamos tik iš dalies, taip didinant gyventojų socialinės atskirties augimo riziką, poreikį didesniui finansavimui ateityje.
- ✓ Neaiški ir dažnai besikeičianti sveikatos priežiūros nacionalinė politika, sveikatos priežiūros specialistų trūkumas, jų amžiaus vidurkio augimas, poreikis didinti ARS konkurencingumą pritraukiant jaunus specialistus darbui ARS tampa dar svarbesnis.
- ✓ Blogėjanti gyventojų sveikata dėl mažo fizinio aktyvumo, žalingų įpročių ir kt.
- ✓ Dalis gyventojų sveikatos priežiūros, švietimo paslaugas renkasi gauti Alytaus m. sav., kas gali turėti neigiamos įtakos ARS įstaigų klientų srautui ir, atitinkamai, šių įstaigų finansavimui, ateityje keliant iššūkį paslaugų prieinamumo ir kokybės užtikrinimui.
- ✓ Švietimo sistemos iššūkiai: mažėjantis mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose, mažas vienam mokytojui tenkančių BU mokinių skaičius, lėtai atsinaujinantis pedagoginis personalas, didėjantis vidutinis mokytojų amžius, mažėjantys esami mokytojų darbo krūviai, iššūkiai pritraukiant kandidatus užimti mokyklų vadovų pareigas – kelia nuolatinį spaudimą nuolat įgyvendinti pertvarkas, gali apsunkinti sklandų tęstinį švietimo sistemos funkcionavimą.
- ✓ Maži mokytojų atlyginimai, neaiški, daug diskusijų kelianti mokytojų etatinio

apmokėjimo sistema, riboja galimybes pritraukti jaunus, kvalifikuotus švietimo specialistus, kelia grėsmę mokinių išsilavinimo kokybės užtikrinimui.

- ✓ Aiškos ir stiprios nacionalinės politikos nebuvimas dirbant su jaunimu, žmogiškųjų išteklių stoka dirbant su NVO, bendruomenėmis ir jaunimu.
- ✓ Bendras gyventojų motyvacijos sportuoti ir dalyvauti kultūrinėse veiklose mažėjimas. Gyventojų pilietinio ir socialinio aktyvumo stoka prisijungiant prie NVO, BO, JO veiklos, savanorystės iniciatyvų; bendradarbiavimo stoka tarp NVO, BO, JO ir jų atstovų.
- ✓ COVID-19 sąlygota situacija ir jos padariniai gali turėti neigiamos įtakos bendrai ekonominei ir socialinei situacijai ir raidai. 2020 m. reikšmingą įtaką darbo rinkai ir nedarbo lygio išaugimui turėjo COVID-19 valdymo priemonės bei apribojimai ekonominei ir socialinei veiklai.
- ✓ Tikėtinas lyčių nelygybės problemos darbo rinkoje paaštrėjimas dėl COVID-19, kadangi moterys dažniau netenka darbo, prisiima nedarbingumą vaikų priežiūrai, taip padidinant darbo netekimo riziką ateityje.
- ✓ Jauni žmonės labiau linkę savo ateitį sieti su gyvenimu didesniuose miestuose, todėl siekiant išlaikyti jaunus žmones ARS labai svarbu sukurti palankias sąlygas verslui, investicijoms, skatinti vietos gyventojų (ypač jaunimo) verslumą, didesnę darbo vietų pasiūlą.
- ✓ Valstybės lygiu trūksta savalaikių, vieningų ir tikslių duomenų apie turizmo sektorių ir jo rezultatus, kurie leistų priimti įrodymais grįstus sprendimus.
- ✓ Didėjantys turizmo srautai paprastai turi neigiamos įtakos gamtiniams ir kultūriniams ištekliams, todėl labai svarbu tinkamai subalansuoti aplinkos ir vertybių apsaugos (tvarumas, vertybių apsauga) bei ekonominius (darbo vietų kūrimas, kuriamos pridėtinės vertės augimas) interesus.
- ✓ Aiškos, stiprios ir įgalintos regioninės žemės ūkio politikos trūkumas. Nepakankamas dėmesys ekologinių ūkių bei šeimos ūkių plėtrai ir skatinimui.
- ✓ Žemės ūkio veiklos patrauklumas mažėja dėl spartesnio darbo užmokesčio augimo kituose ekonomikos sektoriuose, santykinai didelių žemės ūkio produkcijos kainų svyravimų pasaulinėse rinkose. Hidrometeorologinės sąlygos ir klimato kaitos problema prisideda prie žemės ūkio sektoriaus rizikų išaugimo, produkcijos kiekio ir kokybės svyravimų, pajamų nestabilumo ir kt.
- ✓ Kintančios hidrometeorologinės sąlygos, dažnėjantys ir stiprėjantys nepalankūs gamtos reiškiniai dėl klimato kaitos stiprina poreikį ypatingą dėmesį skirti susikertančių gamtos ir aplinkos apsaugos bei ūkinės veiklos vykdymo ir vystymo interesų suderinimui.
- ✓ Neigiamas žmogaus ūkinės veiklos poveikis gamtai ir aplinkai, gyventojų sąmoningumas ir išprusimas aplinkosaugos, ekologijos, rūšiavimo srityse yra nepakankamas, todėl labai svarbu užtikrinti tinkamą visuomenės informavimą ir ugdymą, siekiant suvaldyti potencialią žalą gamtai ir aplinkai.
- ✓ Remiantis EK teisiniu reglamentavimu, ARS gyventojams nėra prievolės jungtis prie centralizuotų komunalinio ūkio tinklų, gyventojai gana pasyviai jungiasi prie centralizuotų tinklų.
- ✓ Aiškos ir nuoseklios nacionalinės politikos dėl šalies IT ūkio valdymo, IT optimizavimo viešajame sektoriuje, konsolidavimo ir pan. trūkumas.

Misija	Užtikrinti teikiamų viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų lygį, atitinkantį gyventojų poreikius ir tenkinti gyventojų lūkesčius, gerinant jų gyvenimo kokybę.
Strateginiai pokyčiai	Modernizuojamas rajonas, plėtojant inžinerinę ir susiekimo infrastruktūrą, saugant teritorijų savitumą. Gerinama gyventojų gyvenimo kokybė, siekiant

	žmogaus ir aplinkos santarvės, skatinant darbo vietų kūrimą, sudarant sąlygas verslo plėtrai.

Institucijos strateginiai tikslai ir efekto kriterijai:	
Kodas	INSTITUCIJOS STRATEGINIO TIKSLO PAVADINIMAS
01	KURTI PILIETIŠKĄ, IŠSILAVINUSIĄ, KŪRYBIŠKĄ, SVEIKAI IR SAUGIAI GYVENANČIĄ BENDRUOMENĘ
Strateginio tikslo aprašymas: ugdymo siekiamybės – pilietiškos, savarankiškos, kūrybiškos ir konstruktyviai mąstančios, gebančios remtis įvairių kultūrų vertybėmis asmenybės. Siekiama skurde gyvenantiems, ties skurdo riba atsidūrusiems ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims suteikti įgūdžių ir galimybių patiems pasirūpinti savimi, savo gyvenimo kokybe ir likimu.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa (-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
01	Jaunimo politikos įgyvendinimas;
08	Kultūros veiklos plėtra ir jos vaidmens bendruomenės gyvenime stiprinimas;
09	Švietimo, sporto paslaugų tiekimas ir plėtra savivaldybės teritorijoje;
10	Socialinės apsaugos plėtojimas, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas ir sveikatos apsauga
Efekto kriterijai:	
E-01-01-01 Jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų institucinės paramos ir organizacijų potencialo plėtojimo skaičiaus kitimas, vnt.	
E-01-08-01 Renginių skaičiaus Alytaus rajone didėjimas, proc.	
E-01-08-02 Sutvarkyti pastatai ir pastatai pritaikyti bendruomenės poreikiams, skatinamas etnokultūros puoselėjimas, apsaugotos nekilnojamojo ir kilnojamojo kultūros vertybės	
E-01-09-01 Mokinių, gavusių Brandos atestatus, dalis nuo visų baigusių IV gimnazijos klasę mokinių skaičiaus, proc.	
E-01-09-02 Mokinių, gavusių Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų baigusių 10 klasę (II gimnazijos klasę) mokinių skaičiaus, proc.	
E-01-09-03 Mokinių, gavusių Pradinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų baigusių 4 klasę mokinių skaičiaus, proc.	
E-01-09-04 Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui lankyti ugdymo įstaigas, įvairius neformaliojo švietimo užsiėmimus atitinkančius abiejų lyčių poreikius, nuolat / išskirtiniais atvejais	
E-01-10-01 Asmenų (šeimų), kurių gebėjimai ir galimybės spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene bei įveikti socialinę atskirtį, buvo sustiprinti, skaičius	
E-01-10-02 Teikiamų socialinių paslaugų skaičius, Miroslavo globos namuose, vnt.	
E-01-10-03 Teikiamų socialinių paslaugų skaičius, Pivašiūnų globos namuose, vnt.	
E-01-10-04 Sveikatos biuro veiklos vykdymui skiriamos lėšos, (tūkst. Eur)	
Kodas	SUDARYTI PALANKIĄ APLINKĄ INVESTICIJŲ PRITRAUKIMUI IR VERSLO PLĖTRAI, TURIZMO VYSTYIMUI, RAJONO INFRASTRUKTŪROS OBJEKTŲ IR BŪSTO PRIEŽIŪRAI, UŽIMTUMO DIDINIMUI
02	
Strateginio tikslo aprašymas: pasiekti, kad aplinka Alytaus rajone būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
05	Sąlygų verslo plėtrai sudarymas, patrauklios investicijoms aplinkos formavimas ir turizmo vystymas;
06	Rajono infrastruktūros objektų ir būsto priežiūra, modernizavimas ir plėtra

Efektų kriterijai:	
E-02-05-01 Ūkio subjektų skaičius Alytaus rajone, vnt.	
E-02-05-02 Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų (DAG), proc.	
E-02-06-01 Kelių (gatvių) su asfaltbetonio danga santykis su visu kelių ir gatvių ilgiu, proc.	
E-02-06-02 Asmenų apgyvendintų socialiniame būste skaičius, asmenimis	
Kodas	UŽTIKRINTI KOMPLEKSIŠKĄ ŽEMĖS SKLYPŲ FORMAVIMĄ IR
03	APLINKOS APSAUGĄ BEI ŽEMĖS ŪKIO PLĖTRĄ
Strateginio tikslo aprašymas: žemės ūkio konkurencingumas, tausūs gamtos išteklių valdymas, darnus teritorinis vystymasis.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
03	Urbanistinės plėtros ir strategijos formavimas;
07	Aplinkos ir kraštovaizdžio apsauga ir žemės ūkio plėtra
Efektų kriterijai:	
E-03-03-01 Programai skiriamas finansavimas, tūkst. Eur	
E-03-07-01 Kokybiškai atlikti darbai, suteiktos paslaugos, paruošti dokumentai, priimti sprendimai, proc.	
E-03-07-02 Surenkamų komunalinių atliekų kiekis, t	
Kodas	GERINTI SAVIVALDOS VALDYMO KOKYBĘ
04	
Strateginio tikslo aprašymas: visuomenės lūkesčių tenkinimas ir viešųjų paslaugų kokybės užtikrinimas.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
02	Savivaldybės veiklos, pagrindinių funkcijų vykdymas, strategijos formavimas ir jos įgyvendinimas
04	Informacinės visuomenės plėtra
Efektų kriterijai:	
E-04-02-01 Gyventojų skaičius Alytaus rajono savivaldybėje metų pradžioje, asmenimis	
E-04-02-02 Galiojančių licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiiais skaičius Alytaus rajone, vnt.	
E-04-04-01 Paskelbtų informacinių pranešimų skaičius, vnt.	

Bendras lėšų poreikis ir numatomi finansavimo šaltiniai

tūkst. Eur

Ekonominės klasifikacijos grupės	2020-ųjų metų asignavimai	2021-ųjų metų asignavimų planas	2022-ųjų lėšų projektas	2023-ųjų lėšų projektas
1. Iš viso lėšų poreikis:	44.439,4	47.937,3	39.630,6	38.985,3
1.1. išlaidoms, iš jų:	32.769,8	35.191,9	31.981,5	32.025,1
1.1.1. darbo užmokesčiui	10.296,6	10.946,0	10.745,3	10.817,6
1.2. turtui įsigyti	11.669,6	12.745,4	7.649,1	6.960,2
2. Finansavimo šaltiniai:	44.439,4	47.937,3	39.630,6	38.985,3
2.1. Savivaldybės lėšos, iš viso:	33.976,1	37.631,2	29.068,0	29.780,1
2.1.1. Savivaldybės biudžetas, iš jo:	33.976,1	37.631,2	29.068,0	29.780,1
2.1.1.1. Savivaldybės biudžeto lėšos (SB)	21.410,7	28.006,8	20.142,7	20.841,4

2.1.1.2. Dotacijos iš valstybės ir kitų valstybės valdymo lygių (D)	12.565,4	9.624,4	8.925,3	8.938,7
2.2. Valstybės biudžeto lėšos (VB)	8.168,3	8.181,0	8.041,5	7.941,5
2.3. Europos Sąjungos ir kitų užsienio fondų paramos lėšos (ES)	2.204,4	2.041,0	2.443,4	1.185,0
2.4. Kitų šaltinių lėšos(KT)	90,6	84,1	77,7	78,7

Formos pakeitimai:

Nr. [K-119](#), 2021-06-10, paskelbta TAR 2021-06-15, i. k. 2021-13606

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

Nr. [K-191](#), 2021-11-11, paskelbta TAR 2021-11-15, i. k. 2021-23620

Priedų pakeitimai:

10 kl. R. Baliukonienė (K40-112) PRIEDAS 02programa.1lentele 2021_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-119](#), 2021-06-10, paskelbta TAR 2021-06-15, i. k. 2021-13606

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

10 kl. R. Baliukonienė (K40-22) PRIEDAS 06programa.1bforma 2021_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

10 kl. PRIEDAS 06programa.1lentele

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-119](#), 2021-06-10, paskelbta TAR 2021-06-15, i. k. 2021-13606

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

Nr. [K-191](#), 2021-11-11, paskelbta TAR 2021-11-15, i. k. 2021-23620

10 kl. PRIEDAS 08programa.1lentele

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-119](#), 2021-06-10, paskelbta TAR 2021-06-15, i. k. 2021-13606

Nr. [K-191](#), 2021-11-11, paskelbta TAR 2021-11-15, i. k. 2021-23620

10 kl. PRIEDAS 09programa.1lentele

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-119](#), 2021-06-10, paskelbta TAR 2021-06-15, i. k. 2021-13606

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

Nr. [K-191](#), 2021-11-11, paskelbta TAR 2021-11-15, i. k. 2021-23620

10 kl. PRIEDAS 10programa.1bforma

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

Nr. [K-191](#), 2021-11-11, paskelbta TAR 2021-11-15, i. k. 2021-23620

10 kl. R. Baliukonienė (K40-22) PRIEDAS 10programa.2lentele 2021_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

10kl. PRIEDAS 01programa.1lentele

10kl. PRIEDAS 10programa.1lentele

Pakeitimai:

1.

Alytaus rajono savivaldybės taryba, Sprendimas

Nr. [K-119](#), 2021-06-10, paskelbta TAR 2021-06-15, i. k. 2021-13606

Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2021 m. vasario 11 d. sprendimo Nr. K-11 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021-2023 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Alytaus rajono savivaldybės taryba, Sprendimas

Nr. [K-150](#), 2021-08-12, paskelbta TAR 2021-08-16, i. k. 2021-17591

Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2021 m. vasario 11 d. sprendimo Nr. K-11 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021-2023 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Alytaus rajono savivaldybės taryba, Sprendimas

Nr. [K-191](#), 2021-11-11, paskelbta TAR 2021-11-15, i. k. 2021-23620

Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2021 m. vasario 11 d. sprendimo Nr. K-11 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021-2023 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo

šų